

EPIcenter

| Glasilo Posoškega razvojnega centra

| letnik IX, št. 5, 2008

| BOVEC, KOBARID, TOLMIN

| ISSN 1581-6087

GORICA LEASING d.o.o., Cesta 25. junija 1 J, 5000 Nova Gorica

LEASING®
finančna skupina Nova KBM

www.goleasing.si

Vam prijazen leasing

tel.: 05 335 36 00

- 10 let po velikonočnem potresu v Posočju
- Štipendijska shema
- Maj – praznik Občine Tolmin
- Pitna voda v kozarcu zakonodaje
- Majhne fotografije velike zgodovine
- Vojaška računalniška igrica – v živo
- Balada o trobenti in oblaku

EPIcenter

Številka vpisa v razvid medijev: 787
ISSN 1581-6087

Izdal in založil:
Posoški razvojni center
Trg svobode 2, 5220 Kobarid

Naslov:
Uredništvo EPIcentra
Padlih borcev 1b, 5220 Tolmin

Telefon:
05/38-41-510 (glavna urednica)
05/38-41-502 (pomočnica urednice)
05/38-41-500 (Posoški razvojni center)

Faks:
05/38-41-504

E-pošta:
epicenter@pososki-rc.si

Spletne strani:
www.pososki-rc.si
(arhiv izdaj od leta 2003 dalje)

V. d. glavne in odgovorne urednice:
Špela Kranjc

V. d. pomočnice urednice:
Jerneja Kos

Stalni sodelavci:
Mariša Bizjak, Pavel Četrtič,
Gregor Maver, Špela Mrak

Oglasno trženje:
05/38-41-500
Cenik oglasov in naročilnico najdete na spletnih straneh.

Lektoriranje:
mag. Nataša Gliha Komac,
Nevenska Janež

Fotografija na naslovnici:
dr. Renato Vidrih

Ilustracija:
Marko Podjavoršek

Oblikovanje in tehnična priprava:
Gaya Bratina-Jereb Cerkno

Tisk:
Tiskarna knjigovoznica Radovljica

Naklada:
7.300 izvodov

Vire navajamo po ISO standardu.

Distribucija:
Glasilo se brezplačno distribuira po vseh gospodinjstvih Zgornjega Posočja.

Glasilo sofinancirajo:
Služba Vlade RS za lokalno samoupravo
in regionalno politiko ter Občina Bovec,
Občina Kobarid in Občina Tolmin

Letnik IX, št. 5, 2008

Šminka za volanom

“Joj, spet baba za volanom!” Vsake do je kdaj na cesti že slišal podobne besede ali pa jih celo izrekel, čeprav bi lahko velikokrat zavpili tudi “Joj, spet dec za volanom!” Stereotip o ženskah kot slabših voznicah je v naši kulturi močno zakoreninjen, kar se odraža tudi v številnih šalah na to temo. Eden od primerov: *Kako bi zmanjšali število prometnih nesreč na slovenskih cestah? Moškim bi nehali točiti alkohol, ženskam pa bencin.*

O tem, ali bi bile naše ceste resnično bolj varne, če po njih ne bi vozile ženske, smo se pogovarjali z **Markom Poličem**, ki se na Filozofski fakulteti v Ljubljani ukvarja s psihologijo prometa. Pravi, da se je ta stereotip ustvaril predvsem zato, ker vedno, ko gledamo avtomobilске dirke, vidimo komaj kakšno žensko. Vse skupaj je tudi zgodovinsko pogojeno, saj so bile ženske vrsto let zapostavljene: “Ženska naj bi bila gospodinja in podobno. Jasno, gospodinja in avto, kako gre pa to skupaj!” Danes pa seveda ni čisto nobenega razloga, da bi voznice podcenjevali. Kot pravi Polič, so ženske manj nagnjene k tveganju: “Moški so potrošni blago, ker so za preživetje vrste ženske bolj pomembne kot oni. Zato moški več tvegajo in grede bolj v ekstreme.” Zaradi tega navadno vozijo bolj hitro, več prehitajo, njihova vožnja je pogosto agresivna in napačna, medtem ko so ženske v povprečju bolj previdne in vozijo počasnije.

Posledica tega je tudi, da so moški od 1. januarja 2000 do 31. decembra 2007 po podatkih **Ministrstva za notranje zadeve** od 295.446 prometnih nesreč povzročili skoraj 77 odstotkov vseh nesreč. Ženske so v zadnjih sedmih letih povzročile 68.192 prometnih nesreč, od tega se jih je več kot 81 odstotkov končalo brez poškodb. Pri smrtnih žrtvah ravno tako “vodijo” moški, saj so povzročili več kot 88 odstotkov vseh nesreč s smrtnim izidom.

Seveda bi morali pri teh statističnih podatkih upoštevati, da je najverjetneje na cestah več moških in da ti v povprečju prevozijo večje število kilometrov kot ženske. Kljub vsemu se navadno tako moški kot tudi ženske postavijo vsak na svojo stran, če jih vprašamo, kdo je boljši voznik.

Če razlike v sposobnostih voznikov in voznic resnično obstajajo, pa bi to razliko verjetno še najbolj opazili inštruktorji v avtošolah, ki spremljajo voznika od začetka izobraževanja do opravljenega izpita. **Sebastjan Zemljak**, ki že več let dela kot inštruktor v avtošoli, pravi, da “ženske mogoče malo bolj previdno, bolj počasi vse skupaj osvajajo, ampak tisto bolj temeljito”. Meni tudi, da so “moški včasih bolj agresivni, ženske

pa bolj nestrpne”. Inštruktorica **Monika Kuzma** pa pravi, da so “ženske na začetku malo bolj negotove, vendar pa so na koncu, ko se enkrat naučijo, veliko bolj zanesljive kot moški”. Oba sicer zagotavljata, da je po opravljenem vozniskem izpitu znanje moških in žensk na precej podobni ravni in da razlike niso pogojene s spolom, kljub temu pa je Monika pogovor odločno zaključila: “Ključne svojega avtomobila bi večkrat dala v roke kakšni puncici kot pa fantu. Zagotovo.”

Ko vas torej naslednjič na cesti razjezi voznica, ne pripisujte krivde kromosomu XX, saj je vožnja odvisna od vsakega posameznika ne glede na spol. Pa srečno in previdno vožnjo.

Mariša Bizjak

Utrinki

POSOČJE NA ŠTEVILNIH EVROPSKIH SEJMIH

Kobarid, Tolmin – Kot za vse gospodarske panoge tudi za turizem velja, da se nenehno razvija, prilagaja novim situacijam in je v koraku z aktualnimi trendi. Prav to pa pomeni, da turistični delavci nikoli ne počivamo. Čeprav je visoka sezona šele pred nami, priprave nanjo potekajo celo zimo. Izdelava in ponatisi promocijskih brošur in zemljevidov, objave v revijah, sodelovanje pri raznih projektih in na številnih sejmihi so samo nekatere od zimskih dejavnosti zaposlenih v **Lokalni turistični organizaciji (LTO) Sotočje**, zavedu za promocijo in razvoj turizma v občinah Tolmin in Kobarid.

Prav sejemske aktivnosti so za nas, turistične delavce, še poseben izziv, saj predstavljajo neposredno promocijo. Že samo odločitev, na katerih sejmihi bomo sodelovali, je včasih kar zapletena. Želje in potrebe so eno, finančne in kadrovske zmogljivosti LTO-ja pa čisto nekaj drugega. Kljub temu najdemo rešitve, ki so včasih kompromisi. Združujemo se z ostalimi turističnimi destinacijami, s katerimi si delimo stroške, ki

pri teh aktivnostih niso majhni. Vsekakor vsi iščemo povezave znotraj sprejemljivih vsebinskih povezav, zato smo vključeni v **Skupnost Julijskih Alp**, ki predstavlja zaokroženo turistično ponudbo, z **LTO Bovec** pa na nekaterih sejmihi nastopamo skupaj kot dolina Soče. Povezovanje naše destinacije z ostalimi, vsebinsko navezujočimi, je smiselno ne samo po finančni plati, pač pa tudi zato, ker smo (ali nam je to všeč ali ne) v očeh evropskega (da ne govorimo svetovnega) turista še vedno “majhni”. Prav tako sta pri izbiri posameznih sejmov ključna sodelovanje in vključevanje lokalnih turističnih ponudnikov oziroma njihova zainteresiranost za predstavitev na posameznih trgih.

Glavna sezona za sejme poteka od januarja do aprila. LTO Sotočje je letos sodelovala na 27 sejmihi in turističnih borzah – v sklopu Skupnosti Julijskih Alp na 21, samostojno in v sklopu doline Soče pa na preostalih šestih. Januarja smo bili na sejmu **Vakantiebeurs** v nizozemskem Utrechtu, kjer sodelujemo že vrsto let in se nam vedno pridružijo tudi lokalni turistični ponudniki. Letos se

Posoški razvojni center

Iz vsebine

- 4 PRC-jeva oglasna deska
- 5 Program spodbujanja razvoja na območju občin Bovec, Kobarid in Tolmin: Štipendijska shema
- 6 Aktivno državljanstvo: Ti moraš biti sprememba, ki jo želiš videti v svetu
- 8 Iz občinskih uprav
- 16 10 let po velikonočnem potresu v Posočju: Brez razpok ne gre, a važna so človeška življenja
- 19 Pogled naprej: Novi močnejši potresi niso nemogoči
- 23 Pred našim pragom: Pitna voda v kozarcu zakonodaje
- 25 Pred 90. obletnico Doma Soča: Z nadgradnjo programa je prihodnost zagotovljena
- 26 Mladost in nadarjenost: Balada o trobenti in oblaku
- 28 Vojna ni nobena rešitev: Majhne fotografije velike zgodovine
- 31 Društvo taktičnih iger: Vojaška računalniška igrice – v živo
- 32 Pustili so svoj pečat: Franc in njegov sin Ivanc
- 34 Zlati Bogatin: Nastanek cerkve svetega Antona
- 35 Pesniki iz naših logov: Oče in Hvala ti, življenje
- 35 EPljeva knjižna polica
- 39 Koledar prireditvev

IZBOR DELODAJALCEV V ENOTNO REGIJSKO ŠTIPENDIJSKO SHEMO

Posoški razvojni center je 25. aprila objavil *Javni poziv k oddaji vlog za izbor delodajalcev v enotno Regijsko štipendijsko shemo (RŠS Goriške regije) za šolsko/študijsko leto 2008/09*. Rok za oddajo vloge je **30. maj 2008**.

Na osnovi izbora bodo delodajalci vključeni v instrument izvajanja RŠS, ki se bo predvidoma sofinanciral iz sredstev *Evropskega socialnega sklada* v okviru *Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013*.

Štipendija iz RŠS je sestavljena iz treh delov, in sicer iz:

- dela, ki ga iz *Javnega sklada RS za razvoj kadrov in štipendije* zagotavlja Posoški razvojni

center štipenditor v višini 50 % dodeljene kadrovske štipendije, vendar največ v višini 30 % minimalne plače;

- dela v višini 0–25 %, ki ga za posameznega upravičenca zagotavljajo občine glede na to, v kateri občini je sedež podjetja-štipenditorja;
- dela v višini 25–50 %, ki ga zagotavljajo delodajalci, pri katerih se bodo štipendisti zaposlili za toliko časa, kolikor je trajal izobraževalni program oziroma

je bila sklenjena pogodba o štipendiranju.

Pogoji, način prijave in postopek izbire so navedeni v razpisni dokumentaciji, ki vsebuje tudi prijavi obrazec. Najdete jo na spletni strani **www.pososki-rc.si**. Za dodatne informacije sta vam na voljo:

- vodja projekta mag. **Almira Pirihi** na telefonski številki 05/38-41-500 ali e-naslovu almira.pirih@pososki-rc.si
- svetovalka **Sandra Kemperle** na telefonski številki 05/38-41-517 ali e-naslovu sandra.kemperle@pososki-rc.si ■

Utrinki

je Slovenija na njem predstavljala z novim sloganom *I feel Slovenia*. Obiskovalci so največ povpraševali po manjših in mirnejših kampih, možnostih za kolesarjenje, pohodništvo in ribolov. Nizozemci Slovenijo kar dobro poznajo, precej obiskovalcev pa je iskalo dodatne informacije za načrtovan obisk naše države.

Sejem *Turizem in prosti čas*, ki je potekal januarja v Ljubljani, naj bi postal osrednji slovenski dogodek promocije Slovenije in njene kulinarike. Slovenska turistična ponudba se je predstavljala v salonu *Na lepše – stranske poti so zapeljivejše od glavnih*, kjer je bila Slovenija razdeljena na tematske poti. LTO Sotočje je kot skrbnik za Smaragno pot prevzela koordinacijo za predstavitev Idrijsko-Cerkljanske regije, Ajdovščine in Vipave ter celotne Soške doline. Štiridnevni sejem je bil namenjen predvsem slovenski javnosti, odziv in zanimanje za našo dolino pa sta bila izjemno velika in pozitivna.

Holiday World Show v Dublinu je nekoliko manjši sejem, na katerem smo letos sodelovali prvič. Irci so bili prijetni obiskovalci, ki so se pri našem pultu radi ustavili in poklepetali

LOKALNA TURISTIČNA ORGANIZACIJA SOTOČJE je med januarjem in aprilom sodelovala na 27 turističnih sejmih in borzah. Na fotografiji **Tatjana Humar** na mednarodni turistični borzi v Milanu. Foto: arhiv LTO Sotočje

o Sloveniji. Zanimajo jih bolj ležerne počitnice, ne pa športne aktivnosti.

Februarja smo se predstavljali na sejmu *Vakantie salon des Vacances*, ki se že vrsto let odvija v Bru-

slju. Veliko obiskovalcev sejma je pri nas že bilo in so potrebovali le podrobnejše informacije o turistični ponudbi, prav tako pa je bilo precej taktih, ki v prihodnje načrtujejo potovanje v Slovenijo. ►

Posoški razvojni center

znanje za različne sanje
učenje vse življenje

Spletni portal CVŽU VITA

**A TI SPLOH VEŠ, KAJ VSE SEM SE
NAUČIL PREK INTERNETA?**

Poskusite tudi vi. Spletni portal www.cvzu-vita.si ponuja vsebine, ki se jih lahko učite ali pa preletite kar sami. Potrebujete samo dostop do svetovnega spleta in udoben stol. Lahko se naučite uporabljati številne računalniške programe, internet in spletno pošto, se seznanite z načini neverbalnega komuniciranja in psihologijo barv, pripravite svoj poslovni ali karierni načrt, spoznate osnove projektnega managementa in kako učinkovito izkoristiti čustveno inteligenco pri vodenju ljudi ter poiščete najbolj učinkovite načine iskanja zaposlitve.

V maju in juniju pa vam v okviru *Tedna vseživljenjskega učenja* ponujamo še naslednji vsebini:

- Živeti zdravo: zdravilne rastline + vprašalnik STRES
- Ustvarimo otrokom varno gnezdo + vprašalnik STRES

Za dodatne informacije ter za dodelitev uporabniškega imena in gesla pokličite **Patricijo Rejec** na 05/38-41-500.

Teden vseživljenjskega učenja

POT K SEBI IN VRATA V SVET

Kako dobro poznate akterje, ki vam v vašem lokalnem okolju ponujajo raznovrstne dejavnosti, programe, delavnice ipd.? Bi se radi spoprijeli z novimi izzivi ter osvojili nova znanja in veščine? Na *Posoškem razvojnem centru* sledimo viziji o vseživljenjskem učenju. Z organizacijo *Tedna vseživljenjskega učenja* (TVU) poskušamo preseči pojmovanje, da šolsko izobraževanje zadošča za vse življenje. Učenje je pot h kakovostnejšemu življenju, saj se z njim ne razvijamo samo intelektualno, temveč tudi osebnostno, čustveno in duhovno.

TVU je razmeroma hitro postal vseslovenski dogodek, v katerem sodelujejo številne organizacije in posamezniki po vsej Sloveniji. Želimo ga približati vsem ljudem, ne glede na starost, spol, doseženo izobrazbo, poklic, področje dejavnosti ... Se želite tudi vi z nami podati na to avanturo?

OSEBNA IZKAZNICA TVU 2008

Naziv: TVU – Teden vseživljenjskega učenja. **Slogan:** Slovenija – učeča se dežela. **Glavni namen:** Promocija in udeležanje kulture vseživljenjskega učenja za vse ljudi. **Nacionalni koordinator:** Andragoški center Slovenije. **Časovni okvir:** od 1. maja do 30. junija 2008, uradni termin od 19. do 25. maja 2008. **Osrednja tema:** Evropsko leto medkulturnega dialoga in 500. obletnica rojstva Primoža Trubarja.

Več si lahko preberete na spletni strani www.pososki-rc.si, kjer boste našli tudi "osebne izkaznice" izvajalcev TVU v Zgornjem Posočju. Program letošnjega dogajanja objavljamo tudi v tokratnem Koledarju prireditve, za dodatne informacije pa lahko pokličete **Patricijo Rejec** in **Marka Lebana** na 05/38-41-500.

Zbrala in pripravila: Patricija Rejec

Utrinki

► Na C. B. R. v Münchnu, največjem sejmu rekreacije in potovanja v južni Nemčiji, je bila Slovenija država partnerica in zato še toliko bolj promocijsko izpostavljena. Poleg osrednje lokacije na sejmišču so bili naši reklamni panoji izobešeni na vhodih in izhodih podzemne železnice, sejmišča ... Prav tako je bila dolina Soče zelo dobro predstavljena s predstavitvijo novega kolesarskega vodnika z naslovom *30 Mountainbiketouren im Soča-Tal* avtorjev **Petra Imricha** in **Michaela Kemmlerja** iz Münchna. Vsak dan je na glavnem odru sejmišča potekala predstavitev tega vodnika, ki je bila deležna velikega zanimanja. Obiskovalci sejma so v glavnem povpraševali o kampi-

ranju, pohodništvu, kolesarjenju in ribolovu. Ta zelo odmeven in uspešen sejem je torej našo dolino še posebej dobro promoviral.

Na mednarodni turistični borzi *BIT Milano*, največji te vrste v Italiji, se je skupaj predstavilo več kot 30 slovenskih podjetij in turističnih organizacij. Največ povpraševanja je bilo po zdraviliščih, pohodništvu, kolesarjenju in smučanju. Veliko zanimanja so pokazali novinarji popotnih revij, ki so z nami navezali stike za kasnejši obisk in pripravo reportaž. Odziv Italijanov na razvoj, ki ga dosegata Slovenija v zadnjih letih v turizmu in gospodarstvu nasploh, je bil zelo pozitiven in pohvalen.

Marca smo se udeležili *Birmingham*

Outdoor Showa v Angliji, ki je izredno zanimiv in specializiran sejem za športne aktivnosti v naravi. Celoten sejem je namenjen prodaji, promociji in ogledu raznih športnih disciplin (plezanje, pohodništvo, kolesarjenje, vodni športi ...). Največ zanimanja je bilo za pohodništvo, kar je bila tudi osrednja tema slovenske stojnice.

V Novi Gorici smo sodelovali na prvi *Hitovi turistični borzi*, ki je bila za nas zanimiva predvsem zaradi ponudbe dnevnih izletov iz Goriške regije v Posočje in navezovanja morebitnih stikov z agencijami. Da imamo tako blizu možnost sodelovanja na borzi, je vsekakor dobrodošlo – še posebej, če se bo ta v prihodnje

razvijala in širila.

Aprila smo sejemске aktivnosti zaključili v Španiji, kjer smo prvič sodelovali na *Salonturisme* v Barceloni. Španci postajajo vedno bolj prepoznavni turisti tudi pri nas, in ker smo zanje nekoliko manj znani, je bila predstavitev na tem tržišču zelo smiselna.

Delo na sejmihi je zanimivo, dinamično in tudi zelo naporno. Ker se pri poslovanju upošteva načelo racionalnosti, se na sejme odpravljamo zgodaj zjutraj na dan pričetka, domov pa vračamo še isti dan, ko se sejem zaključuje. Sejmi trajajo v povprečju od tri do pet dni in se tako kot njihovi obiskovalci zelo razlikujejo, borze in delavnice pa imajo zo-

Štipendijska shema

Posoški razvojni center že od leta 2002 na območju občin Bovec, Kobarid in Tolmin v sklopu razvojnega programa Soča izvaja štipendijsko shemo, v katero je bilo do zdaj vključenih 149 štipendistov. V šolskem oz. študijskem letu 2007/08 štipendije prejema 82 štipendistov, večina kombinirane štipendije (polovico štipendije zagotavlja delodajalec), preostali pa t. i. samostojne štipendije.

Dijaki in študentje, ki jim polovico štipendije zagotavlja delodajalec iz Posočja, imajo pri tem delodajalcu zagotovljeno delovno mesto in so se po končanem študiju dolžni zaposliti v Posočju. Tudi tiste, ki jim celotno štipendijo zagotavlja **Posoški razvojni center** (PRC), pogodba zavezuje, da aktivno iščejo delodajalca v eni od treh posoških občin.

Z dejavnostmi za podelitev novih štipendij za šolsko/študijsko leto 2008/09 smo na PRC-ju pričeli že v marcu, ko smo objavili javni poziv delodajalcem na območju občin Bovec, Kobarid in Tolmin za vključitev v štipendijsko shemo. Letošnji javni poziv je bil namenjen ugotavljanju potreb delodajalcev s sedežem ali podružnico v Posočju po štipendiranju kadrov za pridobitev najmanj srednješolske izobrazbe, in sicer tako IV. kot V. stopnje. Novost v primerjavi z lanskim letom je možnost štipendiranja kadrov za pridobitev IV. stopnje izobrazbe, medtem ko je bila V. sto-

pnja vključena že v soštipendiranje za šolsko/študijsko leto 2007/08.

Po zaključenem javnem pozivu ugotavljamo, da se je v štipendijsko shemo za šolsko/študijsko leto 2008/09 vključilo enajst delodajalcev. Med njimi sta dva nova, preostali pa v štipendijski shemi sodelujejo že več let, nekateri že od začetka. Teh enajst delodajalcev povprašuje po 46 štipendistih, od tega po 42 štipendistih, ki se šolajo za deficitarne poklice, in po štirih štipendistih, ki se šolajo za ne-deficitarne poklice. Pregled potreb delodajalcev pokaže, da je šestnajst prijavljenih štipendij namenjenih pridobitvi srednješolske izobrazbe (med njimi polovica IV. in polovica V. stopnji), nobena štipendija ni namenjena pridobitvi višješolske izobrazbe, 30 štipendij pa je namenjenih pridobitvi visokošolske oz. univerzitetne izobrazbe.

Preglednica vsebuje skupen prikaz štipendij, po katerih delodajalci v Posočju povprašujejo. Javni razpis za dijake in študente, ki bodo želeli kan-

didirati za razpisane štipendije, bo predvidoma objavljen sredi avgusta. Poleg drugih podrobnejših podatkov (letnik šolanja oz. študija) bo javni razpis vseboval tudi navedbo deloda-

jalec. Najavo razpisa boste zasledili v *Primorskih novicah*, celotno besedilo razpisa pa bo dostopno na spletnih straneh PRC-ja.

mag. **Almira Pirih**, vodja projekta

O rezultatih razpisov Soče 2007 smo v **EPIcentru** že pisali. Povzetek rezultatov Javnega razpisa za spodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja kadrov z najmanj srednješolsko izobrazbo (V. stopnja) na območju občin Bovec, Kobarid in Tolmin smo objavili v št. 10, I. VIII; povzetek rezultatov Javnega razpisa za spodbujanje začetnih investicij in ustvarjanje novih delovnih mest, razvoja mikro, majhnih in srednje velikih podjetij ter razvoja turističnih kapacitet na območju občin Bovec, Kobarid in Tolmin smo pripravili v št. 8–9, I. VIII, prav tako pa tudi povzetek rezultatov Javnega razpisa za spodbujanje izobraževanja in usposabljanja zaposlenih v podjetjih na območju občin Bovec, Kobarid in Tolmin. Uredništvo

Zap. št.	Smer izobrazbe	Raven izobrazbe	Število štipendij
1.	oblikovalec kovin – orodjar	P	3
2.	gozdar	P	5
3.	elektrotehnik	S	1
4.	strojni tehnik	S	4
5.	kemijski tehnik	S	2
6.	lesarski tehnik	S	1
7.	dipl. inž. strojništva	VS	3
8.	univ. dipl. inž. strojništva	UNI	4
9.	dipl. inž. strojništva ali univ. dipl. inž. strojništva	VS/UNI	1
10.	univ. dipl. inž. elektrotehnike	UNI	3
11.	dipl. inž. elektrotehnike ali univ. dipl. inž. elektrotehnike	VS/UNI	1
12.	dipl. inž. kemijske tehnologije	VS	2
13.	dipl. inž. tehnologije polimerov	VS	1
14.	univ. dipl. inž. kemijske tehnologije	UNI	5
15.	dipl. inž. kemijske tehnologije ali univ. dipl. kemik	VS/UNI	1
16.	univ. dipl. inž. gradbeništva	UNI	3
17.	doktor medicine	UNI	3
18.	univ. dipl. inž. računalništva in informatike ali univ. dipl. inž. računalništva in matematike	UNI	1
19.	univ. dipl. ekonomist	UNI	2
SKUPAJ:			46

srednješolska (IV. stopnja) – P, srednješolska (V. stopnja) – S, višješolska – VS, visokošolska – UNI

Utrinki

pet svoje karakteristike. Priprava informatorjev za posamezen sejem je zato zelo pomembna, prav tako pa seveda zahteva znanje tujih jezikov in upoštevanje načel poslovne komunikacije. Obiskovalce je treba pritegniti, jim destinacijo čim bolje predstaviti, poslovnežem pa znati odgovoriti na konkretna vprašanja o turistični ponudbi. Da lahko ljudi še bolj pritegnemo na naše stojnice, prirejamo nagradne igre, v katerih se obiskovalci zabavajo ter hkrati spoznavajo deželo in kraje, ki jih predstavljamo. Prav zadovoljstvo in navdušenje obiskovalcev nad našimi lepimi kraji sta tako iskrena in nalezljiva, da se velikokrat šele takrat ponovno zavemo, da imamo res mali

raj na zemlji.

Dobri promociji mora slediti kakovostna ponudba, oplemenitena z doživetji, ki obiskovalcem pridejo "do živega". Privabiti z dobro promocijo, navdušiti, da ostanejo dlje, kot so prvotno planirali, še več, da se k nam ponovno vrnejo – cilj, h kateremu moramo stremeti vsi, ki kakorkoli lahko prispevamo k razvoju turizma kot gospodarske panoge v naši dolini. Pozitivnemu trendu v slovenskem turizmu lahko dodamo, da postaja dolina Soče izredno prepoznavna turistična destinacija in da si – tudi glede na izreden obisk prek prvo-majskih praznikov – lahko obetamo eno najboljši sezon v zadnjih letih.

Tatjana Humar, LTO Sotočje

Ti moraš biti sprememba, ki jo želiš videti v svetu

Aktivno državljanstvo je projekt za izobraževanje odraslih, ki ga sofinancira Ministrstvo za šolstvo in šport. V njegovem okviru smo v EPIcentru objavili že kar nekaj prispevkov, s katerimi smo vas seznanjali predvsem z vsebino in ključnimi pojmi, povezanimi z Evropsko unijo. Tokrat in v nekaj naslednjih številkah bomo o pomenu aktivnega vključevanja posameznika v družbo razmišljali na malce drugačen način. Pisali bomo namreč o elementu civilne družbe, ki ima moč oživljati najplemenitejša stremjenja človeštva – o prostovoljstvu.

Pojem prostovoljno delo na ravni besed izraža dve temeljni vrednoti moderne družbe, delo in prosto voljo, vendar je pomen tega izraza običajno precej ožji. Prostovoljstvo namreč hkrati opredeljujejo tudi druge dimenzije – izraz nam pove, da gre za prosto izbrano, volontersko dejavnost, ki je lahko tudi ljubiteljska, vsekakor pa nepoklicna in neplačana, po drugi strani pa kljub svoji plemenitosti še vedno pogosto biva nekje na robu obstoječe družbene ureditve.

Spremembe, ki jih terja sodobni čas, niso najbolj naklonjene razvijanju oblik prostovoljnega dela. Današnja družba s sistemom vrednot teži k individualizmu, tekmovalnosti in uspehu, katerega pokazatelj so predvsem materialne dobrine. Takšna družba ni naklonjena posamezniku, ki mu prostovoljno delo predstavlja vrednoto, saj čas, v katerem živimo, terja, da se vsak vložek posameznika v čas in angažiranju izrazi tudi v denarju oziroma kakšni drugi osebni koristi.

Prostovoljstvo je v današnji družbi prisotno predvsem pri reševanju najbolj perečih družbeno-socialnih problemov ter pri odkrivanju težav posameznikov in skupin, ki jih državne institucije še ne obravnavajo ali ne obravnavajo več. Pojavlja se tam, kjer odpovedo državne institucije, in ravno z mobilizacijo pomoči prostovoljcev se velikokrat reši oziroma začne reševati širši družbeni problem.

Delo osvobaja, mar ne?

Etični kodeks organiziranega prostovoljstva prostovoljno delo tolmači kot delo, ki ga posameznik po svoji

svobodni odločitvi in brez materialnih koristi opravlja v dobro drugih ali za skupno javno korist. Ta opredelitev je precej široka in predstav o tem, kaj vse sodi v sfero prostovoljnega dela, je verjetno veliko. Medtem ko je za nekoga prostovoljno delo sodelovanje in pomoč pri akcijah *Rdečega križa* ali pomoč stari in onemogli sosedu, je za drugega izraz prostovoljstva lahko že pomivanje posode po kosilu, saj v tem prepozna izraz solidarnostne pomoči mami ali ženi, ki ji s tem olajša delo in za to ne prejme nobenega plačila.

O tem, da ljudje počnemo marsikaj v dobro drugih, ne da bi bili za to plačani, bi lahko povedali veliko, vendar se številne od teh dejavnosti ne uvrščajo v prostovoljno delo, ampak sodijo v sfero t. i. dela v senci. Dober primer dela v senci je ravno gospodinjstvo. Je delo, ki ga ne moremo

Gre za osnovno vprašanje stališča do svojega življenja in sožitja – ali doživljamo svoje bivanje kot dar in poskušamo živeti ("biti") po principu darovanja ali pa ga jemljemo kot pravico, ki si jo kupujemo, podkupujemo in izbojujemo, ter živimo po principu "imeti". Prostovoljstvo je kosček našega osebnega časa za "biti" v nasprotju z večino našega časa, ki je namenjen za "imeti" (Ramovš, 2001, str. 316).

definirati kot prostovoljno, vendar ni niti plačano niti nas nihče ne sili vanj, opravljamo pa ga seveda (tudi) za druge. Saj vendar ne pomijemo samo svojega krožnika, niti ne operemo in zlikamo samo svojih oblek. Je delo, ki ni nujno za preživetje, pa vendar je del kulturne in ekonomske nuje.

Formalni in neformalni okviri

Čeprav je prostovoljno delo precej raznolika zbirka dejavnosti, te lahko razdelimo v posamezne skupine. Nekatere oblike prostovoljnega dela potekajo v formalnih okoljih, pod okri-

ljem organizacij, druge pa so povsem neformalni izrazi pristne medčloveške pomoči. V različne organizirane prostovoljske dejavnosti vstopa vse več ljudi, saj v tem vidijo možnost, da z opozarjanjem na probleme nekaj storijo za spreminjanje delovanja družbe, osveščanje javnosti, ustvarjanje novih socialnih modelov pomoči v okviru socialne družbe. Formalno prostovoljno delo se večinoma izvaja v okviru nevladnih organizacij, društev, zasebnih zavodov, pa tudi v okviru nekaterih javnih zavodov (zdravstvo, socialno varstvo, šolstvo). Pri tej obliki prostovoljnega dela se

Utrinki

DOLINA SOČE JE EVROPSKA DESTINACIJA ODLIČNOSTI

Posočje – Projekt *Evropske destinacije odličnosti* (*European Destinations of Excellence* ali krajše *EDEN*) je lani zasnovala **Evropska komisija** v skladu z usmeritvami evropske turistične politike. Cilj projekta je usmeriti pozornost na vrednost, raznolikost in skupne značilnosti evropskih turističnih destinacij ter promovirati tiste, kjer je cilj gospodarske rasti zastavljen tako, da zagotavlja družbeno, kulturno in okoljsko trajnost.

Tema letošnjega projekta, na katerega se je prvič prijavila tudi Slovenija oziroma **Slovenska turistična organizacija** (STO), je bila turizem in

Foto: arhiv fundacije

odnos med prostovoljcem in prejemnikom pomoči tvori na umeten način, s pomočjo strokovnega delavca ali organizacije, pri neformalnem prostovoljstvu pa ta odnos nima posrednika, poraja se spontano, običajno med ljudmi, ki se poznajo.

Tako v formalnem kot neformalnem prostovoljstvu prostovoljce večinoma vodijo podobni motivi in vzgibi. Ti so lahko povezani z: • željo po osebni rasti (pridobivanju znanja, spretnosti in izkušenj), • željo po družbenem udejstvovanju in spreminjanju družbe, • željo po pomoči drugim (solidarnosti).

Dajem tebi, dajem sebi

Prav solidarnost je pojem, na katerega marsikdo pomisli ob prostovoljstvu. Prostovoljstvo je namreč specifično postmoderna oblika temeljne človeške lastnosti, saj gre vendar za osebno izbiro smiselne solidarnostne dejavnosti, ki ji človek ob rednih službenih in življenjskih obveznostih posveti del svojega prostega časa. Obenem je v veliki meri tudi oblika samopomoči. Potreba prostovoljca po solidarnosti in potreba človeka v stiski po solidarnosti pomoči sta enakovredni in med seboj komplementarni potrebi, obe enako človeški in častni. Njuna zadovoljitev je v obeh primerih pogoj za ohranjanje in rast kakovosti življenja ter osebnostnega samouresničevanja vsakega od njiju.

Skrivnost dobrega prostovoljca

Prostovoljstvo tako ni samo delanje dobrega drugemu, temveč tudi delanje dobrega sebi. Zdravo za prostovoljca

Ali ste vedeli, da medtem ko prostovoljke in prostovoljci pomagajo drugim, hkrati izboljšujejo tudi svoje zdravje? Izsledki nedavne znanstvene raziskave, ki jo je opravila *Corporation for National and Community Service* iz ZDA kažejo, da obstaja statistično značilna povezava med prostovoljstvom in dobrim zdravjem. Prostovoljke in prostovoljci živijo dlje, imajo večjo funkcionalno sposobnost, so manj depresivni in imajo manjšo možnost razvoja srčnih obolenj. Prostovoljstvo tako izboljšuje telesno in duševno zdravje.

“ČE SI MLADI IN STAREJŠI MED SEBOJ POMAGAMO, ZMOREMO VEČ IN USTVARJAMO BOLJŠO DRUŽBO,” je ob neki priložnosti izjavil tudi nekdanji slovenski predsednik dr. Janez Drnovšek.

voljca in koristno za prejemnika pomoči je le, če se prostovoljec zaveda, da njegovo prostovoljsko delo koristi tudi njemu samemu, obenem pa je prostovoljec zavestno zato, ker v sebi čuti potrebo po solidarni pomoči lju-

dem v stiski. In kje tiči skrivnost dobrega prostovoljca? Skriva se ravno v prefinjenem ravnesju med obema poloma – željo po samopomoči na eni strani in potrebo po solidarnosti na drugi strani.

Na letošnjih poletnih olimpijskih igrah v Pekingju bo sodelovalo kar okoli 500.000 prostovoljcev in prostovoljk. Večina prijavljenih je mladih z visoko stopnjo izobrazbe in izkušnjami v prostovoljstvu. Do 31. marca 2008 je število prijav doseglo 1,13 milijona, od tega kar 770.000 potencialnih prostovoljcev prihaja iz Pekingja, prijavilo pa se je tudi 22.000 tujcev.

Prostovoljstvo v današnji dobi globalizacije in nenehnih sprememb nudi priložnost za krepitev človeških vrednot in odpira priložnosti za premoščanje razlik, ki nas ločujejo, ter nam tako omogoča, da zaživimo skupaj in oblikujemo svoje skupne usode. Zakaj torej ne bi skupaj stopili na pot prostovoljstva?

Besedilo in foto: Tjaša Maurič, Posoški razvojni center

Viri:

- **ZUPAN, Barbara.** (2007). *Nacionalno poročilo o uresničevanju skupnih ciljev na področju prostovoljnega dela mladih.* Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad za mladino. [Online]. [Citirano 23. april 2008; 10:30]. Dostopno na spletnem naslovu: http://www.ursm.gov.si/fileadmin/ursm.gov.si/pageuploads/doc/Nacionalno_porocilo_-_koncno.doc.
- **ŠVERC, Magdalena.** (2005). “Nobena težava ni taka, da je ne bi mogli rešiti skupaj, le malo pa je takih, ki jih lahko rešimo sami.” V: *Mladje*, št. 11, (2005). [Online]. [Citirano 24. april 2008; 11:09]. Dostopno na spletnem naslovu: <http://www.mva.si/movit-na-mladina/>.
- **RAMOVŠ, Jože.** (2001). *Prostovoljstvo pri delu z ljudmi in za ljudi.* V: *Socialno delo. Letnik 40*, št. 1, str. 313–322.
- **FLAKER, Vito.** (2001). *Prostovoljno delo: delo za druge in zase.* V: *Socialno delo. Letnik 40*, št. 1, str. 305–312.
- **Teze za zakon o prostovoljnem delu (prostovoljstvu).** Pravno-informacijski center nevladnih organizacij. [Online]. [Citirano 24. april 2008; 9:15]. Dostopno na spletnem naslovu: <http://www.pic.si/>.
- **Odprta cona, časopis o prostovoljstvu.** (2008, št. 3). [Online]. [Citirano 29. april 2008; 11:12]. Dostopno na spletnem naslovu: <http://www.filantropija.org/>.
- **Slovenska filantropija.** [Online]. [Citirano 28. april 2008; 9:45]. Dostopno na spletnem naslovu: <http://www.filantropija.org/>.
- **Prostovoljstvo.org.** [Online]. [Citirano 28. april 2008; 10:26]. Dostopno na spletnem naslovu: <http://www.prostovoljstvo.org/>.
- **The Official Website of the Beijing 2008 Olympic Games.** [Online]. [Citirano 28. april 2008; 10:26]. Dostopno na spletnem naslovu: <http://en.beijing2008.cn/volunteers/news/latest/n214290309.shtml>.

Utrinki

nesnovna dediščina. Cilj je poudariti raznolikost bogate evropske nesnovne dediščine in izpostaviti nastajajoče, turistično manj obiskane destinacije, ki skozi turizem krepijo pomen specifične lokalne nesnovne dediščine na način, ki prinaša pozitivne družbene in gospodarske učinke ter varuje naravne vire.

Na razpis se je prijavilo šestnajst slovenskih destinacij, med njimi tudi dolina Soče s prireditvijo *Zgodbe Soče*. Projekt smo pripravili zaposleni v **Lokalni turistični organizaciji** (LTO) **Bovec** in **Ustanovi Fundacija “Poti miru v Posočju”**, ki smo bili tudi organizatorji dvodnevne prireditve, prijavitelje pa so bile občine Bovec, Kobarid in Tolmin.

Na podlagi pisne prijave so se med prve tri uvrstile destinacija dolina Soče s projektom *Zgodbe Soče*, destinacija Idrija s projektom *Festival idrijske čipke* in destinacija Kranj s projektom *Prešernov smenj*. Vse tri so se v začetku aprila predstavile strokovni komisiji, ki ji je predsedoval dr. **Janez Bogataj**. V postopku ocenjevanja so projekti dosegli zelo izenačeno število točk in le nekaj manjših podrobnosti je odtehtalo dokončni izbor, da je prva destinacija odličnosti v Sloveniji postala dolina Soče. Pomembno je bilo to, da so prijavitelji k sodelovanju pritegnili javni, zasebni in civilni sektor celotne doline zgornje Soče, kar je v slovenskem turizmu bolj izjema

kot pravilo. Odločitev komisije je seveda povezana tudi s predlagano tematiko oziroma projektom, ki temelji na zgodbi prve svetovne vojne in skupni evropski zgodovinski osnovi – soški fronti. Pri tem ne gre le za odslkavo zgodovinske zavesti kot pomembne sestavine nesnovne dediščine, ampak predvsem za zlahtno mirovno sporočilo sodobni Evropi in svetu. Pot do tega sporočila so tlakovala tudi multikulturalna stičišča, do katerih je prihajalo v času soške fronte, hkrati pa tudi v izjemnem naravnem okolju gora in smaragdne Soče. Vsa ta in druga sporočila so namenjena sodobnemu turistu, ki se sooča z doživljanjem naravnega okolja, vsakdanjika in praznikov prebi-

valcev. Izbran projekt se ujema tudi z vsebino nove znamke Slovenije in v njenem okviru slovenskega turizma. V jedru nove znamke (in znaka) je namreč tudi trajnostni razvoj Slovenije, kar se med drugim odraža v primarni (“slovenski”) zeleni barvi znamke, povezovanju in sodelovanju vseh subjektov na nacionalni, destinacijski in ostalih ravneh ter v gradnji mostov med narodi in posamezniki.

Dolina Soče bo tako predstavljena na spletnih straneh Evropske komisije, *Evropskem turističnem portalu* ter na turistično-informacijskem portalu www.slovenia.info. Za destinacijo bosta izdelana predstavitvena brošura v slovenskem in angleškem jeziku ter kratek promocijski film. ►

Občina Bovec

Bovška razvija turistično infrastrukturo

Tradicionalen zaključek smučarske sezone članic in članov **Društva novinarjev športnikov SCLJ Slovenija**, bolj znan kot *Kriterij zadnjega snega*, zaradi obilnega deževja med 10. in 13. aprilom tokrat ni postregel s težko pričakovano smuko na Kaninu. So pa zato nekateri od zaslužnejših za ponovni vzpon turizma na Bovškem kakšnih 50 slovenskih novinarjev seznanili z letošnjimi novostmi in vsem, kar si še lahko obetamo. **Mojca Krašovec**, ki je v družbi Hit odgovorna za destinacijo Bovec, je na novinarsko konferenco povabila bovškega župana **Danijela Krivca**, direktorja ATC Kanin **Aleša Uršiča** in direktorja podjetja Hit Bovec **Vojka Šuligoja**.

“Povezava smučišč Kanin in Nevejsko sedlo oziroma Na Žlebeh za letošnji božič je dejstvo, saj so stroji že na meji,” je dvome o dvakrat večjih smučarskih površinah zavrnil Krivec. “Uresničujemo se sanje bovškega dela Kanina, saj je podpis pogodbe že za Italijani. Imajo tudi vsa potrebna dovoljenja in julija naj bi začeli z deli. Dve kabini za sto smučarjev bosta lahko vozili neodvisno druga od druge, kar je zadnji dosežek tehnologije v žičničarstvu,” je dodal Uršič. Proge se bodo razprostirale od nadmorske višine 2.300 metrov na slovenski do 1.100 metrov v dolino na italijanski strani. V obeh smučarskih centrih

NA NOVINARSKO KONFERENCO je Mojca Krašovec, ki je v družbi Hit odgovorna za destinacijo Bovec, povabila bovškega župana Danijela Krivca, direktorja ATC Kanin Aleša Uršiča in direktorja podjetja Hit Bovec Vojka Šuligoja.

zaradi povezave načrtujejo bolj pestro ponudbo, ki bo v tem delu alpskega sveta predstavljala konkurenco drugim smučarskim središčem, tudi tistim za mejo. Že letos so obiskovalce Kanina pričakali novoasfaltirano parkirišče in bar Skripi ob spodnji postaji gondolske žičnice, na vrhu pa prenovljena okrepčevalnica Prestreljenik in ne vidna, a velika pridobitev – čistilna naprava. V prihodnje ob progi Skripi načrtujejo dodatno sedelnico, ki bo že obstoječo razbremenila. Zaradi pomanjkanja vode bo nekoliko bolj zapletena ureditev sistema umetnega zasneževanja. Vodo naj bi speljali iz akumulacijskega jezera za hidroelektrarno Plužna. So tudi v zadnji fazi pridobivanja grad-

benega dovoljenja za obnovo okrepčevalnice Prestreljenik, ki jo je v zadnji smučarski sezoni v najem vzela družba **Hit** in zaradi širitve gostinske ponudbe povečala število zaposlenih s 27 na 37. “V največ petih letih bi moral biti kaninski smučarski center še na višji kakovostni ravni,” meni Uršič.

Župan Krivec je povedal, da je Hitov lanski vstop v bovški turizem – nakup **hotela Kanin** in odkup 45-odstotnega deleža **ATC Kanin** – pomenil veliko spodbudo za nadaljnji razvoj. Po stečaju francoske družbe **Transmontagne Group** je partnerska pogodba z **Občino Bovec** za projekt Žaršče nična, zato Bovčani čakajo na zanimanje drugih. Računajo, da se

bo **hotel Alp** z novim lastnikom, družbo **Svit** iz Slovenske Bistrice, postavil ob bok hotelu Kaninu in bo tako tržno bolj zanimiv, v Bovcu pa gradijo tudi mladinski hotel. Kot dodatno prednost je zaradi odprtega bovškega letališča in poudaril, da se v občini zavedajo pomena izboljšanja komunikacijskih in cestnih povezav. Le tako se bodo lahko z najnovejšimi pridobitvami pohvalili tudi drugim. Za začetek poletja načrtujejo dokončanje igrišča za golf z devetimi luknjami, po županovih besedah pa v prostorske načrte vmeščajo še igrišče z osemnajstimi luknjami. Po vsej verjetnosti bosta turistična zanimivost tudi park Narnija, ki ga nameravajo urediti, in razstava o snemanju drugega dela filma *Zgodbe iz Narnije* lani poleti na Bovškem, ki jo pripravljajo v sodelovanju z distributerjem in produkcijsko hišo **Propeler**. Premiera filma *Kaspijski princ* bo 16. maja v ZDA, za tukajšnji del Evrope (z izjemo Hrvaške) pa bo premiera 26. julija v Bovcu.

“Za nami je uspešno poslovno leto 2007, v katerem smo ugotovili 25 odstotkov večji obisk in 36 odstotkov več prihodkov kot v prejšnjem letu. Vmes smo se intenzivno pripravljali na nujno potrebna dela pri obnovi hotela, vse sobe smo opremili s klimatskimi napravami. Pridobili smo gradbeno dovoljenje za manjši wellness center v hotelu, z bazenom pa bomo poskr-

Utrinki

► STO bo ponudbo doline Soče izpostavljala v svojih orodjih tržnega komuniciranja (spletne strani, objave za domače in tuje javnosti, promocija na sejnih v tujini ipd.), septembra letos pa bo zmagovalna destinacija predstavljena na **Evropskem turističnem forumu** v Franciji.

Dvodnevno prireditev *Zgodbe Soče* sta LTO Bovec in Fundacija “Poti miru v Posočju” izvedli 3. in 4. maja. Na otvoritveni večer so v trdnjavi Kluže pod taktirko režiserja **Marjana Bevka** trije amaterski in profesionalni gledališki igralci v štirih jezikih

brali spomine vojakov iz časa soške fronte, **Oktet Simon Gregorčič** pa je prav tako v več jezikih zapel vojske pesmi. Svoje misli o tem dogodku in nominaciji sta predstavila bovški župan **Danijel Krivec** ter predsednik uprave omenjene fundacije in načelnik UE Tolmin **Zdravko Likar**.

Naslednji dan smo začeli z vodenim pohodom od rudniškega jaška Štoln v Logu pod Mangrtom do Kluž, ki je sestavni del prvega odseka Poti miru. Pohoda se je udeležilo okoli sto pohodnikov, ki so v lepem vremenu uživali v naravnih lepotah, vo-

dnik **Mišo Košmrl** pa je poskrbel za spoznavanje dediščine in dogodkov, ki so se odvijali v času soške fronte. V Klužah je potekal sejem dediščine doline Soče, na katerem so se predstavili obrtniki, kmetje in različna društva s svojimi izdelki in pridelki. Na voljo je bil tudi brezplačen ogled Kluž in predstavitev zgodovinskih dogodkov v okolici. Program so popestrili **Folklorna skupina Bc in Buške čeče** ter **Društvo 1313 Bovec** s predstavo, ki na svojstven način predstavi življenje v času soške fronte, opozori na nesmiselnost voj-

ne ter hkrati širi pomen miru in spoštovanja drug drugega.

Slavnostna podelitev naziva in znaka Evropska destinacija odličnosti je bila 13. maja v Klužah. Tega priznanja se tako organizatorji in pripravitelji projekta kot tudi prijavitelje (občine) zelo veselimo, hkrati pa je to dodatna spodbuda, obveznost in odgovornost, da v dolini Soče delujemo skupaj, saj bomo le tako uspešni in zadovoljni.

Maša Klavara (Fundacija “Poti miru v Posočju”) in **Tina Gerkman** (LTO Bovec)

beli tudi za otroke. Investicija bo stala 2,5 milijona evrov, zato upamo, da jo bomo deloma pokrili s pomočjo evropskega denarja," je dogajanje v hotelu Kanin opisal direktor Hit Bovec Vojko Šuligoj. Nedaleč od hotela Kanin nastaja nov športni park s štirimi teniškimi igrišči, dvosteznim baliniščem, igriščem za odbojko na mivki in velikim otroškim igriščem. Vsa igrišča bodo zvečer osvetljena, poleg njih pa bo tudi gostinski objekt.

Besedilo in foto: Špela Kranjc

Delo bovških policistov v preteklem letu

Bovški policisti ugotavljajo, da so v preteklem letu izpolnili zastavljene cilje ter da so na varnostne razmere na območju **Policijske postaje** (PP) **Bovec** vplivale predvsem povečana migracija v času poletne in zimske turistične sezone ter spremembe, ki so nastale pri njihovem delu zaradi vstopa Slovenije v schengensko območje konec leta.

Izpostaviti velja, da so lani obravnavali 130 kaznivih dejanj, kar je v primerjavi s letom poprej, ko so jih našteali 63, za dobrih sto odstotkov več. V letu 2007 so sicer preiskali slabih 60 odstotkov obravnavanih kaznivih dejanj. Odstopanja so vidna na področju premoženja, saj se je število teh kaznivih dejanj z 41 v letu 2006 povečalo na 57 v letu 2007, bistveno več pa je bilo tudi kaznivih dejanj zoper človekovo zdravje – kar 23. Za primerjavo, v letu 2006 so obravnavali le eno kaznivo dejanje s tega področja. Poraslo je tudi število kaznivih dejanj zoper človekove pravice in svoboščine – z enajst v letu 2006 na 27 v letu 2007. Policisti še dodajajo, da število ostalih kaznivih dejanj ostaja na približno enaki ravni

v primerjavi s prejšnjimi leti.

Največ osumljencev kaznivih dejanj na področju bovške PP je bilo moških s slovenskim državljanstvom, starih med 21 in 30 let. Tudi na področju javnega reda in miru so lani zabeležili velik porast obravnavanih

precenjujejo pa tudi svoje sposobnosti. Nenazadnje smo bili priča takšnemu "podvigu" tudi pred slabima dvema mesecema, ko se je avantura mladih Belgijcev sicer srečno končala.

Število prometnih nesreč se je v

strofalnega velikonočnega potresa v Posočju, torej 12. aprila, je bovški župan iz leta 1998 **Robert Trampuž** znova sklical člane takratnega občinskega štaba civilne zaščite (CZ). Srečanja so se poleg takratnih poveljnika občinskega štaba CZ **Milana Štulca**

UDELEŽENCI SREČANJA so se zbrali v istem objektu v središču Bovca kot 12. aprila 1998.

kršitev, saj so jih obravnavali 244, kar je 124 več kot v letu 2006. To torej pomeni več kot stoostronsko zvišanje. Na bovški PP sicer dodajajo, da je pri tem treba upoštevati spremembo zakonodaje. *Zakon o varstvu javnega reda in miru* namreč policiji nalaga nove pristojnosti, predvsem glede obravnavanja in sankcioniranja prekrškov.

Žal so bili v preteklem letu policisti priča tudi smrtnim žrtvam. Življenje je izgubilo šest oseb, od tega ena v prometni nesreči, v večini primerov pa je šlo za nesreče v gorah. Bovški varuhi reda in miru pri tem ugotavljajo, da se predvsem tuji turisti še vedno odpravljajo v gore precej lahkomiselno – brez ustrezne opreme,

primerjavi z letom 2006 v letu 2007 nekoliko povečalo. Zabeležili so jih 53 oziroma enajst več kot v letu poprej. Poleg ene že omenjene smrtne žrtve je šestnajst oseb utrpelo lažjo telesno poškodbo. Pod vplivom alkohola je vozilo petnajst odstotkov povzročiteljev nesreče.

Policisti sicer navajajo, da je v prometnih nesrečah udeleženih vse več ljudi, ki se vozijo bodisi z motornimi kolesi bodisi s kolesi, saj je bilo v tej skupini kar 35 odstotkov vseh telesno poškodovanih.

Jerneja Kos

Tokratna aktivacija je bila prijetnejša

Prav na dan desete obletnice kata-

in predsednika bovškega občinskega sveta **Siniše Germovška** udeležili še takratni poverjeniki in poveljniki prostovoljnih gasilskih društev v občini Bovec, pridružil pa se jim je še poveljnik CZ za severno Primorsko **Milan Leban**.

Kot je povedal Štulec, je kakšnih petnajst kolegov ob tej priložnosti obujalo spomine iz tistih dni. Vsi so se strinjali, da je bilo njihovo delovanje kljub neizkušenosti – prav potres v Posočju pred desetletjem je bil namreč prva naravna nesreča velikih razsežnosti v samostojni Sloveniji – dobro. Štulec je še zatrdil, da kljub nekaterim očitkom člani bovškega štaba CZ hudih napak niso delali.

Besedilo in foto: Špela Kranjc

Utrinki

NADEJAJO SE VEČJEGA ŠTEVILA DAROVALCEV KRV

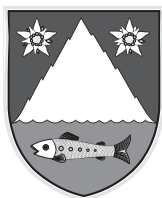
Posočje – Letni program dela **Območnega združenja Rdečega križa** (OZRK) **Tolmin** izhaja iz potreb občanov občin Bovec, Kobarid in Tolmin, ki jih pri združenju evidentirajo prejšnje leto. Usklajen je s predlogom delovnega programa **Rdečega križa Slovenije** (RKS) in prilagojen finančnim zmožnostim tolminskega združenja.

V letu 2007 so člani prostovoljci

OZRK Tolmin organizirali redno in izredno krvodajalsko akcijo s šestimi odvzemnimi dnevi. Zabeležili so 972 darovalcev, kar je deset manj kot leto pred tem. Kljub temu so prepričani, da je to za tukajšnje demografske razmere soliden uspeh. *"Na formalno nižjo udeležbo vpliva nepravilno statistično vodenje odvzemov, ki se ne izvaja v skladu z domicilnim principom. Dijaki, študentje in delavci v podjetjih s se-dežem zunaj območja našega združenja niso vodeni kot daroval-*

ci našega združenja," pojasnjujejo. Sicer pa so na glavnem odboru RKS že sprejeli sklep za spremembo, ki jo mora uvesti **Zavod za transfuzijo RS** in bo za tolminsko OZRK pomenila 25-odstoten porast števila darovalcev. Vseeno menijo, da bo treba v Posočju še več pozornosti posvetiti pridobivanju novih darovalcev krvi in organov, ter upajo, da bo predviden začetek delovanja dializnega centra v Kobaridu spodbudil zanimanje (mladih) občanov za krvodajalstvo. Letos načrtujejo vsaj ohr-

nitev dosedanjega števila oziroma majhen porast na okoli 1.000 krvodajalcev, s čimer se uvrščajo med srednje uspešna slovenska OZRK. Maj je bil mesec za izredno dnevno akcijo v Tolminu, oktobra pa bodo organizirali še redno krvodajalsko akcijo z dvema odvzemnimi dnevi v Tolminu ter po enim odvzemnim dnevom v Kobaridu in Bovcu. Na OZRK Tolmin poudarjajo, da lahko ljudje kri darujejo še vsak torek in četrtek na transfuzijski enoti v Šempetru pri Gorici, kjer daroval-

Občina Kobarid

Proračunska pogača razdeljena

Na *Občini Kobarid* so letos pihali s sprejetjem proračuna za leto 2008. Proračun, ki so ga sprejeli marca, tako načrtuje 5.252.757 evrov prihodkov, medtem ko je planiranih 5.820.508 evrov odhodkov. Primanjkljaj bodo pokrili s sredstvi iz prejšnjega leta in s kreditom v višini do 280.000 evrov, v primeru dodatnega denarja s strani države pa bo ta znesek manjši. Prepričani so, da so bili uspešni pri kandidaturah na razpisih, saj se bo v občinsko blagajno stekel kar velik delež nepovratnih sredstev.

Precejšen kos proračunske pogače je sicer namenjen investicijam. Velik del tega denarja, kar 1.043.204 evrov, je predviden za izgradnjo kanalizacije Idrsko. Kobaridci so sicer velik del sredstev za projekt, ki bo pomenil veliko pridobitev za največjo vas v občini, pridobili na javnem razpisu *Službe vlade RS za lokalno samopravo in regionalno politiko*, tako da bodo iz svojega žepa prispevali le dobrih 423.000 evrov, v naslednjem letu pa nekaj manj kot 183.000 evrov. Predvidevajo, da bo glavna gradbenih del izvedena letos, manjša dela pa bodo potekala še v letu 2009, ko

LETOŠNJI PRORAČUN OBČINE KOBARID dober milijon evrov namenja izgradnji kanalizacije Idrsko. Foto: Peter Domevšček

se bo projekt, ocenjen na skupno skoraj dva milijona evrov, tudi zaključil.

Občina bo 435.000 evrov namenila tudi dokončni ureditvi *Zdravstvene postaje Kobarid*, ki jo občani že nestrpnost pričakujejo, saj obnova in širitev potekata že več let. Občani upajo, da bo prenovljena zdravstvena postaja pričela z delovanjem še pred koncem letošnjega leta.

Proračunski denar je rezerviran tudi za ceste, skupno nekaj manj kot

536.000 evrov, vendar bo glavna sredstva prišla z naslova države. Občina bo tako največ lastnega denarja, dobrih 28.000, prispevala za cesto Ladra-Smast, za katero je letos namenjenih skupno 142.000 evrov. Največji znesek, ki ga bo zagotovila država, in sicer 250.000 evrov, pa je namenjen za cesto Napoleonov most-Drežnica.

Na občini so denar zagotovili še za dokončanje obrtne cone v Kobaridu, obnovo Zelene hiše in občinske stav-

be. Financirali bodo tudi delovanje izobraževalnih in kulturnih ustanov ter športno in turistično infrastrukturo. Področje šolstva oziroma obnova osnovnih šol sicer letos ne bo v ospredju, večje investicije namreč načrtujejo v naslednjem letu.

Čeprav morajo na občini odplačevati okoli 40.000 evrov na leto za dolgove iz prejšnjih let, so prepričani, da stanje v občinski blagajni ni slabo. Zadolževanje je bilo oziroma je potrebno, saj so večji projekti izvedljivi le na ta način.

Jerneja Kos

Klimatske spremembe so tukaj

Deževni april je marsikomu prekrizal načrte, saj je prekosil samega sebe – v količini padavin namreč. Prav tako ni bil nič obetaven začetek maja, saj večina od prazničnega dopusta ni imela skoraj nič, kmetje so zakasnili s setvijo, balkonsko cvetje pa je ostalo varno pod streho. Začetek letošnje pomladi je jasno pokazal, da je nesmiselno načrtovati po starem. Opozorila o klimatskih spremembah so postala dejstvo in nič drugega nam ne preostane, kot da se z njimi sprijaznimo in se jim prilagodimo.

Utrinki

► cem takoj povrnejo stroške prevoza. OZRK Tolmin je preteklo leto iz proračuna *Občine Bovec* prejel 725 evrov, *Občina Kobarid* mu je namenila 1.655 evrov proračunskega denarja, *Občina Tolmin* pa je prispevala 7.315 evrov. Vsa finančna sredstva so člani v celoti namenili uresničevanju zastavljenega delovnega programa, ki so ga s pomočjo iz drugih virov pridobljenega denarja na območju vseh treh občin tudi občutno presegli. Na OZRK Tolmin opozarjajo, da jih skrbijo predvidene spremembe v davčni zakonodaji, po katerih si bo država od denarja, namenjenega humanitarnim dejavnostim, odvzela 20-odstotno dohodnino.

Za delovanje v občini Bovec so v

OZRK Tolmin lani porabili 26.067 evrov, od tega je znaten delež v višini 14.459 evrov odpadel na materialno pomoč (prehrana) Evropske unije (EU) socialno ogroženim občanom in mladim družinam, RKS pa je prispeval tovrstno pomoč v višini 1.693 evrov. Realizacija zastavljenega letnega programa v občini Kobarid je stala 10.670 evrov, vrednost materialne pomoči EU je ob koncu leta 2007 znašala 19.130 evrov in RKS 3.150 evrov. V občini Tolmin je bil skupni znesek v višini 89.146 evrov precej višji zaradi pomoči občanom, ki so jih prizadele septembrske poplave (skupaj 38.690 evrov). Realizacija letnega delovnega načrta je zahtevala 19.756 evrov, materialna pomoč EU v hrani je znašala 23.485 evrov, dodatnih 7.215 evrov

pa je zanjo namenil RKS.

“Organizirane krvodajalske akcije so bile v Tolminu dobro obiskane, v Kobaridu in Bovcu pa nekoliko manj. Uspešno smo izvedli brezplačna letovanja 56 osnovnošolcev in otrok s socialno ali zdravstveno indikacijo, prav tako tudi zdraviliška letovanja treh odraslih. Starejši, invalidni, bolni in osamljeni občani so se razveselili srečanj, ki smo jih pripravili zanje, ljudje v stiski pa denarne ali materialne pomoči v obliki prehrane, higienskih proizvodov, posteljnine, bele tehnike in delov pohištva,” sta pojasnila predsednik OZRK Tolmin **Vojko Hobič** in sekretar **Valerij Bizjak**.

Zaradi demografskih razlogov se

število kandidatov za voznike motornih vozil, ki opravljajo izpit iz prve pomoči, iz leta v leto manjša. Izpad dohodka so na OZRK Tolmin nadomestili z izvedbo tečajev prve pomoči za zavode, ustanove in gospodarske družbe. Z veseljem ugotavljajo, da je to področje znova uvedeno v učni program osnovnih šol. V vsaki devetletki naj bi usposobili ekipo mladih članov po posebnem programu RKS, ki bo zagotovil del sredstev za usposobitev učiteljev in sodelovanje na preizkusu znanja v regiji. Člani tolminskega združenja bodo v sodelovanju s prostovoljnimi gasilskimi društvi v vsaki od treh posoških občin za nudenje prve pomoči usposobili vsaj eno ekipo pri posameznem občinskem štabu civilne zaščite, in sicer za potrebe elementarnih ne-

Klimatologinja dr. **Lučka Kajfež Bogataj** je že pred časom na predavanju v Kobaridu pojasnila, kaj nas čaka – zelo mokre pomladi in jeseni ter vroča poletja. Zavedanje o klimatskih spremembah prodira v našo zavest in dobro je, da se tega problema počasi lotevajo tudi politiki, saj so škarje in platno v njihovih rokah. Hvalevredno je, da je Slovenija ob predsedovanju EU opozorila s pobudo, da je treba svet združiti v boju za čistejšo okolje in tvorno pripomoči k manjši onesnaženosti planeta. Narava se prilagaja v svoji neprelosljivi neskončnosti, nam pa manjka še marsikaj, da bi ji sledili in prisluhnili. Upajmo na najboljše.

Boris Pahor v Kobaridu

V kobariškem Domu Andreja Mafre smo 10. aprila prisluhnili starosti slovenske kulture, 95-letnemu slovenskemu pisatelju **Borisu Pahorju**, ki živi in dela v Trstu. Njegova neusahljiva energija je prevzela prepolno dvorano poslušalcev. Ti so z vidnim spoštovanjem sledili dve uri in pol dolgemu pogovoru s pisateljem, ki ga je vodil **Janez Bizjak**, nekdanji direktor Triglavskega narodnega parka.

Bizjak je v uvodu predstavil pisateljeva prizadevanja za ohranitev slovenstva in trnovo pot, ki jo je Boris Pahor prehodil za dosego življenjskega cilja, ki mu brezkompromisno sledi še danes. Zvest ostaja resnici, pa čeprav ga je prav zato življenje mnogokrat pripeljalo do skrajnih meja. Zaradi svoje svobodne misli je bil

NEUSAHLJIVA ENERGIJA PISATELJA BORISA PAHORJA je prevzela polno dvorano poslušalcev. Foto: Milan Štulc

pogosto nezaželen, šele zadnjih nekaj let mu je prisluhnila tudi širša javnost. Posebej odmevna je bila oddaja na italijanski državni televiziji **RAI**, kjer je spregovoril o svojem delu in opozoril na zločine, ki jih je italijanski fašizem storil Slovincem na Tržaškem in drugod.

Pahor je večkrat kandidiral za *Nobelovo nagrado*, leta 1992 je za svoje literarno delo prejel *Prešernovo nagrado*, lani pa je bil sprejet v *Red legije časti*, ki je najvišje francosko državno priznanje. Njegovo najbolj znano delo je *Nekropola*, ki je izšla v več svetovnih jezikih in naletela na odmevno zanimanje širše javnosti.

Pahor pravi, da recepta za dosego ciljev nima, da je vse odvisno od ljudi, ki *“imajo ali pa nimajo organa za posluš”*. Domovinska vzgoja in osveščeni ljudje so bistvenega pomena za nadaljevanje in ohranjanje slovenstva, tako v matični domovini kot povsod po svetu, kjer živijo in delajo Slovenci. Asimilacija mladih Slovencev v kulturo in jezik države, kjer bivajo, je skoraj neizogibna in zato so še toliko bolj pomembni slovenski otočki, ki delujejo v sosednjih državah in izseljeniških maticah po svetu.

Poslanstvo, ki ga Pahor čuti in živi, mu narekuje, da vedno znova opozarja na napake, ne glede na trenutno oblast. Tako tudi današnji aktualni politiki prejemajo njegova opozorila in kritike na račun *“biti gospodar na svoji zemlji”*. Pahor pravi, da bleščeča stavba (Slovenija), ki jo da-

nes opevamo doma in po Evropi, ne pomeni veliko, če si sproti spodkopavamo temelje, ki se jim pravi slovenska kultura, jezik, skrb za slovensko manjšino in posameznike, ki še imajo moč, da se zoperstavijo oddaljevanju od pravih vrednot.

Borisa Pahorju trpljenje Slovencev ni tuje. Po nemški okupaciji Tržaške pokrajine v drugi svetovni vojni se je na partizanski strani boril za slovenstvo, zadnje leto vojne pa preživel v treh nacističnih koncentracijskih taboriščih. Tudi po vojni je zagovarjal potrebo po slovenski demokratični državi in znova naletel na odpor takratne oblasti. Zdaj imamo svojo državo in zanjo je treba še marsikaj postoriti, da bo trdno stala na temeljih, ki jih ne bo mogel zamajati ne ta ne oni veter.

Sanacija cestnega odseka Kobarid-Trnovo ob Soči

V načrtu popotresne obnove po letu 2004 je v državnem proračunu predvidena tudi generalna sanacija cestnega odseka Kobarid-Trnovo ob Soči na regionalni cesti Kobarid-Bovec. Projekti, ki jih je pripravila država, poleg osnovne sanacije vključujejo širitev delov cestišča, ki so sedaj ozko grlo, v načrtih pa je tudi parkirišče pri odseku, ki vodi do Tonocovega gradu. Obeta se torej še ena pridobitev, ki bo olajšala promet in zagotovila večjo varnost na tej cesti. Poseg bo zahteval nekaj strpnosti, saj bo v času popravil moten promet. Promet za interventna vozila bo teklen

po spodnji cesti, ki pelje mimo Kampa Lazar. Vse informacije bodo pravočasno posredovane prek medijev.

Kobariški sejem

Tudi letos bo *Krajevna skupnost Kobarid* pripravila *Kobariški sejem*, ki že nekaj let zapored odpira poletno turistično sezono in napoveduje čas, ko se dogodki iz dvoran preselijo na prosto. Tako bomo priče celodnevne dogajanju na kobariškem trgu in športnemu koncu tedna pod skupnim imenom *Outdoor Show 2008*, ki ga bodo organizirala športna društva. Pomerili se bodo kajakaši, padalci in na umetni steni v Kampu Koren tudi plezalci. Poleg prodajnih stojnic bo dogajanje popestrila kulnarična ponudba. Zabavno-kulturni del se bo začel ob 16. uri z nastopom pevke **Romane Kranjčan**, nadaljeval z igro domače *Igralske skupine Drežnica* in zanimivim programom, ki ga pripravlja igralniško-zabaviščni center **Aurora**, ter se zaključil z večerno zabavo s skupino Orlek na osrednjem kobariškem trgu. Natančnejši program boste našli na spletnih straneh *Občine Kobarid* in *Lokalne turistične organizacije Sotočje*.

Pomlad navadno prinese novo energijo in pogled na svetlo zeleno naravo nas spomni, da se stvari vedno znova vrnejo v življenje. Z novo močjo in z več dnevne svetlobe se mnogokrat uredijo same od sebe. Takšna je narava, ujemimo ta ritem tudi mi.

Nada Pajntar, Občina Kobarid

Utrinki

sreč. Denar morajo zagotoviti občine. V skladu z lani sprejeto vladno uredbo so občinski štabi civilne zaščite dolžni sodelovati v regijskem in državnem preverjanju usposobljenosti. Na sedežu združenja v Tolminu in v večjih naseljih nameravajo v sodelovanju z zdravstvenimi delavci občasno brezplačno organizirati merjenje krvnega tlaka ter sladkorja in holesterola v krvi, sodelovali bodo v preventivnih akcijah boja proti tobaku, alkoholu, drogam, sodobnim boleznim in drugim, človekovemu zdravju škodljivim pojavom. Požrtvovalni člani OZRK Tolmin bodo zaključili tudi s svojim delom pri odpravljanju posledic zemeljskega plazu v Logu pod Mangartom leta 2000.

Špela Kranjc

Občina Tolmin

Občina Tolmin praznuje

Maj je mesec praznovanja *Občine Tolmin*. V tem obdobju se zato na Tolminskem zvrsti še nekoliko več prireditev kot običajno, člani in članice tolminskega občinskega sveta, občinske uprave ter povabljeni in drugi občani pa se srečajo na slavnostni seji občinskega sveta, kjer vsako leto podelijo občinska priznanja in nagrade. Vsekakor je praznični mesec tudi priložnost za krajši pogovor s tolminskim županom, zato smo obiskali **Uroša Brežana**.

Kaj se trenutno dogaja na tolminski občinski upravi?

Izpostavil bi aktivnosti pri zaključevanju investicije v Poslovni coni (PC) Poljubinj in skorajšnji začetek prodaje zemljišč v njej. Začeli smo s pripravami za izvajanje del pri vseh večjih investicijah letošnjega proračuna, torej na cesti Tolmin-Kamno, Zato Tolmin-Čadrg, končujejo se dela na cesti Most na Soči-Kanalski Lom. Ta je bila v skupni vrednosti 900.000 evrov tudi ena večjih občinskih investicij v zadnjih letih. Mislim, da smo z njo pokazali, da je občini veliko do tega, da tudi na teh območjih ljudje ostanejo, čeprav vemo, da so v teh

Foto: Špela Kranjc

krajih še nekateri drugi problemi – predvsem z vodo – ki pa jih prav tako poskušamo reševati. Na komunalnem področju bo letos pomembna pridobitev zbirni center za odpadke. To investicijo, ki se zaključuje, za vse tri posoške občine vodi **Komunalna Tolmin**. Vesel sem, da smo pred nekaj dnevi namenu predali obnovljeno cesto Slap ob Idrijci-Pečine-Klavže, ki je bila v večjem delu zaključena že lani. Šentviška planota je tudi

eden od biserov Tolminske in menim, da smo tem krajem sedaj dali potreben poudarek. Pred kratkim smo zaključili z ureditvijo Brunovega drevoreda v Tolminu, pripravljamo pa tudi vse potrebno za ureditev tolminskega parka z otroškim igriščem. Na področju družbenih dejavnosti potekajo priprave na začetek investicije v **Glasbeno šolo Tolmin** in **Zdravstveno postajo Podbrdo** ter obnovo šolskega igrišča na Mostu na Soči. Veliko energije vlagamo tudi v pripravo novega občinskega prostorskega načrta, pogovore z **Ministrstvom za obrambo** za pridobitev zemljišč in sanacijo po lanskoletnih poplavih, ki so prizadele predvsem Baško grapo.

Katerih projektov – pa naj bo to začetek ali zaključek – se letos najbolj veselite?

Na tem mestu moram omeniti najpomembnejšo občinsko investicijo zadnjih let, ki se pravkar zaključuje in je trajala od leta 2001. Gre za PC Poljubinj, ki je bila sofinancirana iz Ukrepa 1 v okviru razvojnega programa Soča. Na aprilski seji občinskega sveta smo sprejeli načrt komunalnega opremljanja, junija pa nameravamo parcele v PC Poljubinj tudi pro-

dajati. Interes je kar velik in kot kaže, bo to dobra spodbuda za tolminsko gospodarstvo. Petnajst parcel na štirih hektarih površin bomo prodajali na dražbi, kot velevala zakonodaja. Prav tako me veseli, da v letošnjem letu v Tolminu začnemo z dolgo pričakovano gradnjo glasbene šole. V tem trenutku se končujejo postopki za izbiro izvajalca del.

Kako bo prekinitev pogovorov med novogoriškim *Hitom* in ameriškim *Harrah's Entertainment* vplivala na projekt tolminskega wellness centra nad Žabčami?

V predinvesticijski študiji za tolminski wellness center nismo računali na goste megazabavišča, saj so igralniški gostje specifična skupina, ki je druga ponudba ne zanima pretirano. Gotovo bomo nadaljevali z iskanjem investorjev. Do sedaj so različna podjetja (ki imajo tudi različne poglede na razvoj projekta) pokazala kar nekaj zanimanja – večina jih je iz Slovenije, se je pa oglasilo tudi islandsko podjetje, ki se ukvarja z izkoriščanjem geotermalne energije. Posredovali smo jim vse nam znane podatke, oni pa se bodo na njihovi podlagi odločili, ali je tremalna

Utrinki

OB DNEVU VODA O SOČI

Tolmin – Naravoslovni center (NAC) Tolmin je v začetku aprila v tolminski knjižnici pripravil tematsko predstavitev o reki Soči z naslovom *Reka Soča, varstvo in raba*. O Soči resda veliko govorimo, koliko pa tudi storimo za njeno varovanje in varovanje njenega porečja, je največkrat čisto nekaj drugega. Ob dnevu voda je bil posvet postavljen v pravi čas, obenem pa je kasnejša živahna debata po predavanju dokazala, da ob stanju naše najlepše reke nekateri ne ostajajo ravnodušni. Na tokratnemu posvetu so sicer izpostavili problematiko stanja narave v porečju Soče, skrb pa zbujajo predvsem sušenje mrtvic in zmanjšana količina rečnega življa. Mag. **Daniel Rojšek** iz novogoriške enote *Zavoda RS Slovenije za varstvo narave*

je svoj del predavanja naslovil *Soča med izviro in izlivom*. Ob sliki in besedi je skušal predvsem izpostaviti vprašanja: Ali je reka živo bitje? Kje se začne in kje konča reka Soča? Od kod njena barva? Zakaj je razglašena za naravni spomenik? Obiskovalci so slišati zanimivo razlago o dejanskem poimenovanju izvira in izliva reke Soče. Soča namreč izvira kot Potok pod Bavškim Grintavcem, pod Skokom ponikne v nanose, na začetku Zapoudna v Trenti se v dnu in bokih struge pojavi kot reka, nato se ji pridruži še kraška voda izvira Soče, ki ga ima večina ljudi za glavni znani in je tudi turistično obiskan izvir. Tudi izlije se Soča, sicer na italijanski strani, pod imenom Potok. Izvire Timava, ki otekajo v morje pod imenom Potok, namreč ob nizkih vodah napaja večinoma soška podtalnica. Rojšek je spregovoril tu-

di o pitnosti reke Soče vzdolž vodotoka, kvarnih vplivih in tudi naravnih pojavih v celotnem porečju, ki utemeljujejo razglasitev Soče za naravni spomenik.

Dr. **Lidija Globevnik** z Inštituta za vode RS in iz Društva vodarjev Slovenije je izpostavila usklajevanje rabe, urejanja in varstva reke Soče. Predstavila je obstoječe rabe voda iz porečja Soče in problematiko upravljanja voda. Opredelila je percepcijo rabe voda in (ne)sprejemljivost rab s stališča lokalnega prebivalstva. Soča je namreč ena izmed 64 največjih slovenskih rek, s katerimi se ukvarja **Ministrstvo za okolje in prostor**, upravljanje z vodami pa v Sloveniji ureja kar petnajst zakonov. Globevnikova je izpostavila, da bi morali biti zaradi trenutnega stanja voda v Sloveniji zaskrbljeni, in sicer predvsem zaradi poslabšanja njho-

ve kakovosti ter rabe obrečnega prostora za gradnje in nasutja, ki se ob naravnih ujmah izkažejo za neustrezne in nevarne človekove posege v okolje.

Špela Mrak

PRIČETEK RIBIŠKE SEZONE NA SOČI IN PRITOKIH

Most na Soči – V Posočju je 1. aprila vedno živahno in praznično. Sredi vodotokov, v katerih je dovoljen ribolov, trnke namakajo športni ribiči, ki tega dne po jesensko-zimskem počitku spet lahko pridejo na svoj račun. Tudi letos so organizirali ribiško tekmovanje za najboljši ulov.

Točno opoldne se je na tradicionalnem mestu ob jezeru na Mostu na Soči zbralo veliko ribičev iz vse Slovenije, pridružili pa so se jim še številni italijanski gostje in tudi nekaj

virtina skupaj z drugimi dejavnostmi zanje dobra poslovna priložnost na Tolminskem. Ob tem je treba poudariti, da je osnovni pogoj za ta projekt pridobitev lastništva nad zemljišči, saj bi bile kakršne koli preuranjene obljube neodgovorne. Potem se bomo morali odločiti, kako bomo ta projekt razvijali, postaviti pogoje in merila za investitorje in šele na podlagi tega bomo lahko ugotovili pravi interes. Prepričan sem, da smo s tem projektom lahko uspešni, saj je Tolminska skupaj s Posočjem in celo severno Primorsko obetavna turistična destinacija, kar nenazadnje kažejo tudi statistični podatki zadnjih let.

Kakšno razpoložanje po vaših vti- sih prevladuje med občani in ob- čankami?

O razpoloženju bi bilo najbolje povprašati kar občanke in občane. Na občini se trudimo v okviru pristojnosti in možnosti rešiti čim več težav in pobud. Velikokrat smo uspešni, včasih tudi ne. Nekateri to razumejo, drugi bolj težko ... Vseeno pa mislim, da je razpoložanje med ljudmi pozitivno.

Kakšne so vaše želje občanom in občankam tolminske občine ob le- tošnjem prazniku?

Da bi ob številnih prireditvah v okviru občinskega praznika našli tudi kaj zase in naj se počutijo čim bolj mesecu maju primerno – mladostno. Z vsem kar spada zraven (*smeh*).

Pogovor pripravila: Špela Kranjc

Občinski praznik je čas za nagrade in priznanja

Ob letošnjem občinskem prazniku bodo na slavnostni seji **Občinskega sveta Občine Tolmin**, ki bo 30. maja v tolminskem kinogledališču, podelili skupno pet občinskih priznanj in

njem na domači Planoti. Predlagatelji iz tolminske občinske organizacije stranke **DeSUS** so za upokojenca iz Pečin zapisali, da je sodeloval tako pri gradnjah kot tudi na področju kulturnega udejstvovanja, ljudem pa je priskočil na pomoč ob naravnih

NAJAVA JAVNEGA RAZPISA ZA SPODBUJANJE KMETIJSTVA

Javni razpis o dodeljevanju pomoči za ohranjanje in razvoj kmetijstva ter podeželja v občini Tolmin v letu 2008 bo Občina Tolmin predvidoma objavila v zadnjih dneh maja. Celotno besedilo razpisa in razpisna dokumentacija bosta na voljo na občinski spletni strani www.tolmin.si.

nagrad za leto 2008 – eno plaketo, tri priznanja in denarno nagrado, ki jo bodo razdelili na dva dela, naziva častni občan pa tokrat ne bodo podelili. Občinska komisija za priznanja in nagrade je sicer prejela osemnajst predlogov.

Letošnjo plaketo **Občine Tolmin** bo prejel **Tomaž Poljak** s Prapretnege Brda na Šentviški planoti. Kot je zapisal predlagatelj, **Krajevna skupnost (KS) Šentviška planota**, je Poljak že v mladih letih verjel v svoje domače okolje in kasneje z odprtjem obrti to tudi dokazal. Na svoji življenjski poti je vedno aktivno sodeloval pri številnih gradnjah, od cest in vodovoda do telefonskega omrežja, veliko pa je pripomogel tudi k temu, da so na Pečinah zgradili obrat podjetja **Metalflex**.

Občinska priznanja bodo prejeli **Franc Kranjc**, **Dejan Testen** in **Janez Leban**. Prvi si je podobno kot Poljak nagrado prislužil z aktivnim delova-

nesrečah. V **KS Pečine**, ki se je stranki DeSUS pridružila pri podpori Kranjcu, dodajajo, da ima nekdanji delavec v tovarni **Gostol** veliko zaslug za ohranjanje zgodovinske dediščine domačega okolja, saj se je preizkusil tudi v pisateljstvu, leta 1999 pa je izdal knjigo z izborom povesti iz življenja na Planoti.

Testena, nekdanjega kajakaškega državnega reprezentanta iz Modreja, sta za priznanje predlagala tolminski lokalni odbor **Stranke mladih Slovence** (SMS) in **Magda Kovačič** v imenu staršev kajakašev in kanuistov, ki so vključeni v **Kajak klub Soške elektrarne** (sekcija Most na Soči). Testen po njihovem mnenju kot trener otrok in mladostnikov, ki se učijo spretnosti teh dveh vodnih športov, veliko pripomore k temu, da imajo njegovi varovanci zagotovljene dobre pogoje za trening in so uspešni na tekmovanjih, prispeva pa tudi k promociji omenjenih športov. Poleg

tega daje mladim s svojim delom tudi zgled za aktivnejše preživljanje prostega časa.

Janez Leban, kinooperater in poklicni elektronik iz Zadzaz - Žabč, si je po mnenju lokalnega odbora SMS nagrado prislužil z delovanjem na kulturnem, športnem in izobraževalnem področju. V zadnjem času velja izpostaviti predvsem njegovo delovanje v **Multimedijskem centru MinK** pri **Zvezi tolminskih mladinskih društev**.

Denarno nagrado občine si bosta razdelili dve društvi. **Kulturno društvo Vokalna skupina Snežet**, ki sta ga predlagala **Turistično društvo Sopot** in lokalni odbor SMS, pod vodstvom **Miloša Lebana** ohranja ljudsko pesem in goji slovensko ljudsko tradicijo, lahko pa se pohvali še s številnimi nastopi tako doma kot v tujini. **Društvo Klub malega nogometa Amazonka** pa si po mnenju predlagatelja, lokalnega odbora SMS, nagrado zasluži zaradi ureditve igrišča in smučišča na Ljubinj, skrbi pa tudi za zdravo preživljanje prostega časa krajanov.

Jerneja Kos

Plaz sredi Podbrda že saniran

Po nekajdnevem močnem deževju se je 12. aprila sredi Podbrda ob poti na igrišče, ki mu domačini pravijo Na bazenu, utrgal zemeljski plaz v širini petnajst metrov in dolžini 30 metrov. Posredovali so gasilci **Prostovoljnega gasilskega društva Podbr-**

Utrinki

nemških. Sledilo je merjenje dnevnega ulova, ki je pokazalo, da je najdaljšo soško postrv uspelo ujeti domačemu ribiču **Mirku Kofolu** iz Dolenje Trebuše, in sicer samca s 64,5 cm. Drugo mesto je pripadlo Tolmincu **Zoranu Kociču** za ameriško postrv-šarenko s 56,4 cm, tretje mesto pa je družno zasedla ekipa **Ribiške družine (RD) Koper** z 52,4 cm dolgo "amerikanko". Medalje je najboljšim podelil predsednik RD Tolmin **Lucijan Rejec**, sledil pa je ribiški piknik.

Ribolov je pomemben segment turistične ponudbe Posočja. Porast ribiških gostov in ribolovnih dni je iz leta v leto bolj razveseljiv, saj se je po daljšem obdobju upadanja v zadnjih štirih letih dvignil za več kot sto odstotkov. V lanskem letu so prodali že 5.300 ribolovnih dovolilnic, zahvala pa gre predvsem dobremu stanju ri-

NAJDALJŠO SOŠKO POSTRV je tokrat uspelo ujeti domačemu ribiču **Mirku Kofolu** iz Dolenje Trebuše.

bjih populacij. Za ribji živelj vzorno skrbi **RD Tolmin**, ki je tudi včlanjena v **Turistično zvezo Gornjega Posočja** (TZGP). Člani tolminske RD v vodotoke redno vlagajo mladice soške postrvi in lipane, teh so na primer samo lani vložili kar milijon, ter zadostne količine kakovostnih ameriških postrvi-šarenk, kar pomeni dodatnih 15 ton rib za potrebe športnega ribolova. V zadnjih letih jim je uspelo vzpostaviti učinkovito obrambo proti kormoranom, ki so prej vsako zimo dobesedno izropali lipane iz Soče in pritokov. Pri ribolovnem režimu je povečala mere za odvzem rib, in sicer na 60 cm za soško postrv in na 45 cm za lipane. Uvedla je tudi režim "ujemi & spusti", ki je osnova pravega športnega ribolova. Posočje je z vidika ribolovnega turizma zanimivo za ribiče iz vsega sveta. Ribolovni gostje so dokazano

KAR NEKAJ UR DELA je bilo potrebnih za postavitev zaščitne ponjave iz polivinila. Kljub temu je čez nekaj dni prišlo do ponovnega zdrsa zemlje, ki so ga odstranili domačini.

do, ki so brežino prekrili s ponjavo iz polivinila, da bi preprečili nadaljnje močenje terena in tako zavarovali hišo Pajntarjevih, ki jo je plaz ogrožal.

Zdrs od 300 do 450 kubičnih metrov zemlje sta si kmalu ogledala tudi tolminski župan **Uroš Brežan** in geolog **Jože Janež**. Ta je po ogledu ocenil, da gre za razmeroma plitek plaz globine do meter in pol, ki ne predstavlja večje grožnje, zato lahko sanacija nekoliko počaka.

Plaz se je kljub temu čez nekaj dni ponovno premaknil, nasuti material

pa so odstranili domačini. Sanacija se je zatem izvršila precej hitro, saj so še pred prvomajskimi prazniki teren zatravili in namestili zaščitno mrežo. Po besedah vodje oddelka za okolje in prostor Občine Tolmin mag. **Mirana Droleta** stroški sanacije niso pretirani, saj znašajo okoli 5.000 evrov.

Domačini sedaj nedvomno spiyo mirneje, vprašamo pa se lahko, zakaj tudi podobnih podorov zemlje ne rešujejo tako hitro. Nedaleč stran od sanirane lokacije plaz že kar nekaj

mesecev grozi hiši, ki jo temeljito obnavljajo. Ko smo glede tega povprašali na občini, so nam povedali, da obvestila o plazu niso prejeli. Dodajajo še, da so za omenjeni zemeljski zdrs najverjetneje krivi kar lastniki hiše sami, ki so pri obnovitvenih delih posegli v brežino.

Besedilo in foto: Jerneja Kos

Evropski denar za občinske projekte

Občina Tolmin je v preteklem letu pridobila kar nekaj denarja od Evropske unije (EU). Čeprav na nacionalni ravni pogosto lahko slišimo očitke, da je Slovenija pri črpanju teh sredstev neučinkovita oziroma bi lahko bila bolj učinkovita, kot je sedaj, tolminski župan **Uroš Brežan** meni, da so s pomočjo tega denarja izvedli veliko projektov, s čimer se marsikatera občina v državi ne more pohvaliti. Evropski denar so namreč Tolminci pridobili za šest projektov, dva izmed njih – po županovem mnenju najpomembnejša in finančno najzahtevnejša, saj gre za obnovo cest – pa sta še v izvajanju.

Obnova ceste Most na Soči-Kanal-ski Lom-Kal nad Kanalom je ocenjena na 895.614 evrov, sredstva EU pa znašajo 631.473 evrov. Evropski denar v višini 690.513 evrov je namenjen tudi obnovi ceste Tolmin-Ka-

mno-Kobarid, ki se bo izvajala v letošnjem in naslednjem letu. Skupna vrednost tega projekta je sicer 1.033.625 evrov.

Občina Tolmin je evropska sredstva dobila tudi za izvedbo drugih projektov, pri katerih je sodelovala bodisi kot nosilec bodisi kot partner projekta. Za zamenjavo in dokup stojnic tržnice v Tolminu so tako denar pridobili iz programa *Interreg*, v okviru katerega se bo sofinancirala tudi promocija jahalnega turizma v treh posoških občinah in v občini Cerkno.

Sredstva z naslova EU so bila namenjena še predstavitvi ekološkega kmetijstva na območju severne Primorske v sklopu projekta *Lacjo drom*, katerega nosilka je bila prav Občina Tolmin. "Mislim, da je bila to lepa promocija ekološkega kmetijstva in da je to usmeritev, ki se je moramo v naši občini držati še naprej," poudarja župan. Za sofinanciranje srečanj ekoloških kmetov in promocijo ekološkega kmetijstva sploh so porabili 50.000 evrov, nekaj več kot 90 odstotkov sredstev pa je prišlo iz blagajne EU. Pripravili so brošuro ter izdali DVD v slovenskem in italijanskem jeziku, saj je pri projektu kot partner sodelovala **Občina Tavagnacco** iz Italije.

Z istega naslova je bila v okviru

Utrinki

► zelo dobri gostje. Njihova doba bivanja je še enkrat daljša od povprečne dolžine bivanja gostov v Posočju, pa tudi njihova potrošnja je dvakrat višja.

Prav tako RD Tolmin iz leta v leto bolj uspeva učinkovita promocija. Odmevni nastopi na mednarodnih specializiranih sejmih se odražajo v vrsti prispevkov o Soči in možnostih športnega ribolova v uveljavljenih turističnih in ribiških revijah. V pred kratkim izdani brošuri o sladkovodnem ribolovu v Sloveniji je Posočje zastopano z vsemi svojimi ribolovnimi vodotoki.

Največji izziv pa trenutno predstavlja dokončanje obnove Vodne hiše ob jezeru na Mostu na Soči, kjer bo urejen ribiški muzej in čolnarna. Manjkala ne bo niti spremljajoča gostinska ponudba. Vodna hiša bo tako prevzela vlogo centra ribiškega turizma v Posočju in bo veliko pripomogla k popestritvi turistične ponudbe ob očarljivem mostarskem jezeru.

Besedilo in foto: Mojca Rutar, predsednica TZGP

Ekološki dan ob izlivu Soče

Pieris – Celodnevna prireditev ob izlivu Soče v Italiji, poimenovana *Skupaj ob Soči*, je bila posvečena varovanju okolja, ohranjanju narave in čiščenju bregov reke Soče. Obenem so organizatorji prireditve namenili tudi promociji naravnih vrednot, ohranjanju biotske raznovrstnosti in dediščine, ozaveščanju o pomenu čistega in urejenega okolja ter promociji različnih društvenih dejavnosti. K sodelovanju na t. i. *ekološkem dnevu* so povabili tudi **Turistično zvezo Gornjega Posočja** (TZGP), ki se je 5. aprila prireditve udeležila skupaj s predstavniki **Turističnega društva** (TD) **Soča - Trenta** in **Triglavskega narodnega parka** (TNP).

Organizatorji so TZGP zagotovili brezplačen razstaveni prostor. Opremilimo ga s plakati in motivi Bovškega, Trente in Baške grape. Obiskovalce so zanimali predvsem enodnevni izleti v Zgornje Posočje, še posebej v Trento. Lahko so se opre-

PIREDITEV SKUPAJ OB SOČI je bila posvečena varovanju okolja, ohranjanju narave in čiščenju bregov reke Soče.

milati s promocijskim gradivom turističnih poti in z zemljevidi. Še posebej dobrodošla je bila lani izdana zgibanka *Trenta – štirje letni (po)časi* z nazornim prikazom turi-

stične ponudbe. Veliko zanimanja je bilo tudi za brošure kampov in serijo zloženkov TNP.

Na razstavnem prostoru TZGP so si obiskovalci lahko ogledali tudi tehni-

projekta *Nena*, katerega nosilec je bil **Posoški razvojni center**, sofinancirana tudi študija izvedljivosti daljinskega ogrevanja na biomaso v Poslovni coni Poljubinj, o čemer smo v **EPI-centru** pred časom že pisali. Študija je sicer pokazala, da tak način ogrevanja za cono z ekonomskega vidika ni primeren.

Pri črpanju evropskih sredstev pa seveda ne gre brez zapletov. Na tolminski občini tako opozarjajo, da denarja za ločeno zbiranje odpadkov niso pridobili zaradi nerešenih zadev na državni ravni. Opozarjajo tudi na administrativne težave pri postavljanju nekaterih rokov s strani **Službe vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko**, ki so po njihovem mnenju prekratki.

Jerneja Kos

Brajda je bogatejša za dve pridobitvi

Od začetka aprila je tolminski športni park Brajda bogatejši za novo otroško igrišče in montažno tribuno za 238 gledalcev ob nogometnem stadionu. Nosilec obeh investicij je bil **Zavod za šport (ZŠ) Občine Tolmin**, denar zanj pa je **Občina Tolmin** zagotovila že v lanskem rebalansu proračuna.

Postavitev montažne tribune je stala dobrih 32.000 evrov. Od tega so

NA NOVEM OTROŠKEM IGRIŠČU V ŠPORTNEM PARKU BRAJDA se je že na dan, ko so ga uradno predali namenu, zbralo veliko otrok in njihovih staršev.

na tolminski občini zagotovili 30.000 evrov, preostanek pa so na ZŠ Občine Tolmin zagotovili sami. "Poleg tega," je opozoril direktor zavoda **Branko Velišček**, "so delavci našega zavoda izvedli tudi vsa pripravljalna dela oziroma postavili betonski podstavek." Kot pravi tolminski župan **Uroš Brežan**, je tribuna po drugi strani tudi zahteva Nogometne zveze Slovenije in pravil licenciranja klubov: "Ker je Nogometni klub (NK) Tolmin lani napredoval v 3. slovensko nogometno ligo, kjer sedaj tudi uspešno

igra, smo morali urediti tudi infrastrukturo. Prepričan sem, da se bodo od sedaj naprej tudi nogometni navijači domačega kluba na Brajdi še bolje počutili."

Nekaj manj kot 7.000 evrov je občina prispevala za ureditev otroškega igrišča s šestimi igrali za otroke do osem let, za katerega sta Brežan in Velišček prepričana, da pomeni lepo pridobitev za najmlajše obiskovalce Brajde in njihove starše, ki ta kotiček z veseljem in množično uporabljajo.

Kot še meni Velišček, športni park

Brajda s tema dvema pridobitvama počasi zaokrožuje svojo ponudbo in če jim bo letos uspelo zgraditi še nujno potrebne javne sanitarije v nekdanjih prostorih NK Tolmin v t. i. ležečem nebatičniku, ki bodo namenjene vsem obiskovalcem športnega parka, bo standard ponudbe res na primeren ravni. "Tisti, ki smo zadolženi za bolj dolgoročen pogled naprej, že nekaj časa pripravljamo tudi idejne rešitve za odpravo največjega problema tega športnega parka – za nadomestitev sedanjih, povsem dotrajanih in neustreznih poslovnih in pomožnih prostorov za delovanje ZŠ in športnih klubov v leseni baraki in ležečem nebatičniku z novimi," je pojasnil Velišček. Poslovni prostori, delavnice, garaže, skladišče, garderobe, sanitarije, prostori za organizacijo tekmovanja, večnamenska sejna soba in druga ponudba, kot so primeren lokal, savne, fitnes, igrišče za bowling, bi parku po njegovem mnenju lahko prinašali dodatne prihodke. "Novi objekt bi lahko gradili tudi v partnerstvu z zasebnim kapitalom," predlaga Velišček, vendar ostaja realen: "Njegovo financiranje bi bil precej velik zalogaj, zato bomo o postavitvi takšnega objekta razpravljali, ko se bo odločalo o občinskih investicijah v naslednjih letih."

Besedilo in foto: Špela Kranjc

Utrinki

ko slikanja s peskom. Prikazovala jo je **Stanka Golob** z Grahovega ob Bači, ki je razstavila tudi nekatere svoje izdelke in slike. Razstavili smo pletene izdelke iz trentarske volne, kvačkano planinsko in drugo cvetje, domača zelišča in mila iz naravne volne, kar je izdelala **Ester Komar** iz Tolmina. Na pobudo **TD Kanal** se je razstavljalcem pridružil tudi **Iztok Konjedic** iz Kanala ob Soči z izdelki iz obdelanega soškega kamna.

Prireditve je skozi vodenja in predavanja, razstave in tekmovanja potekala v znamenju predstavitev dejavnosti najrazličnejših društev. Prisluhnili smo lahko naravoslovnim in naravovarstvenim predavanjem predstavnikov **Deželnega parka ob izlivu Soče** ter gozdarjev in gobarjev, si ogledali čebelarstvo razstavo s pokušino različnih vrst medu, razstave ptic, malih hišnih ljubljencev in domačih živali, lovsko razstavo, razstave gob, starih kmečkih voz in orodij ter fotografije mednarodnega natečaja *V objektiv ujeta Soča*, ki sta ga pred leti organizirala **TD Turjak** in TZGP. Videli

smo prikaz pletenja košev iz vrbovih vej, turistična in športna društva pa so organizirala šaljive družabne igre (vlečenje vrvi, ročno nakladanje peska, streljanje s fračo in lokom). Kinološka društva so prikazala vaje s psi, turistične kočije s konjsko vprego so obiskovalce vozile naokrog, kulturno društvo je promocijsko gradivo delilo v tradicionalnih bizijaških oblačilih, manjkalo pa ni niti koncert domače godbe na pihala.

Ob pokroviteljstvu petnajstih občin z omenjenega območja in pokrajine Gorica je bilo v prireditve vpetih skoraj 50 društev. TZGP je bila edina tuja predstavica, zato so ji organizatorji posvetili veliko pozornosti, ob koncu pa so se nam tudi uradno javno zahvalili.

Besedilo in foto: Mojca Rutar, predsednica TZGP

IZJEMNA DREVEŠA NA SEVERNEM PRIMORSKEM

Tolmin – Izjemna drevesa pritegnejo tako pogled laičnega opazovalca

kakor tudi pozornost strokovnjaka. Najpomembnejše lastnosti takega drevesa so izjemne dimenzije, habitus, starost ter izjemna ekosistem-ska, znanstveno-raziskovalna in priležna pomembnost. Čeprav pri določanju drevesa kot kandidata za varovanje v okviru naravne vrednote upoštevamo vse lastnosti, zaradi objektivnosti meritve največji del odtehtajo dimenzije osebkov in starost. **Zavod RS za varstvo narave** pa pripravlja nova strokovna merila za opredeljevanje drevesnih naravnih vrednot, ki bodo v skladu z **Zakonom o ohranjanju narave**. Pred tem je namreč bilo edino merilo za izjemnost prsni premer nad 120 centimetrov.

Na **Območni enoti Tolmin Zavoda za gozdove Slovenije** že deset let vodimo register izjemnih dreves, ki poleg drevesne vrste, višine in obsega debla za posamezno drevo vsebuje tudi GPS-koordinate ter podatke o lastništvu in režimu varovanja. V območni enoti, ki pokriva severno Primorsko, so bila tako regi-

ČRNI TOPOL ob avtocesti pri Vipavi. Foto: Edo Kozorog

strirana tudi drevesa, ki bi si vsekar zaslužila mesto med naravnimi vrednotami državnega pomena. Črni topol pri Vipavi je na primer najdebelejše drevo te vrste v Sloveniji z obsegom kar 747 centimetrov in višino 26,5 metra. V okviru letošnjega ▶

Brez razpok ne gre, a važna so človeška življenja

Pred desetimi leti so se na velikonočno nedeljo 12. aprila tla v Zgornjem Posočju močno zatresla. Žarišče potresa z magnitudo (M_L) 5,6 in največjo ocenjeno intenziteto med VII. in VIII. stopnjo po Evropski potresni lestvici (EMS) je bilo med dolino Lepene in Krnskimi pogorjem v globini osem kilometrov. Dobrih šest let pozneje je območje severozahodne Slovenije 12. julija znova prizadel potres – tokrat z magnitudo (M_L) 4,9 in največjo ocenjeno intenziteto med VI. in VII. stopnjo po EMS ter z žariščem nedaleč od prejšnjega.

V obeh primerih jo je skupila narava, ogromna škoda pa je nastala tudi na objektih, predvsem dotrajanih in neustrezno grajenih. In kot da to ne bi bilo dovolj, se je leta 2000 zgodil še plaz v Logu pod Mangartom.

Medtem ko se bosta obnovi po potresu iz leta 2004 in plazu iz leta 2000 nadaljevali, se sanacija potresa izpred desetletja letos zaključuje. Obnovljenih je 2.010 objektov, od tega 1.859 visokih in 151 nizkih gradenj, je povedal vodja Državne tehnične pisarne (DTP) **Stanislav Beguš** in dodal: "Skupni stroški obnove vseh objektov, torej gradbeno-inštalacijsko-obrtniška dela, sanacije, rekonstrukcije in nadomestne gradnje, znašajo 75,3 milijona evrov v nominalnem znesku. Realna vrednost je po naših ocenah za približno 25 odstotkov višja, saj je bila v zadnjem desetletju inflacija več kot 56-odstotna."

Država je financirala štiri petine popotresne obnove

V obnovo je bilo vključenih 1.411 stanovanjskih, poslovnih in gospodarskih objektov. Njihova sanacija je stala 36,7 milijona evrov, država pa je zanj

STANOVANJSKI OBJEKT V ČADRGU – pred popotresno obnovo in po njej.

namenila skoraj 53 odstotkov nepovratnih sredstev. Posojil *Stanovanjskega sklada RS* je bilo okoli 29 odstotkov, hipotek za stanovanjske objekte dobrih osem odstotkov, lastnih sredstev upravičencev oziroma oškodovancev 8,41 odstotka in hipotek za

poslovne in gospodarske objekte 1,55 odstotka. "V teh deležih ni upoštevano delo lastnikov v višini 4,5 odstotka," še poudarja Beguš. Nevračljiva sredstva, torej nepovratna sredstva in hipoteke za stanovanjske objekte, v okviru popotresne obnove po

Utrinki

► svetovnega dneva Zemlje smo ga opremili z informativnimi tablam, poleg njega pa še pravi kostanj v Čolnici nad Kanalom in črni topol pri Tolminu, ki v višino meri 38 metrov in ima premer 157 centimetrov. V tolminski knjižnici smo pripravili razstavo fotografij izjemnih dreves na severnem Primorskem in jih predstavili na predavanju. Doslej smo z informativnimi tablam enotne oblike opremili osem za obisk primernih izjemnih dreves, v naslednjih letih pa bomo s tem nadaljevali.

Ker so velike dimenzije dreves tudi posledica visoke starosti, se moramo zavedati, da so drevesne naravne vrednote minljive, obenem pa v izjemna drevesa preraščajo osebk, ki prej niso dosegali potrebnih dimenzij. **Zavod za gozdove Slovenije** bo zato zaradi svoje stalne prisotnosti v gozdu v sodelovanju z Zavodom RS za varstvo narave

imel tudi v prihodnje pomembno vlogo pri evidenciranju in ohranjanju drevesnih naravnih vrednot.

Janez Pagon

ZA ČISTO PLANOTO

Šentviška planota – Turistično društvo (TD) Šentviška planota je 5. aprila organiziralo čistilno akcijo z naslovom *Čista Planota*. Akciji, ki je potekala po celotni Šentviški planoti, so se pridružili učenci **Podružnične osnovne šole Šentviška Gora**, člani planotarskih krajevskih skupnosti, gasilskega in športnega društva ter domače folklorne skupine, manjkali pa niso niti drugi prebivalci tukajšnjih krajev in predstavniki tolminskega komunalnega podjetja.

Odziv Planotarjev je bil nad pričakovanji, saj se je

ODZIV NA ČISTILNO AKCIJO ČISTA PLANOTA je bil nadpovprečen, saj se je udeležilo kar 80 ljudi. Foto: arhiv društva

PODOBA HIŠE V DREŽNIŠKIH RAVNAH nekoč in danes.

velikonočnem potresu iz leta 1998 tako znašajo 61 odstotkov.

“Struktura financiranja se močno spremeni, če upoštevamo vseh 2.010 objektov, torej tudi občinsko infrastrukturo, kulturno dediščino, rušitve, vse objekte za vselitev ter visoke in nizke gradnje po plazju v Logu pod Mangartom,” je poudaril Beguš, “saj je iz nje razvidno, da je država v resnici financirala približno 81 odstotkov celotne popotresne obnove”. Upoštevati moramo tudi sredstva za takojšnjo odpravo posledic nesreče, sredstva razvojne pomoči po Zakonu o popotresni obnovi objektov in spodbujanju razvoja v Posočju iz leta 1998, vso potrebno dokumentacijo, sredstva za delovanje DTP in namestitve oškodovancev v času popotresne obnove. Celotna vrednost že izvedenih sanacijskih del po potresu iz leta 1998 tako narase na 92,8 milijona evrov. Popoln zaključek obnove je

KLJUB OČITNI RAZLIKI stavbo v Dvoru v Bovcu še vedno lahko prepoznamo.

določen za letošnje leto. Dela bodo stala 3,4 milijona evrov, zato bo po Beguševih besedah “strošek celotne obnove po velikonočnem potresu 96,2 milijona evrov”.

Za zaključek sanacije ostajajo Stergulčeva hiša, mladinski hotel, Trg golobarskih žrtev in komunalna oprema Koroške vasi v občini Bovec, zdravstveni dom, občinska stavba in preplastitev ceste Napoleonov most-Drežnica v kobariški občini, do-

DOM ANDREJA MANFREDE v Kobaridu je ohranil svoj izgled.

končna sanacija podora pri Hudičevem mostu na krajevni cesti Zatolmin-Čadrg v občini Tolmin ter ureditev manjšega dela ceste Cerkno-Zakriž. “Strogo smo spoštovali pravilo iz leta 1998, da je treba čim več in čim prej narediti na stanovanjskih objektih, raje malo počakati z občinsko infrastrukturo visokih gradenj in še bolj z občinsko infrastrukturo nizkih gradenj,” je razložil vodja DTP Beguš. Z deli na stanovanjskih objektih so zaključili že lani, potem je sledil zaključek del na objektih profane in sakralne dediščine itn.

Strokovnjaki so analizirali opravljeno delo

V Kulturnem domu Bovec so 11. aprila pripravili okroglo mizo, kjer so seizmologi, geologi, gradbeniki ter predstavniki DTP in zavarovalnic predstavili analizo popotresne obnove. Beguš je njihovo

Utrinki

akcije udeležilo kar 80 ljudi. To potrjuje, da nam ni vseeno, v kakšnem okolju živimo, kako se na Planoti počutijo drugi in kakšen glas o nas ponesejo naprej. Čistilna akcija je potekala v vseh večjih krajih na Planoti, čistili smo nekatera divja odlagališča, središčem vasi so se posvetili predvsem ženske in mladina, očistili in uredili pa smo tudi atraktivno pešpot skozi Žlebi. Osnovnošolci so v dveh skupinah čistili smeti ob poti. Prva skupina je poskrbela za nečistočo ob poti Šentviška Gora-Pečine, druga pa je oklepšala pot Ponikve-Pečine. Zaključek akcije je bil na Pečinah, kjer so nam otroci in predstavniki **Komunale Tolmin** podučili o razgradnji odpadkov in nam pojasnili, zakaj je treba posvečati toliko pozornosti okolju, v katerem živimo. Ob tem smo se odločili, da bomo podobne akcije v prihodnjih letih še organizirali in

skušali ljudem, ki še vedno odlagajo odpadke v naravi, dopovedati, da so se časi spremenili ter da naj zato koristijo danes razpoložljive in bolj primerne storitve.

TD Šentviška planota

PODPIS EKOLISTINE V VRTCU IN OŠ MOST NA SOČI

Most na Soči – Učenci in delavci **Osnovne šole** (OŠ) **Dušana Muniha Most na Soči** smo se v lanskem šolskem letu vključili v mednarodni projekt *Ekošola kot način življenja*, saj želimo prispevati svoj delež k ohranjanju narave, katere del smo. Letos pa se je temu projektu pridružil še **Vrtec Most na Soči**.

V letošnjem šolskem letu v OŠ s projektom nada-

lujemo in sledimo ciljem, ki smo si jih zadali. V pouk in ostale šolske dejavnosti vključujemo okoljevarstvene vsebine ter tako celostno vzgajamo učence v okoljevarstvenem duhu. S poudarkom na pozitivnih medsebojnih odnosih razvijamo višjo raven medsebojnih odnosov med učenci in ostalimi udeleženci vzgojno-izobraževalnega procesa; izvajamo konkretne okoljevarstvene ukrepe (npr. ločevanje odpadkov, kot so papir, kartuze, baterije, embalaža, skrb za urejenost učilnic, hodnikov in okolice šole, varčevanje z vodo in elektriko ter naravnimi viri); z zdravo prehrano, gibanjem in osveščanjem o nezdavih življenjskih navadah skrbimo za zdravje.

V vrtcu je letos naša glavna tema zdravo življenje, otroci pa nova spoznanja pridobivajo skozi različne dejavnosti, vsebine in teme. Na začetku šol-

ve ugotovitve strnil takole: "Stavbni fond v Posočju je grajen v različnih obdobjih, ki so jih zaznamovale ujme, vojne in okupacija. Ljudje so gradili hitro, da so čim prej nadomestili porušene domove. Gradbeni material v Posočju ni najbolj kakovosten; gre za objekte s kamnitimi stenami s kamnom, ki ni v celoti obdelan, vezivna sredstva niso najboljša, znotraj ene stene lahko najdemo tudi povsem neakovostne materiale ... Vse to je najboljše ugotoviti že v fazi projektiranja, žal pa se marsikaj odkrije šele v fazi izvajanja. V potresu leta 1998 poškodovane objekte smo večinoma zvezali in ugotovili, da so te vezi pri potresu leta 2004 opravile pomembno funkcijo. Prav tako smo stavbe injektirali in tako povečali odpornost sten. Po navodilih stroke je to najboljše." Še boljše pa bi po njegovem bilo, da bi se vsi tovrstni objekti porušili, zaradi ohranjanja dediščine sprojektirali enaki ali novi in nato na novo zgradili. Vendar denarja za kaj takega ni, saj bi bila popotresna obnova v tem primeru dvainpol- do trikrat dražja. "V prihodnosti se zato lahko zgodi, da bodo lastniki vedno bolj postavljeni pred pogoj, da morajo imeti svoje objekte zavarovane in da se osnovni del obnove izvaja iz izplačanih zavarovalnin."

Kakovost gradnje v Posočju se je povečala

Na vprašanje, kako so se na popo-

tresno obnovo odzvali oškodovani ljudje, Beguš odgovarja: "Ljudje imajo vedno prav, ker so prizadeti. Najprej se odzovejo s paniko in strahom, nato z jezo in besom, potem pa razmišljajo, kako bi svojim objektom zagotovili čimprejšnjo obnovo, po obnovi ali celo med njo pa na to izkušnjo počasi pozabijo. Po desetih letih ni nobenega zanimanja, da bi si s popotresno obnovo ustvarjali stroške, kar pa je zelo nevarno. Potres ni predvidljiv in tudi nikoli ne bo." Verjame, da bodo vsi novi objekti solidno zgrajeni, da se bodo ob novih potresnih sunkih pojavljale le majhne razpoke; da bodo objekti, ki jih rekonstruirali in sanirali DTP, prenesli morebitne nove potrese ter da se ne bodo porušili oziroma ogrozili življenj. "Vsekakor bo treba stavbni fond vedno znova obnavljati in izboljševati. Pričakovanja, da bi lahko te objekte rekonstruirali in sanirali tako, da ob morebitnem potresu ne bi bilo nobene poškodbe ali razpoke, niso upravičene," dodaja Beguš in zaključuje: "Zakonodaja glede gradnje se je menjala od leta 1964 dalje, s 1. januarjem 2008 se uvaža tudi evropski normativ Eurocode 82, po katerem je treba že na področju materialov upoštevati ta navodila, izurjeni izvajalci pa lahko naredijo kakovosten objekt. Po letu 1976 se je v Posočju začelo vedno bolj kakovostno graditi, prav tako po letu 1998 in predvsem po letu 2004. Na

novozgrajenih objektih se zato ne bi smele pojavljati hujše poškodbe."

Pomoč države pri spodbujanju razvoja je več kot dobrodošla

Na omenjene naravne nesreče v Posočju se država ni odzvala le s popotresno obnovo objektov, ampak tudi z razvojnimi sredstvi. Zavedala se je namreč, da celovita popotresna obnova poleg obnove porušenih nepremičnin zajema tudi obnovo in nadaljnji razvoj družbenega in ekonomskega sistema. Leta 2002 ustanovljena **Služba Vlade RS za struktarno politiko in regionalni razvoj** še vedno koordinira (danes kot **Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko**) spodbujanje razvoja v Posočju na državni ravni. **Posoški razvojni center** pa je bil na podlagi zakona o popotresni obnovi določen za pripravo, koordinacijo in promocijo Programa razvojne pomoči občinam Bovec, Kobarid in Tolmin za obdobje 2002–2006 oziroma krajše Soča 2006 na lokalni ravni. Zaradi ponovnega potresa šest let kasneje je **Vlada RS** odobrila dodatno razvojno pomoč za novo programsko obdobje 2007–2013. Tako se danes črpajo sredstva iz programa Soča 2013.

"Razvojni naravnosti popotresnega programa, ki je številnim podjetnikom in podjetjem omogočil pridobitev nepovratnih sredstev za izobraževanje, zaposlovanje in investicije," po-

seben poudarek daje tolminski župan **Uroš Brežan**. Občina Tolmin je prav s pomočjo tega denarja komunalno opremila Poslovno cono Poljubinj. Župan Občine Bovec **Danijel Krivec** je prepričan, da "je treba vztrajati v nenehnem izboljševanju razmer za boljše življenje občanov in stalnem povečevanju vlaganj v razvojno usmerjene projekte," obenem pa meni, da je treba vzpostaviti in ohranjati dobro sodelovanje med vsemi sodelujočimi. Kobarški župan **Robert Kavčič** opozarja, da se po naravni nesreči razvoj za določen čas ustavi, saj je na prvem mestu odprava najhujših posledic, sanacija cest in mostov ter vzpostavitev potrebne infrastrukture za nadaljevanje življenja. "Posledice potresa izpred desetih let na individualnih objektih smo z državnimi in solidarnostnimi sredstvi ter osebnimi prizadevanji večinoma rešili v prvih štirih letih. Naslednja faza je bila cestna infrastruktura in tako lahko danes ugotavljamo 95-odstotno uresničitev načrtovanega." Potem ko nam je narava leta 2004 znova pokazala svojo moč, je – tako Kavčič – dodala še nekaj novih razpok v zidove, naravo in duše ljudi. "Vendar pa gre življenje dalje, marsikje tudi z dodano vrednostjo tako na prenovljenih stavbah kot tudi v odnosu do življenja in spoštovanju narave."

Špela Kranjc
Foto: arhiv DTP

Utrinki

► skega leta smo pripravili program in si zastavili cilje. Tako že celo šolsko leto vso pozornost posvečamo zdravi prehrani. Zavedamo se, da je zdrav način življenja treba spodbujati že v najzgodnejšem obdobju, zato so v projekt vključeni otroci od prvega leta starosti. Vseskozi dajemo poudarek aktivnemu delu z otroki, saj se ti tako učijo samostojnosti, razvijajo vedoželjnost in s tem krepijo samozavest. S celotnim projektom so tesno povezani tudi starši.

Za mostrski vrtec in mostarsko OŠ je bil 8. april pomemben dan. Podpisali smo namreč ekolistino – dokument, s katerim se zavezujemo, da bomo s skupnimi prizadevanji in skladno z vizijo ekošole ustvarjali prijazen odnos do sebe, soljudi in narave ter gradili občutek soodvisnosti z naravo in okoljem, v katerem živimo.

Podpisu ekolistine je sledila kulturna

PO PODPISU EKOLISTINE so se otroci iz vrtca, osnovnošolci od 1. do 5. razreda in njihovi mentorji predstavili s kulturno prireditvijo Nočemo biti dinozavri. Foto: Marjan Rodman

prireditev **Nočemo biti dinozavri**, na kateri so otroci iz vrtca in učenci

od 1. do 5. razreda skupaj s svojimi mentorji skozi igro, ples, recitacije

in pesmi opozorili, da nam ni vseeno, kakšna je narava okoli nas in kako se v njej počutimo mi, rastline in živali. Veseli smo bili, ker so se našemu povabilu odzvali koordinatorka omenjenega mednarodnega projekta **Sonja Uršič**, člana ekoprogramskega sveta **Mojca Rejc** in **Silverij Mervič**, predstavnika Občine Tolmin **Darjo Velušček** in **Rafael Šuligoj** ter predstavnica Zdravstvenega doma Tolmin **Božena Istenič**. Po končani prireditvi smo goste in starše povabili na ogled ekorazstave. Razstavili smo izdelke, ki so nastali med šolskim letom pri različnih dejavnostih v vrtcu in v šoli.

Znanje, navade in vrednote, ki jih otroci pridobijo v obdobju odrasčanja, se navadno vtisnejo globoko v zavest in so jim še dolgo popotnica skozi življenje. In za to se je vredno truditi.

Irena Kovačič in **Romana Svetičič**, koordinatorki ekovrtca/šole

Novi močnejši potresi niso nemogoči

Da smo proti naravi še vedno nemočni, je dejstvo. Prav tako kot so dejstva vse naravne nesreče, ki so v zadnjem desetletju prizadele Zgornje Posočje. Država je poleg popotresne obnove odobrila tudi nepovratna finančna sredstva za izvedbo razvojnih programov *Soča 2006* in *Soča 2013*, zaradi česar lahko upravičeno trdimo, da je oziroma še bo življenje v Posočju celo boljše. Kljub temu pa se prebivalci tega območja še vedno obremenjujejo s tem, kaj lahko pričakujejo v prihodnje. Uredništvo

V potresni preteklosti Zgornjega Posočja ne zasledimo veliko močnih potresov z žarišči v naših tleh, pač pa so naše kraje najbolj prizadeli učinki potresov, ki so nastajali v sosednji Furlaniji. Na to nas spominja serija furlanskih potresov leta 1776, ki so razdejali tudi naselja v severozahodni Sloveniji. Žarišča potresov leta 1998 in leta 2004 pa so bila pri nas, kar dokazuje, da je to območje med potresno najnevarnejšimi na Slovenskem ter da moramo tu na potrese računati in biti nanje pripravljeni tudi v prihodnje.

O potresni dejavnosti Zgornjega Posočja, zgodovinski seizmičnosti ter potresih 12. aprila 1998 in 12. julija 2004 je bilo že veliko napisanega – tudi v glasilu *EPICenter*, in sicer v prispevkih *Potresna dejavnost Zgornjega Posočja* (letnik V, št. 9, str. 6–13) in *Kaj pomeni stopnja potresa* (letnik V, št. 9, str. 14–15). Tokrat bomo zato preleteli glavne podatke o obeh potresih in naredili primerjavo med njima. Potresi v Zgornjem Posočju so ponovno “spodbudili” prebivalce, pa tudi nekatere strokovnjake, da so začeli razmišljati o potresni nevarnosti in ogroženosti Slovenije, na katero seizmologi opozarjamo že dolgo vrsto let. Potresi seizmologov niso presenetili, kar dokazujeta državni karti potresne nevarnosti – intenzitet (slika 1) in pospeškov.

Potres 12. aprila 1998 je bil najmočnejši potres v 20. stoletju z nadžariščem na ozemlju Slovenije. Njegova magnituda (M_L) je bila 5,6, največji učinki pa so dosegli med VII. in VIII. stopnjo po evropski potresni lestvici (EMS). Žarišče potresa je bilo v Zemljini skorji na območju med dolino Lepene in Krnskimi pogorjem, v globini okoli 8 km. Potres je poleg

Dr. **Renato Vidrih** je direktor Urada za seizmologijo in geologijo na Agenciji RS za okolje pri Ministrstvu za okolje in prostor. Je eden vodilnih strokovnjakov za potrese pri nas in je izdelal številne karte potresne nevarnosti in ogroženosti za različna območja Slovenije, obenem pa je napisal tudi veliko člankov za strokovne publikacije in uredil več zbornikov. Leta 2006 je uspešno zagovarjal doktorsko disertacijo z naslovom *Geološki vidiki potresa 12. aprila 1998*, prav pred kratkim pa je izšla tudi njegova knjiga z naslovom *Potresna dejavnost zgornjega Posočja*, ki opisuje dogajanje v potresni preteklosti tega območja (geološke in seizmološke značilnosti, potresno nevarnost in ogroženost ter analizo dogodkov iz let 1998 in 2004). Uredništvo Foto: Špela Kranjc

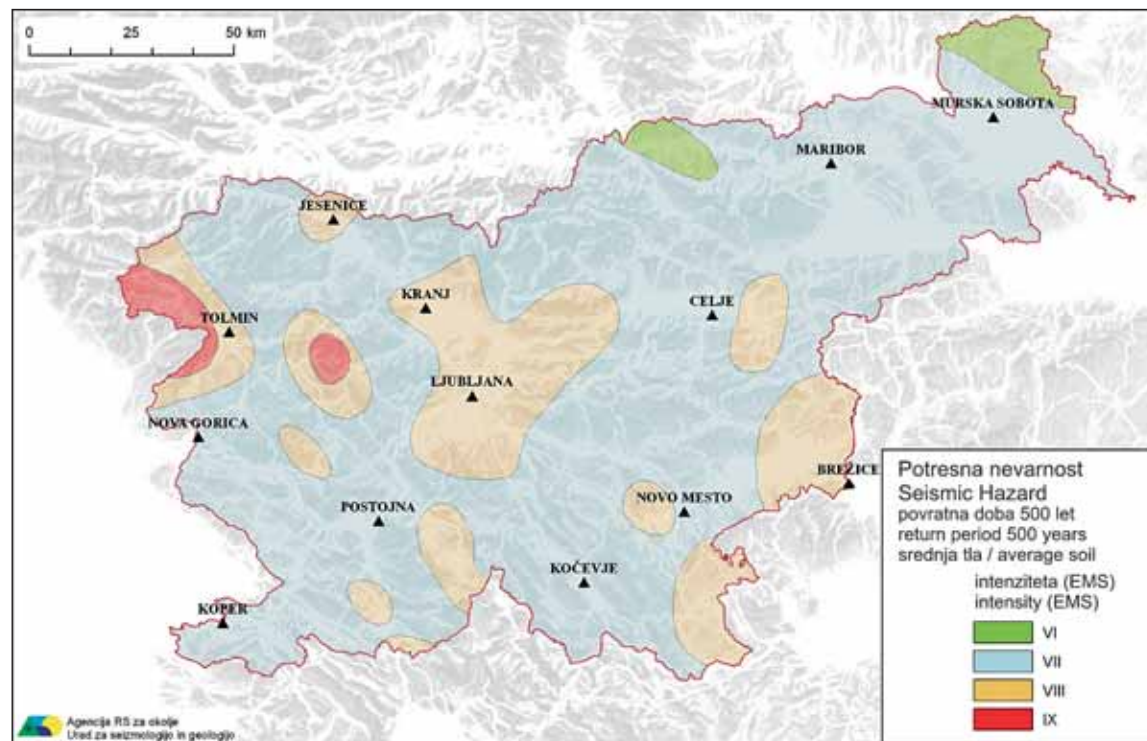
velike gmotne škode na objektih povzročil tudi precejšnje spremembe v naravi, saj so nastali številni hribinski

podori in zdrsi, ki so ponekod popolnoma uničili planinske poti. Učinke med VII. in VIII. stopnjo po EMS je

Čprav je bil potres leta 1998 najmočnejši na slovenskih tleh v 20. stoletju, pa sta bila oba potresa precej šibkejša od najmočnejšega možnega, ki ga za to območje napovedujejo prognostične seizmološke karte.

potres dosegel v Mali vasi v Bovcu ter v vaseh Spodnje Drezniške Ravne in Magozd. Z enako stopnjo so bile ocenjene poškodbe v naravi na Krnu, “koti 1776”, Javorščku, grebenu Krnčice, območju ob strugi reke Tolminke med njenim izvirom in planino Polog, v gorah nad dolino Lepene – Lemež, Šija ...

Po dobrih šestih letih je 12. julija 2004 na istem območju nastal nov močan potres z magnitudo (M_L) 4,9 ter ocenjeno intenziteto med VI. in VII. stopnjo po EMS. Epicentra potresa sta bila manj kot kilometer narazen. Nastala sta ob zmiku ob istem, Ravenskem prelomu, ki je del Idrijskega prelomnega sistema s smerjo severozahod–jugovzhod. Kljub številnim poškodbam v naravi ob prvem potresu ni bilo smrtnih žrtev, drugi

Slika 1: KARTA POTRESNE NEVARNOSTI SLOVENIJE (INTENZITETE) za povratno dobo potresov 500 let. Stopnje so podane v lestvici EMS. Avtor: Vladimir Ribarič

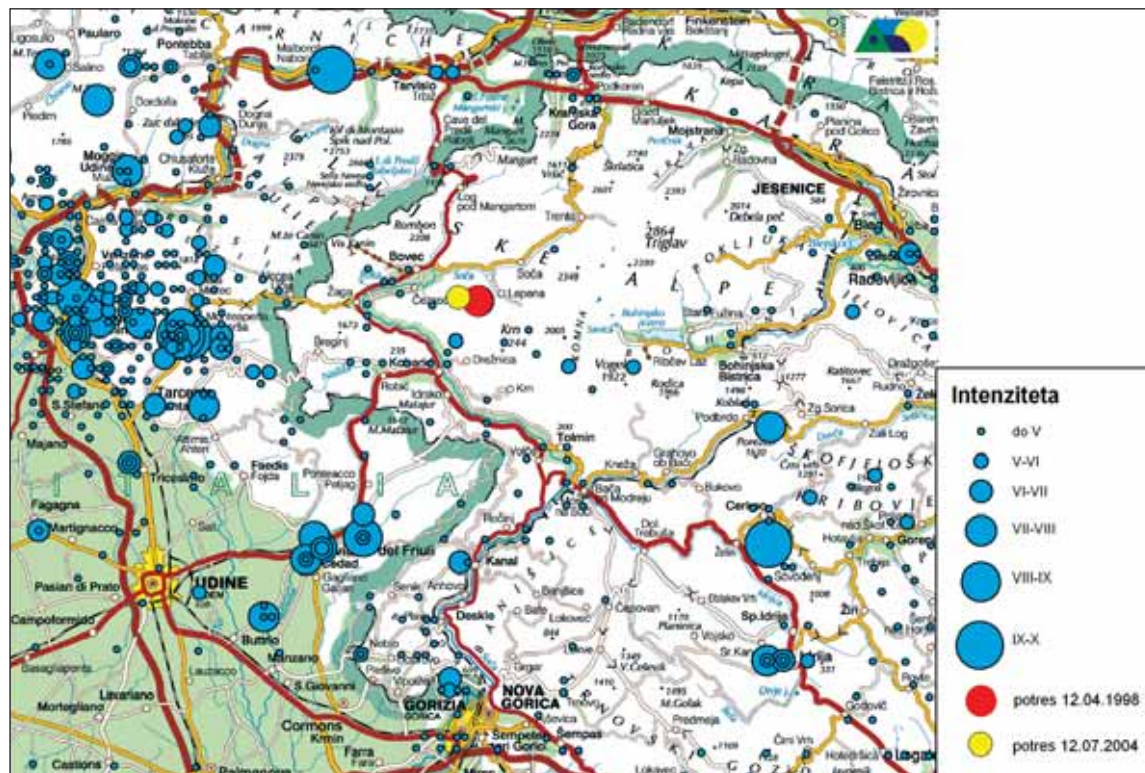
pa je zaradi padanja skal zahteval življenje sprehajalca v gorah.

Na podlagi seizmoloških podatkov za glavni potres in popotrese ter na podlagi strukturnih odnosov med Južnoalpsko naravno mejo in Idrijsko tektonsko cono domnevamo, da recentna tektonska aktivnost v zahodni Sloveniji nastaja na dva načina. Prvi mehanizem nastanka je povezan z narivanjem Južnih Alp po različnih naravnih ploskvah, drugi pa z desnimi zmirki vzdolž prelomov v smeri severozahod-jugovzhod (slika 3). Oba mehanizma se lahko pojavljata skupaj ali izmenično.

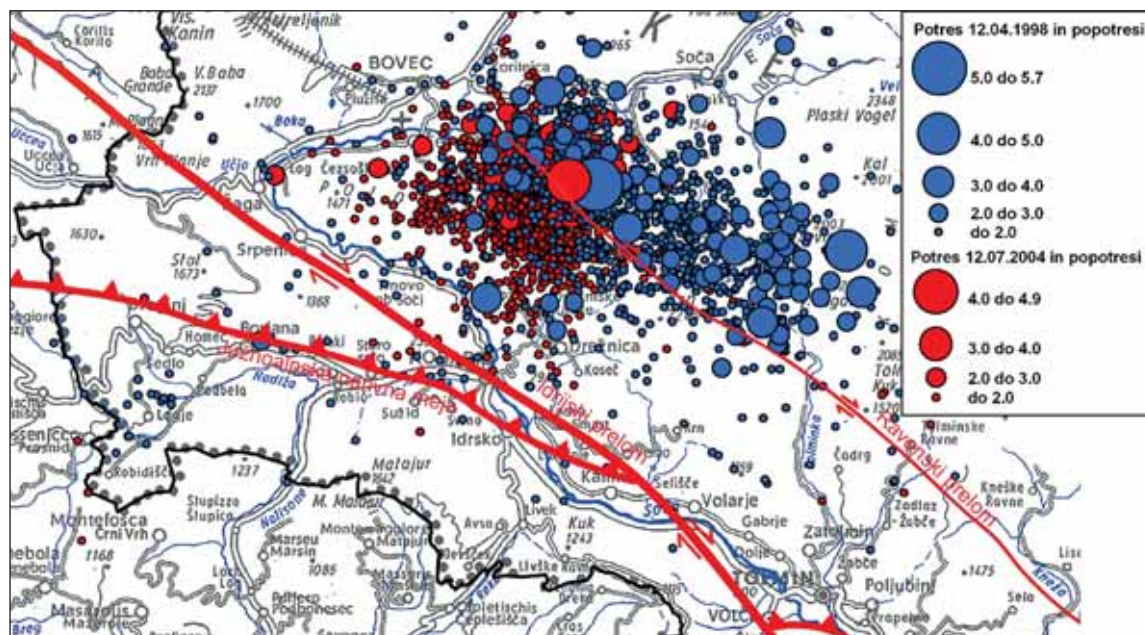
Aktivnost tega območja in prelomov potrjujejo tudi rezultati geodetskih GPS-meritev v zahodni Sloveniji. Izračunani premiki so reda velikosti 10 mm. Meritve kažejo na premike ob desnih zmirnih prelomih. Modeliranje pretirga s ploskovnim žariščem iz zapisov močnejših potresov kaže enako področje pojavljanja potresov. Opisani desni zmir je edini dokazan severovzhodno od Idrijskega preloma. Žarišča večine popotresov so razporejena v 3 km širokem in 10 km dolgem pasu, razporejenem v smeri severozahod-jugovzhod (ob potresu leta 2004 je ta pas nekoliko manjši (slika 3)). Tudi študije seizmotektonike in potresne nevarnosti tega območja pripisujejo zahodnemu delu Idrijske prelomne cone in vzporednim dinarskim prelomom možnost nastanka močnejših potresov. Potresa 12. aprila 1998 in 12. julija 2004 s popotresnimi sunki pa sta razkrila še mnoge nove poglede na seizmičnost in seizmotektoniko tega območja.

Poškodbe v naravi

Širše epicentralno območje potresov je zgrajeno iz karbonatnih kamnin, predvsem apnencev in dolomitov, ki v seizmogeološkem smislu predstavljajo dobra tla. Najslabšo podlago gradijo nanosi rek, potokov in ledenikov ter pobočni grušč. Nanosi reke Soče in pritokov gradijo terase, ki jih sestavljajo prod, pesek in redkeje konglomerat. Razprostranjenost poškodb je to sliko potrdila, saj so bile vse večje poškodbe prav v slabih tleh. Nastanek številnih hribinskih podorov in zdrsov, ki so spremenili naravo, je posledica hribovitega alpskega sveta in pojavov nestabilnosti v njem. Večina teh podorov bi nastala prej ali slej, vendar je potresni sunki pospešil geološka dogajanja

Slika 2: INTENZITETE POTRESOV v severozahodni Sloveniji in vzhodni Italiji od leta 567 do danes. Označeni sta tudi nadžarišči potresov leta 1998 in 2004.

Slika 3: EPICENTRI GLAVNEGA POTRESA IN POPOTRESNIH SUNKOV potresa 12. aprila 1998 (modri krogi) in potresa 12. julija 2004 (rdeči krogi). Velikost kroga opredeljuje magnitudo.

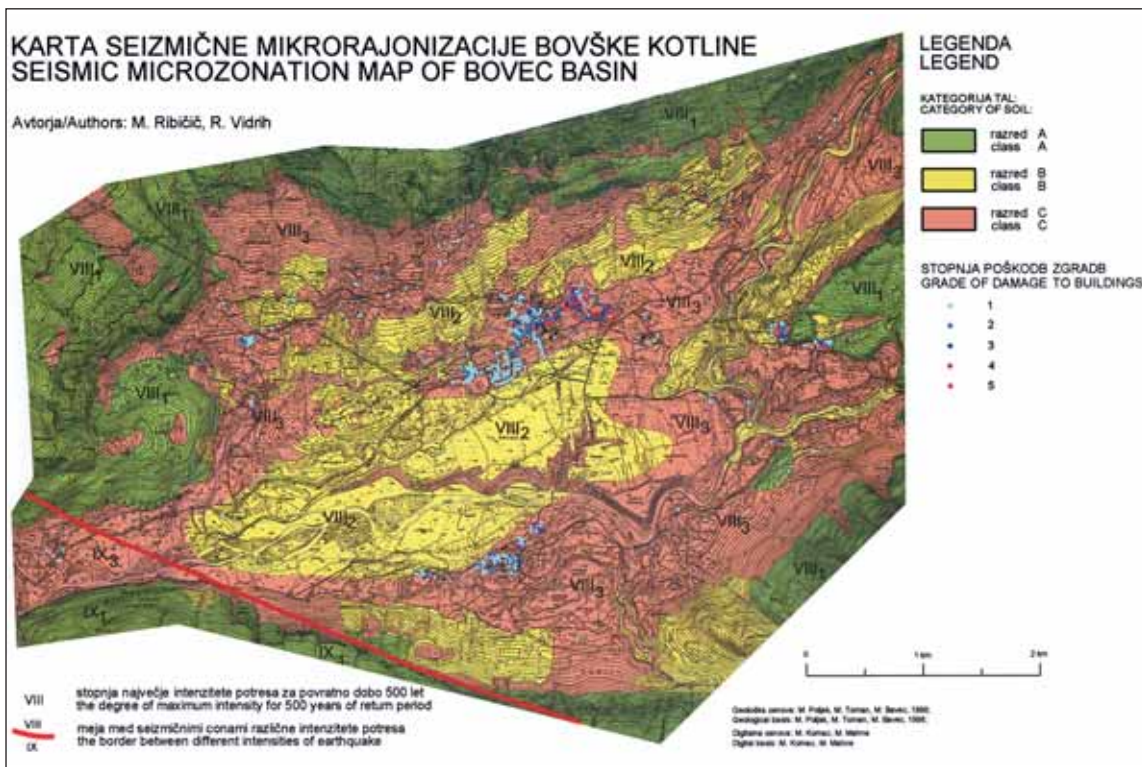
v naravi; procesi, ki bi lahko potekali več sto let, so se zgodili "v trenutku".

Potresa sta v naravi povzročila številne porušitve, vendar sta imela zaradi različne moči drugačne posledice. Tako so ob potresu leta 1998 nastali štirje veliki (nekaj 10.000 m³ materiala) in pet zelo velikih (več kot 100.000 m³ materiala) hribinskih podorov (slika 6). Nastalo je tudi večje število drugih porušitev, kot so različni tipi podorov. Nasprotno je potres leta 2004 na istem območju pov-

zročil bistveno manjše poškodbe v naravi, ki so se večinoma kazale v površinskih hribinskih podorih, ki niso presegli nekaj 1.000 m³ materiala. Pojave v naravi, nastale ob obeh potresih, smo na terenu popisali ter določili njihovo lokacijo, geološko zgradbo kamnine, velikost, debelino, tip zdrsa, nagib pobočja in poraščenost terena. Na tej osnovi smo izvedli primerjavo obeh potresov glede na porušitve v naravi. Ugotovili smo številne zanimive značilnosti in povezanosti med močjo potresa in velikostjo

poškodb v naravi.

Ocenjevanje poškodb zgradb je potekalo v skladu s predpisanimi navodili EMS. Poleg analize poškodb zgradb smo pripravili tudi karto mikrorajonizacije Zgornjega Posočja in Bovške kotline (slika 4), ki je gradbenikom v pomoč pri obnovi poškodovanih in načrtovanju novih zgradb. Narejena je na podlagi geološke zgradbe terena in veljavne karte potresne nevarnosti z verjetnostjo nastanka potresa s povratno periodo 500 let. Na osnovi geoloških in seiz-

Slika 4: KARTA SEIZMIČNE MIKRORAJONIZACIJE BOVŠKE KOTLINE kaže, da so bile najbolj poškodovane zgradbe (rdeče pike) na tleh s slabimi seizmološkimi pogoji (razred C). Avtorja: Mihael Ribičič in Renato Vidrih

Slika 5: NA OBMOČJU, KJER SMO POŠKODBE ZGRADB OCENILI S VII. STOPNJO PO EMS, so v naravi nastajali zanimivi pojavi. Na začetku doline Lepene je v potresu leta 1998 nastal kamninski tok, ki je za slovenski prostor zelo redek pojav. Foto: Renato Vidrih

moloških študij smo ocenili splošne inženirsko geološke in geotehnične zahteve za nove zgradbe in jih predstavili na različnih kartah.

Primerjava potresov iz let 1998 in 2004

Podobnosti in razlike seizmičnih učinkov potresa 12. julija 2004 glede na potres 12. aprila 1998 so bile na-

slednje:

- nastal je ob isti tektonski strukturi kot potres leta 1998 in je imel podobno globino;
- skupno je bila njegova sproščena energija nekajkrat šibkejša;
- v povprečju so bili učinki šibkejši za celo stopnjo EMS;
- žarišče je bilo bolj proti severoza-

hodu, zato so se seizmični valovi širili tudi po drugih tektonskih conah;

Razlika med žariščema potresov 12. aprila 1998 in 12. julija 2004 je zelo majhna. Lahko rečemo, da je potresno žarišče potresa leta 2004 nastalo tam, kjer se je potres leta 1998 nehal. Velike učinke potresa 2004 gre pripisati predvsem slabi geološki podlagi ter veliki ranljivosti objektov in narave.

- na površini je bilo poudarjeno valovanje tal v horizontalni smeri (L-valovi), ponekod tudi R-valovanje, medtem ko je potres leta 1998 povzročil izrazito R-valovanje v obliki dviganja in spuščanja;
- frekvenca in amplituda valovanja, še posebej pri potresu leta 2004, sta bili taki, da so bile močno poškodovane lokalne geološke posebnosti, kar je povzročalo lokalno večje seizmične učinke, ki so se odrazili v ozkih območjih večjih poškodb v naravi in na objektih;
- v celoti so bile poškodbe v naravi bistveno manjše, po številu in po širini območja.

Pri odpravljanju posledic potresa v Zgornjem Posočju se je pokazalo, da je treba še posebno pozornost posvetiti povečanju potresne varnosti starejših objektov. Med po potresu pregledanimi objekti je namreč bilo kar štiri petine zgrajenih pred letom 1964. Analiza poškodb jasno pokaže, da le potresnoodporna gradnja z upoštevanjem pričakovane intenzitete oziroma pospeškov potresa na določenem območju zagotavlja varnost prebivalcev ter preprečuje kasnejšo obsežno in drago sanacijo. Pri tem je treba za stare zgradbe, ki niso bile potresno odporne, ugotoviti njihovo konstrukcijsko odpornost na potres in izvesti sanacijo, če je potrebna.

Analiza učinkov potresov na naravo v letih 1998 in 2004 v Zgornjem Posočju je pokazala, da nas v prihodnosti čaka še mnogo dela. Za še uporabnejše rezultate bo treba podrobno analizirati mehanizem porušitve posameznih večjih podo-rov, izvesti statistično prostorsko analizo med oddaljenostjo in velikostjo pojavov porušitve v naravi od epicentra potresa ipd. Pomembna za slovenski alpski prostor bi bila tudi izdelava napovedi nevarnosti pred podori in drobirskimi tokovi v podrobnem merilu 1 : 5.000 ali 1 : 10.000 na osnovi geoloških, morfoloških in drugih vplivnih dejavnikov. Na tak način bi lahko primerjali podore, ki so nastali ob potresih, in tiste, ki niso. Ugotavljali bi lahko, v kolikšni meri potresi dopri-

Slika 6: MED NAJVEČJIMI SKALNATIMI PODORI, ki smo jih ocenili z VIII. do IX. stopnjo po EMS, so podori z Osojnice nad planino Polog nad Tolminom. Vrh gore je dobesedno razklalo, saj so podori v dolino zgrmili s treh pobočij. **Foto: Renato Vidrih**

Na potresni karti Slovenije (slika 1) lahko vidimo, da so v tem delu Slovenije možni potresi VIII. ali celo IX. stopnje po EMS lestvici. Nasvet prebivalcem je zelo enostaven: upoštevanje potresnih kart in seveda potresno odporna gradnja.

nesejo k pojavom naravnih porušitev in druge uporabne povezave. Tako bi povečali znanje za doseg osnovnega cilja, kako s pasivnimi in aktivnimi ukrepi čim bolj zavarovati človeka in okolje.

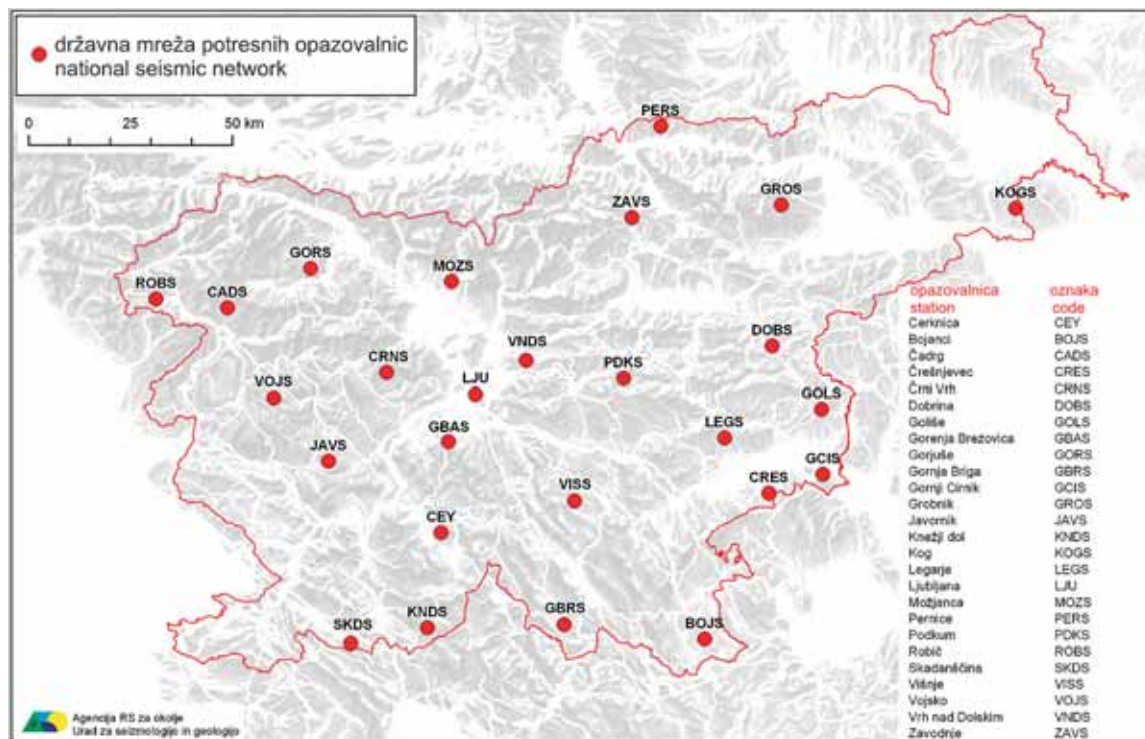
Bomo sploh kdaj razmišljali drugače?

Verjetno je večina prebivalcev že pozabila na potrese iz leta 1976 in tudi na slabe izkušnje, ki so jih prinesli, čeprav sta nanje opozorila potresa leta 1998 in leta 2004. Misel-

nost, da enemu močnemu potresu ne bo sledil noben več, je zmotna. Majskemu potresnemu dogajanju leta 1976 je sledilo septembrsko, ki je pokazalo na vso neučinkovitost manjših, slabih popravil objektov. Septembrski potresi so povzročili večje poškodbe in rušenja na objektih, ki po majskih potresih niso bili pravilno sanirani – večinoma so razpoke le zapolnili z malto. Zgradbe, ki so bile ojačane po predpisih, pa so se med septembrskimi in zadnjimi potresi obnašale zadovoljivo.

Slika 7: ZANIMIV POJAV je nastal v mehki zemljin v Spodnjih Drežniških Ravnah. Na gredicah vidimo potek valovanja, kjer je zemlja dvignjena na oddaljenosti približno 70 cm. Lahko gre za valovno dolžino potresnih valov, lahko pa je to posledica interference seizmičnih valov. **Foto: Renato Vidrih**

Slika 8: DRŽAVNO MREŽO POTRESNIH OPAZOVALNIC sestavlja 25 opazovalnic s središčem za obdelavo podatkov v prostorih Ura za seizmologijo in geologijo na Dunajski v Ljubljani in rezervnim središčem v Astronomsko-geofizikalnem observatoriju na ljubljanskem Golovcu.

Za zaključek bom citiral prof. dr. **Vladimirja Ribariča**. Ta je v *Potresnem zborniku*, ki je izšel leta 1980 v Tolminu, v uvodnem delu svojega članka zapisal: "Izkušnje potresov iz leta 1976 nas obvezujejo na različne načine. Med njimi je najbolj življenjski ta, ki velewa, da morajo graditi tako, da ne bi prihajalo do porušitev objektov in do izgub dragocenih človeških življenj. Da bi se s problemom potresne stihije lahko uspešno spoprijemali, je potrebno dobro poznavanje potresnih pojavov in njihovih lastnosti. Šele tako lahko upamo na uspešno in ekonomsko upravičeno potresno odporno gradnjo na potresnih območjih." Citatu iz leta 1980 lahko spremenimo le datum, letnico 1976 zamenjamo z letnico 1998 oziroma 2004, in se vprašamo, kaj se je spremenilo in ali se bo sploh kdaj kaj spremenilo v naši miselnosti.

dr. Renato Vidrih, Urad za seizmologijo in geologijo, Agencija RS za okolje, Ministrstvo za okolje in prostor

Pitna voda v kozarcu zakonodaje

Voda je dobrina, ki daje pogoje za življenje, zato mora biti dostopna vsakomur. Oskrba s pitno vodo je vezana na vodne danosti posameznega okolja, zato se uvršča med dejavnosti obvezne občinske gospodarske javne službe. Občina je dolžna zagotoviti storitev javne službe, zato uporabo javne dobrine, pravice in obveznosti uporabnikov in upravljavcev ureja z odlokom.

Država področje širše ureja in v *Pravilniku o oskrbi s pitno vodo* (Uradni list RS 35/06) določa pogoje, ki morajo biti izpolnjeni pri oskrbi s pitno vodo v okviru javne službe in pri lastni oskrbi prebivalcev:

- Občina mora na svojem območju zagotavljati izvajanje storitev javne službe na vseh poselitvenih območjih, razen v primerih, ko je po pravilniku možna lastna oskrba. Območja, kjer se oskrba opravlja s storitvami javne službe, in območja lastne oskrbe določi občina z odlokom.

Lastna oskrba prebivalcev s pitno vodo se lahko izvaja na območju poselitve, kjer se oskrba s pitno vodo ne zagotavlja v okviru storitev javne službe. Vodovod mora biti v zasebni lasti, vodni vir pa lahko oskrbuje le poselitveno območje z manj kot 50 prebivalci, ki imajo na njem stalno prebivališče, in na katerem je letna povprečna zmogljivost oskrbe s pitno vodo manjša od 10 m³ pitne vode na dan. Prav tako občina ni dolžna s pitno vodo oskrbovati stavb na območjih, ki ležijo nad 1.500 metri nadmorske višine.

- V okviru javne službe se oskrba s pitno vodo zagotavlja stavbam, v katerih se zadržujejo ljudje ali se pitna voda uporablja za napajanje živali. Oskrba s pitno vodo za potrebe industrije – tehnološka voda, proizvodnja pijač, polnjenje bazenov, namakanje, pranje nejavnih površin – ni javna služba.

- Vsak vodovod mora imeti upravljavca. Upravljavca javnega vodovoda določi občina z odlokom, zasebni vodovod pa mora imeti upravljavca, če oskrbuje več kot pet stanovanjskih stavb ali stavbe, kjer se izvaja gostinska, turistična ali živilska dejavnost. Lastniki zasebnega vodovoda z upravljavcem, ki ga potrdi občina, sklenejo pogodbo o upravljanju.

- Tako občina za javni vodovod kot lastniki stavb, ki se oskrbujejo iz zasebnega vodovoda, morajo za rabo vode, ki jim zagotavlja oskrbo s pitno vodo, pridobiti vodno dovoljenje pod pogoji zakonodaje o vodah in omejenega pravilnika.

- Na oskrbovalnem območju, kjer občina s storitvami javne službe zagotavlja oskrbo s pitno vodo, lastna oskrba s pitno vodo ni dovoljena. Vodnega vira, ki zagotavlja pitno vodo javnemu vodovodu, prebivalci ne smejo uporabljati za lastno oskrbo s pitno vodo.

- Če se v stavbi, kjer se oskrba s pitno vodo zagotavlja s storitvami javne službe, rabi pitna voda, mora lastnik stavbe zagotoviti izvedbo priključka stavbe na javni vodovod. Če se pitna voda rabi v stavbi, kjer se oskrba s pitno vodo ne zagotavlja s storitvami javne službe, lahko njen lastnik pitno vodo zagotovi iz zasebnega vodovoda. To je mogoče le v primerih, ko je stavba od javnega vodovoda oddaljena več kot 200 metrov ali če je izvedba priključka stavbe na javni vodovod povezana z nesorazmernimi stroški.

- Na javni vodovod se mora priključiti vsako odjemno mesto posebej. Če je treba nanj priključiti več odjemnih mest, tako da se priključek stavbe na vodovod izvede s skupnim cevovodom, se šteje za del javnega vodovoda cevovod, ki povezuje vodovod in razcep cevovoda za priključitev zadnjih dveh odjemnih mest. Priključek stavbe na vodovod med vodovodom in napravo za merjenje porabljene pitne vode pri njenem porabniku je del javnega vodovoda. Načrtovanje, gradnja in vzdrževanje cevovodov ter drugo opremo priključka stavbe na javni vodovod mora zagotoviti lastnik stavbe, ki je tudi lastnik priključka. Upravljavec javnega vodovoda mora ta priključek vzdr-

POGOJE, KI MORAJO BITI IZPOLNjeni pri oskrbi s pitno vodo v okviru javne službe in pri lastni oskrbi prebivalcev, določa *Pravilnik o oskrbi s pitno vodo*. Foto: Špela Kranjc

ževati, lastnik ali najemnik stavbe pa mora dopustiti preverjanje izvedbe in delovanja cevovoda in opreme priključka ter njegovo vzdrževanje. Opravljene storitve javne službe mora plačati v skladu s tarifo za storitve vzdrževanja priključkov stavbe na vodovod.

- Na javnem in zasebnem vodovodu je treba zagotoviti vgradnjo hidrantov v skladu s predpisom, ki na področju varstva pred požari ureja obratovanje javnih vodovodov in hidrantnih omrežij.

- V okviru javne službe morajo upravljavci javnega vodovoda za celotno območje občine zagotoviti vodenje evidenc zasebnih vodovodov, zasebnih hidrantnih omrežij, vodnih virov in količin, ki se uporabljajo za odvzem vode za oskrbo s pitno vodo iz zasebnih vodovodov in stavb, ki se s pitno vodo iz njih oskrbujejo. Upravljavec zasebnega vodovoda mora izvajalcu javne službe navedene podatke posredovati v zahtevani obliki v 30 dneh od prejema zahteve.

- Vsaka občina mora svoje predpise, ki urejajo izvajanje javne službe na

njenem območju, zahtevam tega pravilnika prilagoditi najpozneje do 31. decembra 2008. Lastniki obstoječih stavb, ki se s pitno vodo oskrbujejo iz zasebnih vodovodov, morajo to prilagoditi zahtevam pravilnika najpozneje do 31. decembra 2010. Prav tako morajo lastniki stavb zagotoviti, da se najpozneje do 31. decembra 2010 zahtevam iz tega pravilnika prilagodijo priključki stavb na vodovod, ki ne omogočajo merjenja porabe pitne vode za vsako stavbo posebej. Občina mora z odlokom urediti, da se priključki obstoječih stavb v vzdrževanje prenesejo upravljavcu javnega vodovoda, in sicer ravno tako najpozneje do 31. decembra 2010.

Določbe pravilnika so podlaga za pripravo in uveljavitev novih občinskih odlokov o oskrbi s pitno vodo, ki jih bomo predstavili po njihovem sprejemu.

Olga Štrukelj, Komunala Tolmin

Utrinki

ZLATI KABEL ZA OŠ SIMONA KOSA PODBRDO

Podbrdo – Osnovna šola (OŠ) Simona Kosa Podbrdo je na tretji letni konferenci programa *eTwinning*, ki je sredi aprila potekala v Ljubljani, prejela priznanje Zlati kabel za najboljši primer pedagoških inovacij v okviru projektov tega programa.

Projekti programa *eTwinning* naj bi evropskim šolam omogočili mednarodno sodelovanje s pomočjo uporabe informacijskih in komunikacijskih tehnologij ter na ta način širili pedagoška, družbena in kulturna znanja. Povedano enostavneje – z *eTwinningom* **Evropska komisija** podpira uporabo sodobnih tehnologij in mednarodno sodelovanje v izobraževanju. Na konferenci so pred več kot 130 učitelji iz Slovenije, Makedonije in s Hrvaške svoj *eTwinning* projekt predstavili tudi učenci

ZDRUŽUJE JIH ŽIVLJENJE OB VODI

Tolmin – Skupina dijakov in dijakin ter profesorjev **Gimnazije Tolmin** se je aprila mudila v angleškem Liverpoolu na enotedenskem srečanju šol iz Italije, Avstrije, Anglije in Slovenije, ki že drugo leto skupaj izvajajo projekt **Comenius** z naslovom *Voda – vir življenja in znanja*.

Cilj projekta, financiranega s sredstvi Evropske unije, je raziskovanje kakovosti voda in preučevanje njihovega vpliva na življenje ljudi od rimskih časov dalje. Dijaki sodelujočih šol tako merijo kakovost voda ter raziskujejo, kako morje okrog italijanskega otoka Sardinija, reka Donava skozi avstrijsko prestolnico Dunaj, Irsko morje pred obalo Liverpoola ter reka Soča v Zgornjem Posočju vplivajo na vsa področja človekovega življenja. Rdeča nit tega triletnega projekta je potujoča razstava likovnih del dijakov in dijakin vseh štirih šol.

Nosilna tema projekta so bili prvo leto biološka in kemijska analiza voda, vodni športi in zbiranje lokalnih legend o vodi, iz česar je na srečanju v Tolminu nastala dramska delavnica. V letošnjem šolskem letu sta bili glavni temi raziskovanje rimskih naselbin

DIJAKI IN DIJAKINJE GIMNAZIJE TOLMIN so med angleškimi gostiteljicami, oblečenimi v uniforme dekliske gimnazije **Upton Hall School**, kar malo izstopali. **Foto: arhiv gimnazije**

in vpliv bližine vode na zgodovinski razvoj vseh štirih regij. Jesenskemu srečanju v bližini Dunaja je sledilo aprilsko v Liverpoolu. Dijaki so si v enem tednu ogledali Liverpool in njegovo пристanišče ter v muzeju suženjstva spoznali vlogo, ki jo je to pristanišče odigralo v trgovini s sužnji. V starodavnem mestu Chester so si ogledali ostanke rimskih naselij, Liverpoola pa seveda niso mogli zapustiti brez ogleda muzeja Beatlov ter nogometnega stadiona Anfield.

Še pomembnejše kot biološko, kemijsko, zgodovinsko ali literarno raziskovanje je v tovrstnih projektih spoznavanje kultur in navad v različnih koncih Evrope. Šolski vsakdan angleških dijakov so Tolminci spoznali v dnevnu, ki so ga s svojimi gostiteljicami preživeli pri pouku ter gledaliških in plesnih dejavnostih na katoliški dekliski gimnaziji **Upton Hall School**. Zvečer so skupaj nastopili na prireditvi za dijake in njihove starše, v okviru katere so dijaki

vseh gostujočih šol na stojnicah prikazali svoje dežele in njihove kulinarčne dobrote. Stojnica tolminske gimnazije s slikovnim gradivom, ki sta ga prispevali **Lokalna turistična organizacija (LTO) Tolmin** in **LTO Bovec**, ter pokušino potice je bila res dobro obiskana. Največ "reklame" za dolino Soče pa so kljub temu prispevali prav angleški učitelji in dijakinje, navdušeni nad lanskoletnim srečanjem v Tolminu. Nekateri so se k nam ponovno vrnili že med lanskimi poletnimi počitnicami.

Življenje v Angliji, angleške zajtrke ter kulturo in navade svojih vrstnikov so tolminski dijaki spoznali predvsem v času, ki so ga preživeli z družinami svojih gostiteljic. Skupaj so si tudi ogledali gledališko predstavo za dijake v Liverpoolskem gledališču ter med angleškimi dijaki, oblečenimi v uniforme svojih šol, kar malo izstopali.

Projekt se bo prihodnje leto nadaljeval z raziskovanjem ekonomskega vpliva rek in njihovega vpliva na zemeljsko površje. Dijaki in dijakinje sodelujočih šol se bodo takrat srečali na Sardiniji, zaključek projekta pa bo maja na Gimnaziji Tolmin.

Branka Hrast Debeljak, koordinatorka projekta na Gimnaziji Tolmin

Utrinki

► 8. razreda OŠ iz Podbrda.

Naša šola je z nekaj več kot 80 učenci majhna, toda pomembno kulturno središče Baške grape. Internetna avtocesta do Podbrda je občutek oddaljenosti in "zaBačenosti" dokaj omilila, kar lahko na brezplačnih tečajih računalništva, ki jih izvajamo na šoli, občutijo tudi krajan. Zato sodelujemo v projektih, kot je eTwinning.

Za sodelovanje prek spleta predstavlja 2.000 km do Portugalske pravi mačji kašelj. Slike so najlažji način sporazumevanja med narodi – tudi med Slovenci in Portugalci. Sploh pri fiziki, kjer marsičesa ne razumemo niti v slovenščini. Tako smo s Portugalci zbirali fotografije in kratke filme iz našega vsakdanjega življenja, vezane na osnovnošolsko fiziko in naravoslovje. Vsako fotografijo ali film smo opremili s kratko razlago ali vprašanjem v treh jezikih – slovenščini, angleščini in portugalščini – nato pa vse skupaj objavili na spletu. Poleg tega smo si izmenjali še predstavitev naših držav, pokrajin, krajev, šol in seveda nas samih ter imamo sedaj skupno spletno stran. Fotografije in uporabne predstavitve objavljamo tudi na spletni enciklopediji **Wikipedia**. Podbrdo je tako edino slovensko mesto v portugalski Wiki-

UČENCI 8. RAZREDA OŠ SIMONA KOSA PODBRDO so prejeli priznanje Zlati kabel za najboljši primer pedagoških inovacij v okviru projektov programa eTwinning. Na fotografiji z mentorjem **Ambrožem Demšarjem**. **Foto: arhiv šole**

pedii in najmanjši slovenski kraj, ki ga najdete v angleški Wikipedii. Naravoslovni predmeti se nekaterim učencem včasih zdijo težji, sploh fizika. Zbiranje slik in povezovanje učnih predmetov z vsakdanom pa k sreči lahko strah pred težavnostjo predmeta odpihne.

Ambrož Demšar, OŠ Simona Kosa Podbrdo

Z EKODNEVOM so v tolminskem vrtcu zaokrožili dejavnosti, ki so jih v okviru ekoprojekta izvajali vso leto. **Foto: arhiv vrtca**

EKODAN V TOLMINSKEM VRTCU

Tolmin – V **VVZ Ilke Devetak Bignami Tolmin** smo 23. aprila z organizacijo **Ekodneva** zaokrožili dejavnosti, ki smo jih v okviru ekoprojekta izvajali vso leto.

Najprej nas je z igrico *Ta čudovita zemlja* razveselil **Sten Vilar**. Predstavil se nam je tudi **Karate klub Soča**, ki je najmlajše navdušil s prikazom svoje dejavnosti. Sledile so

zanimive delavnice, kjer so otroci lahko sadili rože, presajali zelišča, pokušali zeliščne namaze, napitke iz sirotke ter izdelovali izdelke iz papirja in plastike. Z organizacijo ekodneva smo izpolnili še zadnji pogoj za pridobitev ekozastave, ki predstavlja znak visoke okoljske zavesti. Je tudi vidno državno in mednarodno priznanje za uspešno okoljsko delovanje. Zastavo bomo smo prejeli 10. maja na svečani prireditvi v Ljubljani. **Jadranka Jukić**, Vrtec Tolmin

Z nadgradnjo programa je prihodnost zagotovljena

Dijaški dom Tolmin je med najmlajšimi domovi v okviru programa Centra šolskih in obšolskih dejavnosti, obenem pa z dolgoletno tradicijo dela z mladimi sodi med najstarejše dijaške domove v Sloveniji. Njegovi začetki segajo v zgodnja leta prejšnjega stoletja, saj je bil ustanovljen leta 1919 po koncu prve svetovne vojne.

I talijani, ki so takrat zasedli naše kraje, so ga poimenovali po prebeglem oficirju avstrijske vojske iz Avč, zato stari Tolminci stavbo nekdanjega dijaškega doma še danes imenujejo *konvikt* ali *Škodnikov konvito*. Namenjen je bil dijakom **Slovenskega učiteljskega**, ki so ga takrat iz Gorice premestili v Tolmin. Naslednje leto bomo praznovali 90. obletnico. Dejavnost doma se kljub večkratni spremembi imena, novi lokaciji in stavbi iz leta 1979 ni bistveno spremenila. Dom je še vedno namenjen šolajoči se mladini in nedvomno sodi med tri najstarejše sorodne ustanove v Sloveniji.

Danes ga večina pozna kot **Dom Soča** na obrobju mesta Tolmin. Stavba stoji na flišnati polici, ki jo je z ene strani zajedla reka Tolminka, z druge pa reka Soča. Veriga tolminskih Julijcev v ozadju daje domu na stičišču štirih dolin in štirih narečij alpski pridih. Na zahodni strani nas pobočje Kolovrata ločuje od Beneške Slovenije. Prednost našega doma so bogata kulturna in zgodovinska dediščina Tolminske, slikovita in neokrnjena narava ter bogastvo žive vode, ki ga odraža reka Soča s svojimi pritoki.

Možnosti za pripravo programa šole v naravi v Domu Soča so zelo bogate. Stičišče dinarskega in alpskega sveta, sredogorje, ledeniške doline, veliki erozijski pojavi in bogata geološka pestrost soustvarjajo geografske zanimivosti, ki si jih učenci lahko v živo ogledajo in jih natančneje spoznajo. Živa in čista voda studentov, globokih grap in prodnatih tolmunov, živalski svet in ugodna klima za razvoj rastlinstva ter specifični naravni pojavi omogočajo učenecem nazoren in inovativen pristop k

BOGATA ZGODOVINSKA BERA PROSTORA popelje skupine učencev, ki obiščejo Dom Soča, v preteklost. Foto: arhiv doma

naravoslovnim vsebinam. Upravljanje z odpadki, čiščenje odpadnih in fekalnih voda, skrb za higieno in urejenost življenjskega okolja ter zavarovana območja, kot je Triglavski narodni park s svojo najnižjo točko v skrivnostno lepih in globokih Tolminskih koritih, omogočajo učencem oblikovati odnos do narave in okolja. Na zdrav in duhovno uravnotežen način življenja učence navajajo gorski pohodi, kolesarjenje ob Soči, veslanje v raftu ali kajaku po soških brzicah, plezanje na umetni steni, streljanje z lokom ali skrivnost preživetja v naravi, kakovostna prehrana in še kaj.

Bogata zgodovinska bera prostora – arheološke najdbe žarnih grobišč, prisotnost Rimljanov na Tolminskem, kmečki upori in neizbrisni pečat prve svetovne vojne – popelje učence v preteklost. **Tolminski muzej** z bogato in nazorno predstavljeno zbirko učne vsebine iz zgodovine in družbe je še

dodatna popestritev. Literarna dela **Simona Gregorčiča**, **Ivana Preglja**, **Franceta Bevka** in **Cirila Kosmača** postanejo v okolju, kjer so se avtorji rodili in ustvarjali, razumljivejša in zanimivejša, predvsem pa se človeka bolj dotaknejo.

Organizirano življenje in bivanje v domu, primerno razmerje med delom in počitkom, življenje v novem okolju in nevsakdanje dejavnosti, spoznavanje sošolcev in učiteljev ter družabno življenje ustvarjajo nov vidik nastanka pozitivnih, ustvarjalnih, predvsem pa strpnih odnosov med udeleženci, ki jih učenci prenašajo v svoje šolsko in družinsko okolje. Prijetno in varno počutje, prostorna in domača hiša, prijazno osebje ter strokovno usposobljeni in prijazni učitelji so naš cilj in želje. Dobro organizirano delo, sodelovanje učiteljev gostujočih šol in domskega osebja, strokoven in zanimiv program so zgled in pogoj kakovostnega in de-

javnega odziva učencev.

Kljub začetnim dvomom o primerosti lokacije je mnenje učencev in učiteljev po osmih letih delovanja doma zelo dobro. To dokazuje nenehno povečevanje obiska in zanimanje številnih šol, ki se že vrsto let zapored vračajo. Dom postaja iz leto v leto zanimivejši za športne skupine, društva, srečanja, simpozije, izobraževalne vikende in tedne, pa tudi za posameznike, ki si želijo ogledati Tolminsko. Lani smo zabeležili približno 15.000 nočitev – smo med ponudniki z največjim številom nastanitvenih zmoglosti v Posočju.

V Domu Soča biva tudi osemnajst dijakov in dijakin, ki obiskujejo **Gimnazijo Tolmin**. Njim posvečamo še posebno skrb, saj smo jim dodelili najboljše dvoposteljne sobe z lastnimi sanitariji. Upamo, da bomo do naslednjega šolskega leta usposobili tudi internetni priključek v vsaki sobi.

Glede na prostorske zmoglosti doma nameravamo pridobiti možnosti za izvajanje programa učenja plavanja. Potrebe slovenskih šol po učenju plavanja, zanimanje doma in Centra šolskih in obšolskih dejavnosti ter ambicije lokalne skupnosti (turistični center) soustvarjajo realne možnosti, da bi ta cilj lahko dosegli.

Dom Soča postaja vedno bolj poznan tako v slovenskem prostoru kot tudi zunaj naših meja in je z vzgojo mladih nekakšen ambasador turizma v Posočju, pri čemer pa še vedno služi namenu, zaradi katerega je bil ustanovljen. S ponudbo programa šole v naravi je svoje dejavnosti le še nadgradil, zato lahko rečemo, da je prihodnost Doma Soča zaenkrat zagotovljena.

Darjo Velušček, pedagoški vodja Doma Soča

Balada o trobenti in oblaku

Bridko je donela trobenta in na sinjem nebu je mirno plaval bel oblak. Ko je Damijan Valentinuzzi stopal proti mizi ves živ in vesel, kakor je bila živa in vesela tudi njegova črtasta majica, se je prešerno smejal. Na nebu so bili beli oblaki, sicer pa je sonce svetilo ravno nanj, tako da se je 25-letnemu Džemu, kot ga kličejo prijatelji, med močnimi črnimi lasmi lesketalo nekaj sivih. *“Limonado prosim,”* je naročil natakarku in prisedel.

Prvi koraki v svet glasbe

“Jazz glasba je primerna tudi za širše občinstvo, če je poslušljiva in ne preveč zahtevna. Če jo pač razumeš. Moraš jo poznati, jo poslušati, da sploh razumeš smisel.” Kako je potem lahko jazz všeč sedemletniku, ki se vpiše v glasbeno šolo? “Všeč ti je kot celota. Takrat nisem poslušal nekih kompliciranih stvari. Kot napreduješ v igranju, tako napreduješ tudi v poslušanju. Kakšen res kompliciran jazz pa tudi meni ni všeč. To je stvar okusa pač,” razlaga Damijan, medtem ko po slamici pije limonado. V *Glasbeni šoli Tolmin* se je pri profesorju Milošu Rijavcu trobente učil osem let. Za to ga je prav gotovo navdušil tudi oče Valter Valentinuzzi, kasneje pa sta z igranjem saksofona začela še Damijanova brata Blaž in Domen.

Glasbenik, dirigent in učitelj

Danes sta se vlogi Miloša Rijavca in Damijana Valentinuzzija nekoliko zamenjali. Vodenje *Big Banda*

DAMIJAN VALENTINUZZI se je z *Big Bandom Nova* pred dvema letoma podal tudi v toplejše kraje – fotografija je nastala na gostovanju v Španiji.

Nova, v katerem igra tudi Rijavec, je septembra leta 2005 po odhodu prejšnjega dirigenta Boštjana Simona na

študij v Amsterdam namreč prevzel prvi trobentač v orkestru Damijan Valentinuzzi, sicer ljubitelj trobenta-

ča Milesa Davisa. “Vloga dirigenta mi je sicer všeč, ampak raje igram. Bolj so me potisnili v to funkcijo,” pove v smehu. Poučuje tudi na tolminski glasbeni šoli, kjer ima tri učence. “To delo mi je zanimivo. Še posebej, če učenci vadijo. Če ne vadijo, je bolj dolgčas. Trenutno poučujem nekoga, ki ni znal nič, po polovici leta pa že malo igra. Super se mi zdi.” Poleg tega Džemo igra tudi pri *Pihalnem orkestru Tolmin*, *Jazz Punt Big Bandu*, *Rok’n’bandu* in *The Fool Cool Orchestri*, katerega člani se junija odpravljajo na turnejo v Francijo.

Navdušenec moderne fizike

Na vprašanje, kako vidi sebe kot učenca in kdaj je najbolj napredoval, odgovori: “Precej postopoma. Pri nekaterih glasbenikih dve leti misliš, da ne bo nič, pa se potem naredi preobrat. Pri meni je šlo precej premosorazmerno s časom,” v matematičnem žargonu odgovori Damijan. Po opravljeni maturi se je leta 2001 namreč

Utrinki

TOLMINSKI GIMNAZIJCI USPEŠNI MATEMATIKI IN FIZIKI

Tolmin – Dijaki in dijakinje *Gimnazije Tolmin* (GT) so tudi na letošnjih tekmovanjih iz matematike, logike in fizike pokazali visoko raven svojega znanja in se lahko pohvalijo s številnim priznanji.

Med fiziki si je srebrno priznanje in pravico nastopa na državnem tekmovanju priboril dijak tretjega letnika **Jure Tuta**, z bronastim priznanjem pa se lahko pohvali še kar nekaj dijakov mentorja dr. **Primoža Kerkoča**, in sicer **Aljaž Podobnik**, **Mateja Hrast**, **Miha Podobnik**, **Ian Stergar**, **Nina Jug**, **Matija Uršič** in **Denis Pravica**.

ALJAŽ PODOBNIK, NIKA TUTA IN MATEJA HRAST z Gimnazije Tolmin, ki se jim je uspelo uvrstiti na državno tekmovanje, z mentorico Branko Hrast Debeljak (na sliki skrajno levo). Foto: arhiv gimnazije

Še uspešnejši so bili matematiki prvih letnikov mentorice **Branke Hrast Debeljak**, saj so si srebrno priznanje in pravico nastopa na državnem tekmovanju med štirideseterico najboljših slovenskih matematikov priborili kar trije – **Nika Tuta**, **Aljaž Podobnik** in **Mateja Hrast**, **Grega Rodman** pa je na tem izbirnem tekmovanju dosegel srebrno priznanje. Na državnem tekmovanju konec aprila v Ivančni Gorici se je najbolje odrezala **Mateja Hrast**, ki je s sedmim mestom in zlatim priznanjem iz matematike le še dopolnila svoj jesenski uspeh in drugo mesto z državnega tekmovanja iz logike.

Ne le dobri rezultati na državnih tekmovanjih, tudi številčna udeležba na

šolskih tekmovanjih iz matematike in fizike dokazujejo, da je na Tolminskem še vedno veliko mladih, ki jih naravoslovne znanosti zanimajo. Na tolminski gimnaziji pa se svojim dijakom tako s kakovostnim poukom kot z izvenšolskimi dejavnostmi trudimo zagotavljati visoko raven znanja.

Aktiv matematikov in fizikov GT

PIHALNI ORKESTER TOLMIN NA TEKMOVANJU FLICORNO D'ORO

Riva del Garda, Tolmin – Člani *Kulturnega društva* (KD) *Pihalni orkester Tolmin* so se 29. marca v italijanskem kraju Riva del Garda

vpisal na **Fakulteto za matematiko in fiziko** v Ljubljani, vzporedno s študijem fizike pa je obiskoval pouk jazz trobente pri profesorju **Davidu Jarhu** na Srednji glasbeni in baletni šoli v Ljubljani. "Fizika me zelo zanima, v njej je toliko zanimivih stvari. Še posebej ta moderna fizika - relativnostna teorija, kvantna mehanika ... Zanimivo mi je zato, ker veš, kaj in kako je, ne moreš pa tega popolnoma razumeti. Da čas na primer bolj počasi teče. Človekova pamet si tega ne more tega predstavljati."

Študij jazz trobente

Kljub temu se je leta 2003 po opravljenih dveh letnikih študija fizike prepisal na **Universität für Musik und darstellende Kunst Graz** v Avstrijo, kjer je junija lani diplomiral, zdaj pa nadaljuje s podiplomskim študijem jazz trobente. "Najprej sem trobento vzel bolj kot konjiček, vendar pa sem ugotovil, da imam s tem preveč dela. Vsak dan sem bil na predavanjih in vadil, tako da je moj "delovnik" trajal od osme ure zjutraj do enajstih zvečer. Tako sem se odločil za eno stvar, pa tisto bolj resno." Na začetku je bilo zanj precej težko, saj ni znal nemško, čeprav so bili nekateri profesorji uvidni in so predavali v angleščini. Pri trobenti ni imel težav, ker je učitelj Mariborčan in sta se lahko pogovarjala v slovenskem jeziku. "Drugače pa - hvala bogu - note so note, ni važno, ali so v slovenščini ali nemščini," še pove Damijan o začetkih študija v Avstriji. Še vedno mu glasba vzame veliko časa: "Vadim čez dan, v povprečju tri ure, čeprav se z glasbo ukvarjam cel dan. Če ne drugega, razmišljam o

BIG BAND NOVA, ki ga od leta 2005 vodi **Damijan Valentinuzzi**, je letos gostoval tudi v Novem Sadu.

glasbi." Pravi, da z glasbo lahko tudi izraziš svoja čustva in se zdiviaš kot se nekdo drug s tekom. Damijan je pred leti treniral košarko, lani pa zaradi stave celo pretekel 45 kilometrov iz Tolmina v Novo Gorico, ker so mu prijatelji obljubili pet zabojev piva.

Mogoče bo posnel zgoščenko

Na fakulteti so se učili tudi aranžiranja in montirali v studiu. "To delo smo spoznavali en teden osem ur na dan. Če bom kdaj imel priložnost, bi se rad še bolj poglobil v to. Rad bi tudi posnel svojo zgoščenko, vendar pa moram najprej napisati dovolj pesmi." Napisal je namreč že več svojih

skladb - *Pensando En Ti*, *Out Of The Blues*, *De Puta Madre*, *There will ever be another you* in *Save N*, za skladbo *My Funny Valentine* pa je naredil svoj aranžma. "Začel sem na fakulteti, ker smo to morali narediti, potem pa te potegne. Tam se vsaj naučiš, kako napisati. Ker to ni ravno tako enostavno kot ena pop pesem. Vsaj če hočeš, da malo bolj jazz zveni. Skladbo sem napisal tudi v eni uri, lahko pa jo pišeš en mesec. Odvisno od idej." Zaenkrat vokalnih skladb nima, vendar pa bi mogoče kdaj posnel skladbo tudi s pevcem: "Verjetno s Kristino Oberžan, ki je ena redkih resnih jazz pevk v Sloveniji."

Ljubitelj Robbieja Williamsa

Lani je dvakrat obiskal koncert **Robbieja Williamsa** - na Dunaju in v Budimpešti. "Fascinira me, da je sposoben napolniti stadion s 70.000 obiskovalci. Saj tudi Mozart in ostali niso bili nič drugega kot en hud pop svojega časa," svoje navdušenje nad pevcem razlaga Damijan. Pravi celo, da bi, če bi imel možnost igrati s katerimkoli glasbenikom, izbral prav njega.

Na izmenjavo v Berlin

Večjih načrtov za prihodnost nima, rad bi samo užival naslednje leto na izmenjavi, ko bo v Berlinu na jazz

Utrinki

udeležil mednarodnega tekmovanja pihalnih orkestrov *Flicorno d'oro*. Tolminci so se v svoji kategoriji uvrstili kmalu za najboljšimi.

Letos se je tekmovanja, ki so ga prvič organizirali leta 1992, udeležilo 23 pihalnih orkestrov iz petih držav, ki so se pomerili v petih kategorijah. Njihove nastope je ocenjevala mednarodna žirija, ki je pri svojem delu upoštevala kriterije, kot so intonacija, dinamika, zvok, tehnika z artikulacijo, ritem in interpretacija.

Pihalni orkester Tolmin se je tekmovanja udeležil prvič, zato je tekmoval v tretji kategoriji in se uvrstil na šesto mesto. Do zmagovalnega odra v tej,

sicer najštevilčnejši in tudi najbolj izenačeni kategoriji pa je tolminske debitante ločilo manj kot pet točk.

Prihodnje leto bo KD Pihalni orkester Tolmin praznovalo 30. obletnico svojega delovanja. Člani bodo to obeležili z izdajo jubilejne zgoščenke, velikim koncertom in poletnim gostovanjem v tujini, najverjetneje na Sardiniji. Še naprej pa 50-članski orkester pod taktirko akademskega glasbenika **Miloša Rijavca** ostaja zvest raznoliki glasbi, saj njegov repertoar sestavljajo klasična, zabavna in narodnozabavna glasba, radi pa se preizkusijo tudi v modernih in jazz ritmih.

Petra Pavšič

ČLANI TOLMINSKEGA PIHALNEGA ORKESTRA so se letos prvič udeležili mednarodnega tekmovanja v italijanski Rivi del Garda. Foto: Damijan Valentinuzzi

inštitutu (*Universität der Künste Berlin*) nadaljeval glasbeno izobraževanje prek programa *Erasmus*. Kljub temu meni, da "magisterij v glasbi nima neke velike vrednosti. Glasbenik je lahko dober tudi brez glasbene izobrazbe. Vsaj v jazzu je bilo veliko takih ljudi. Saj včasih še glasbenih fakultet ni bilo. Konec koncev je važno, kako igraš – če igraš dobro, nikogar ne zanima, ali imaš izobrazbo ali ne." Čeprav meni, da je raven glasbe v Sloveniji zelo padla, tudi v tem, da bi uspel na glasbeni sceni, vidi nek izziv: "Samo je to precej drugačno delo, ker je v jazzu popolnoma vse na glasbi, če se pa lotiš popa, je zraven še več stvari – imidž, zunanjost, obleke ... Bi pa seveda bilo super, če bi se dalo od igranja živeti."

Bliža se Soč'n Fest

V tem času je limonado že popil do koca in ves čas grizel slamico. Ko izve, da je novinar precej osredotočen tudi na obnašanje portretiranja, slamico odvrže v kozarec. "Sem pač tak. Ves čas nekaj počnem, ne morem biti pri miru. Še dobro, da ne kadim, ker bi imel sicer ves čas v ustih cigaret," se pošali na svoj račun. Pogleda na uro in pravi, da se mu mudi na sestanek za Soč'n Fest s tolminskim pihalnim orkestrom, ki bo naslednje leto praznoval 30. obletnico svojega delovanja. Med 25. in 28. junijem namreč drugo leto zapored organizirajo glasbeni festival, ki ga bodo zaznamovali jazz, soul in funky ritmi. Na njem bo nastopil tudi Damijan s svojo skupino *Damijan Valentinuzzi Group*, v petek in soboto pa še drugi znani glasbeniki, kot so *No Water Please*, *Josipa Lisac* in *Erik Truffaz Quartet*. "Upamo, da bo Soč'n Fest postal velik festival, ki bi se lahko primerjal na primer z Rock Otočcem, čeprav je to seveda težje, kot če organiziraš nek pop festival, saj gre za bolj specifičen izbor glasbe," o svojih željah pove Damijan.

Ko s pogovorom zaključiva, me prosi za prevoz. "V avtu poslušam vse. Če bi poslušal samo jazz, bi se ga naveličal. Pa tudi ni dobro, da poslušam samo eno stvar. Tako dobiš tudi ideje za ustvarjanje," še pravi. Prispeva v Poljubinj, Damijan se poslovi in prijazno nasmeje. V soncu se spet svetlikajo prameni sivih las. Na daljnem robu neizmernosti je bridko donela trobenta, nad razpetimi krili tišine je po nebu plaval bel oblak.

Mariša Bizjak

Foto: osebni arhiv Damijana Valentinuzzi

Majhne fotografije velike zgodovine

Zbirka fotografij iz prve svetovne vojne. Avtor fotografij: Friedrich Müller. Lastnica: Vilma Pavić. Lokacija: gostilna na Slapu ob Idrijci. Telefon: 05/38-09-007.

Tokrat vam predstavljamo nekoliko drugačno vojno zbirko – zbirko fotografij, ki ni rezultat dolgo načrtovanega zbiranja, ampak je nastala zgolj po nizu srečnih naključij. Eno izmed njih je bilo, da je **Friedrich Müller ml.** iz Avstrije pred desetimi leti obiskal Slovenijo z željo najti kraje, kjer je njegov oče služil domovini Avstro-Ogrski v prvi svetovni vojni. Naključje je tudi, da je našel te oddaljene majhne kraje nekdanjega zaledja in tudi nekatere objekte, ki jih je dosledno fotografiral oče. Tako je, po naključju, na Slapu ob Idrijci stopil v gostilno ter pokramljal z lastniki in domačini. Morda je v tem klepetu prepoznal zanimanje ali zaznal vrednost, ki jo imajo fotografije njegovega očeta za tukajšnje ljudi, morda ga je grenilo nezanimanje njegovih sinov, ki jih tovrstna dedkova dediščina ni pritegnila.

KOPALIŠČE NA SLAPU kot ga poznamo še danes. Večina vojakov ni nosila kopalk.

Fotografije so kar prihajale

Vilma Pavić, sedanja lastnica fotografij, se spominja, da je Friedrich Müller ml. takrat omenil, da je nje-

gov oče v teh krajih služil vojsko v vlogi vodje gradbenega oddelka in tudi, da je rad in veliko fotografiral, kar je bilo za tisti čas posebno, saj je

Utrinki

SLOVENSKI ETNOLOGI PRI MURKOVH NAGRAJENCIH

Podbrdo – Člani in članice *Društva Baška dediščina* so na tretjem letnem občnem zboru zaokrožili delo preteklega leta in predstavili letošnji načrt. Del na objektih tehniške dediščine, za katere skrbijo, ne manjka, njihove prireditve pa postajajo že tradicionalne.

Udeleženci občnega zbora so si ogledali posnetek oddaje *Slavje slovenskega filma*, ki jo je *TV Slovenija* posnela leta 1975 na Grahovem ob Bači ob postavitvi spomenika prvemu slovenskemu igranemu filmu *Na svoji zemlji*. Letos namreč mineva 60 let od snemanja tega filma in v obeležitev jubileja se bo vključilo tudi Društvo Baška dediščina. Sodelovalo bo pri postavitvi tematske sprehajalne učne poti po zamisli kustosinje Slovenskega etno-

DRUŠTVO BAŠKA DEDIŠČINA je gostilo strokovno ekskurzijo Slovenskega etnološkega društva, ki se je je udeležilo dvajset slovenskih strokovnjakov s področja etnologije. Foto: Alenka Zgaga

grafskega muzeja in članice društva **Nadje Valentinič Furlan**.

Sredi aprila so v Društvu Baška dediščina gostili strokovno ekskurzijo Slovenskega etnološkega društva, ki so jo poimenovali *V Baško*

grapo, na obisk k lanskoletnim prejemnikom *Murkove listine*. Ekskurzije se je udeležilo dvajset slovenskih strokovnjakov s področja etnologije. Obiskali so skoraj vse vasi v zgornjem delu Baške grape ter

bilo razvijanje fotografij precej drago. Kmalu po obisku avstrijskega gosta so na Slap začele prihajati kuverte s šopki fotografij. Bile so opremljene z napisi krajev in dogodkov ter imeni, nekatere tudi z letnico ali natančnim datumom. Müller ml. je pošiljal originale slik, ki so kljub majhnosti zelo kakovostni, tako da je moč na njih določiti tudi podrobnosti. Posebej pa se kvaliteta obrestuje pri povečavah. Nekatere fotografije merijo le 2×3 cm. Takih pošilk so na Slap ob Idriji iz Predinga dobili kar nekaj, nazadnje pa se je Vilma Pavič opogumila in v spremstvu moža Friedricha Müllerja ml. obiskala na domu v Predingu blizu Gradca. Med kratkim obiskom jima je pokazal še več fotografij in jima zaupal življenjsko zgodbo svojega očeta.

FRIEDRICH FRITZ MÜLLER leta 1917 v vojaški uniformi.

Friedrich Müller, gradbenik, vojak, župan

Friedrich Müller je bil rojen 31. januarja 1891 v okolici Gradca v Avstriji, najverjetneje kot nezakonski otrok deklet. Po končani osnovni šoli je leta 1905 vstopil v cesarsko-kraljevo državno obrtno šolo, se izšolal za gradbenika in se nato zaposlil v arhitekturni pisarni v Budimpešti, kjer je bilo njegovo delo planiranje in vodenje gradnje. Ob začetku prve svetovne vojne je bil 1. avgusta 1914 vpo-kliran kot avstro-ogrski vojak. V vojaško službo je vstopil v okolici Galicije, kasneje pa je bil za dlje časa premeščen na fronto ob Soči, kjer je deloval kot vodja gradbenega oddelka. Konec vojne je dočkal v Sedanu v Franciji.

Po vrnitvi iz vojne je vse do upokojitve ostal obrtnik v svojem poklicu. Živel je v Predingu v

Avstriji, se leta 1925 poročil ter se začel ukvarjati tudi s politiko. Deset let, skoraj do začetka druge svetovne vojne, je bil član občinskega sveta, po vojni pa celo izvoljen za župana trške občine Preding. To funkcijo je obdržal vse do leta 1952. Septembra 1972 se je z že 81 leti upokojil, dva meseca kasneje pa je 2. novembra umrl.

Kako je izgledal Slap leta 1916

Med leti 1916 in 1918, ko je Müller bival na Slapu ob Idriji, se je spoprijateljal s tukajšnjimi ljudmi. Med množico malih ostrih fotografij tako najdemo nekaj fotografij družine, poleg katere je živel, ter druge fotografije domačinov in vojakov.

Za domačine in poznavalce krajev ob Idriji in Bači je morda še bolj zanimivo prepoznavanje

PRALNICA NA DESNEM BREGU IDRICE na Slapu nasproti Obrekarja. Dnevno je vojaštvu pralo po več ducat peric iz okoliških krajev.

Utrinki

želeli spoznati način življenja v obiskanih krajih nekoč in danes. Ustavili so se na Petrovem Brdu, si ogledali obnovljeno staro vaško jedro v Podbrdu, cerkev sv. Lenarta, razstavo *Bača skozi čas* in hišni muzej Pri Martinu na Bači pri Podbrdu, se sprehodili skozi Stržišče, se odpeljali v zibelko tirolske naselitve v Rut in spoznali nekaj točk na Koritnici, kjer so bili posneti prizori iz filma Na svoji zemlji. Pot so zaključili na Grahovem ob Bači, kjer so jim člani in članice Društva Baška dediščina prikazali projekcijo o svojem delovanju v preteklem letu. V prijetnem druženju so stekli pogovori o nadaljnjem sodelovanju obeh društev. Graparji so se ponudbe razveselili, saj njihovo društvo pri svojem delu nujno potrebuje pomoč strokovnjakov.

Olga Zgaga

Z MAJHNIMI KORAKI RUŠIJO TABU

Petrovo Brdo – V Domu upokojencev **Petrovo Brdo** se dobro zavedamo, kako pomembno je za naše stanovalce medgeneracijsko druženje. Smo posebna enota **Doma upokojencev Podbrdo**, v kateri bivajo ljudje s posebnimi potrebami. Ker smo od najbližjih večjih krajev precej oddaljeni, smo vsakega obiska zelo veseli. S to mislijo smo se že lansko leto z **Osnovno šolo (OŠ) Simona Kosa Podbrdo** dogovorili, da bomo za učence 9. razreda v naših delavnicah delovne terapije izvedli tehnični dan. Zadovoljstvo je bilo obojestransko, zato smo se z učiteljico tehnične vzgoje takrat dogovorili, da bo tovrstno srečanje postalo tradicionalno.

Učenci 9. razreda podbrške OŠ so

DELAVNICE DELOVNE TERAPIJE Doma upokojencev **Petrovo Brdo** so znova gostile tehnični dan podbrških devetošolcev.

nas v spremstvu svoje razredničarke znova obiskali 21. aprila. Fantje so v lesni delavnici pod vodstvom delovnih inštruktorjev izdelovali ptičje krmilnice in pletli lesene koše za smeti, dekleta pa so se preizkusila v mo-

zaični tehniki. Vsaka od njih je dno lesenega pladnja prekrila z drobnimi mozaičnimi ploščicami v različnih pisanih vzorcih. Pri vseh dejavnostih so sodelovali tudi stanovalci našega doma in dve uri ustvarjalnega druže-

krajev na fotografijah. Objekti in nekateri kraji so posneti z različnih zornih kotov. Nekaterih hiš danes ni več. Na primer "skozi" nekdanjo hišo Na usadu, ki je bila tudi rojstna hiša pisatelja **Cirila Kosmača** in je na eni od fotografij lepo vidna, danes poteka regionalna cesta. Spet druge lokacije na fotografijah, povsem gole in nepozidane, so danes zaradi množice novih hiš komaj razpoznavne. Velika razlika je tudi v gozdnatosti oziroma poraščenosti terena, ki je dandanašnji povsod gosta, v času prve vojne pa so bile doline in hribi goli ter zato skozi lečo vojaškega daljnogleda dobro pregledni tudi od daleč. Tam, kjer danes ni več sledov, se vijejo vojaške ceste in poti. Ena od fotografij tako prikazuje kot jara kača dolgo konjenico, ki se vije proti Čepovanu po nekdanji vojaški cesti na Vrata.

Bad in Slap

Veliko fotografij prikazuje različne objekte – mostove, stavbe, ceste, barake, žičnice, vojaške objekte, spomenike, pralnice, skladišča. Ne pozabimo, da je bil Müller gradbenik in ga je vse to zanimalo. Več fotografij je iz krajev ob železnici – Sveta Lucija, Baška grapa in drugih. Najzanimivejši je

DELA NI ZMANJKALO – Popravilo mostu čez Idrijco.

MNOŽICA VOJAŠTVA ob slovesni priložnosti. V spodnjem levem kotu vaščani Slapa.

sklop fotografij dogodkov: posnete so eksplozije, železniška postaja Sv. Lucija v ruševinah, vojaška slovesnost, kopališče ... Podrobni detajli razkrivajo več, kot nepoznavanje okoliščin posnetka skriva. Nenazadnje se na drobni fotografiji kopališča natančno vidi množico v modi prvovojnih kopalk, ki jih nosijo vojaki, in tudi tiste, ki takšnih niso premogli.

Ko ni več koga vprašati

Očitno je, da je bilo Friedrichu Müllerju nekaj do teh krajev. Danes je le malo ljudi, ki bi po 90 letih še lahko nezmotljivo prepoznavali obraze, ki jih je tedaj fotografska kamera za večno ujela v trenutku zgodovine. "Morda smo to že povsem zamudili," pravi Vilma Pavič. Že dolgo je tuhtala, kako bi fotografije pokazala mnogim zainteresiranim, ki so kazali veliko zanimanje, ko je beseda nanesla nanje. Nazadnje se je odločila, da jih javnosti pokaže na razstavi kar v prostorih vaše gostilne, kjer ponavadi predstavljajo likovne izdelke. Med več kot 200 fotografijami jih je po lastni presoji na 23 plakatih izbrala 130, jih opremila z napisi in prevodi, pri čemer ji je pomagal tudi **Goriški muzej**.

Tudi **Tomaž Pavšič** je na aprilskem odprtju raz-

stave v kratkem nagovoru izpostavil: "Le še silno redki ljudje imajo iz otroštva blede spomine na strahote in vojaške dogodke iz prve vojske. Vojna se je na razne načine zasidrala v spomin prejšnjih rodov, eden takih pričevalcev je tudi vaš tukajšnji imenitni rojak, slovenski pisatelj **Ciril Kosmač**." Ob tem je opozoril na letošnjo 90. obletnico konca prve svetovne vojne in dodal: "Čeprav razstave niso postavljali zadevni strokovnjaki, zaradi pristnosti in dokumentarnosti v svojem temeljnem pomenu in v sporočilnem poslanstvu kljub majhni razsežnosti in vsebinski omejenosti na nek način in vsaj za nas, tukajšnje rojake ni nič manjšega pomena, kot če bi jo priredili v kakem imenitnem muzeju ali na sedežu **SAZU**."

Friedrich Müller mlajši, ki je že v letih, se odprtja ni udeležil, je pa obljubil, da si razstavo vsekakor pride ogledat. Razstava fotografij zaledja okoli Slapa ob Idrijci med prvo svetovno vojno bo na ogled še nekaj časa, obljublja Pavičeva, ki je zadovoljna z odzivom. In prav njena volja in zanimanje sta tudi ključno srečno naključje, da je fotografije postavila na ogled javnosti in jih bo v prihodnje odstopila arhivu **Tolminskega muzeja**.

Špela Mrak

Foto: arhiv Vilme Pavič

Utrinki

► nja sta minili v pogovoru, izmenjavi izkušenj in veselem razpoloženju. Na koncu smo se z majhno zakusko poslovlili, otroci pa so bili, sodeč po njihovih obrazih, navdušeni nad opravljenim delom.

Veseli smo, da se je šola odzvala našemu vabilu. Na ta način z majhnimi koraki počasi rušimo tabu, ki ga s seboj prinašata duševna bolezen in drugačnost. Otroci so med druženjem lahko začutili, da so naši stanovalci ljudje, ki se jih ni treba bati, saj so prijetni, zgovorni, neposredni, brez dlake na jeziku. So to, kar so,

brez sprenevedanja. Velikokrat bi se lahko tudi mi od njih marsičesa naučili. Upam, da so to misel odnesli s seboj nazaj v dolino tudi otroci in se bodo naslednje leto skupaj z učitelji še radi odzivali našim vabilom.

Barbara Kikelj, delovna terapevtka

AMATERSKI SLIKARJI SE PREDSTAVLJAJO

Tolmin – Kulturno društvo **Slikarjev amaterjev Tolmin** je v 17. aprila v avli Kinogledališča Tolmin na ogled postavilo pregledno razstavo.

Na njej se z likovnimi deli, ki so nastala v zadnjem obdobju, predstavlja 24 članic in članov društva.

Med razstavljenimi deli prevladujeta tehniki akrila in olja, med žanri pa je – kot je pri amaterskih društvih običajno – najpogostejša krajina. Na ogled je tudi nekaj vedut, tihožitij, figuralk in abstrakcije. Nekatera dela so bila ustvarjena na temo *Tudi črna je barva*, ki jo je lani razpisal **Javni sklad RS za kulturne dejavnosti**. Po besedah mentorice društva, akademske slikarke **Jane**

Dolenc, je pričujoča razstava zgleden preizkus delovanja društva in njegovih članov. Poleg omenjenega je društvo v letošnjem letu izvedlo likovno delavnico na temo figura, v nadaljevanju pa načrtujejo še postavitev štirih razstav in organizacijo različnih likovnih ekstempor. Glavna poudarka njihovega letošnjega ustvarjanja sta **Rapalska meja** – obmejno tematiko bodo upodabljali simbolično – in 100. obletnica organiziranega čebelarjenja v Zgornjem Posočju.

Gregor Maver

Vojaška računalniška igrlica – v živo

Na mirnem sprehodu v neokrnjeni naravi ob Soči lahko odslej naletite na pravo adrenalinsko doživetje. Govorimo o vojaškem spopadu, ki na prvi pogled lahko izgleda povsem realen. Potreben bo še drugi pogled in ugotovili boste, da gre samo za – igro. Nekdo bo zatulil: **"Paaaavzaa!!!"** in prijazno vam bodo razložili to, kar si lahko preberete v nadaljevanju.

Društvo taktičnih iger iz Posočja je novoustanovljeno društvo, člani pa se ukvarjajo z *airsoftom*, ki je v Posočju nekaj povsem novega. Sicer je v slovenskem prostoru ta društvena dejavnost poznana že desetletje, a se doslej na severnem Primorskem še ni pojavljala.

Kaj torej je *airsoft*? Gre za taktično bojno igro, kjer igralci doživljajo prave bojne situacije. Replike (posnetki pravega orožja, ki bi ga na pogled težko ločili od originalov) izstreljujejo 6-milimeterske razgradljive plastične kroglice. Njihov domet je nekje med 40 do 70 metrov. *Airsoft* replika je sicer na las podobna pravemu orožju, strelja tudi avtomatsko, strelivo pa je shranjeno v okvirju, enako kot pri pravem orožju. Čeprav je orožje-replika na pogled zelo podobno pravemu, pa ni najpomembnejši element igre. Pri *airsoftu* je poudarek na realizmu, taktiki in zgodbi, ki si jo igralci vnaprej izmislijo in načrtujejo spopad.

Zelo pomembno je, da imajo igralci pri igri zaščiteno najbolj občutljivejši organ, to so oči, za kar potrebujejo zaščitna očala. Osnovno opremo sestavlja še ustrezna maskirna obleka. Z enotnostjo uniforme želijo doseči prepoznavnost med klubi in preprostost identifikacije na bojišču. Uniforma pomeni tudi večjo timsko enotnost in pripadnost. K osnovni opremini štejejo tudi črne vojaške čevlje in replika (orožje). Veliko je še drugih dodatkov, na primer ščitnik za zobe. Za bolj resne in izkušene igralce so dobrodošla oprema še taktični oprtnik, pokrivalo, kolenčniki, dodatni nabojniki in baterije, radijska postaja, maskirne mreže in podobno.

Naj predstavimo še, kako zgleda tipična bojna akcija ali tako imeno-

IGRA AIRSOFT je simulacija vojaškega spopada. Foto: arhiv društva

van teren. Igra je simulacija bojne situacije, ki je lahko povsem preprosta (zaseda – napad) ali pa bolj zahtevna in ima širši scenarij, po katerem ima vsaka ekipa določen cilj, kot je braniti ali zasedati most, vrh ali objekt. Zasedeni igralci so izločeni iz igre ali pa mirujejo za določen čas – odvisno od scenarija. V igri se uporabljajo izključno replike (posnetki orožja), druga orožja so prepovedana. Pirotehnika je z določenimi omejitvami dovoljena, vendar morajo biti vsi igralci seznanjeni z njeno uporabo. V igri prevladujejo taktika, sposobnost maskiranja, iznajdljivost, fizične sposobnosti in predvsem timsko delo. Po akciji so udeleženci napolnjeni z adrenalinom, fizično utrujeni in spet polni novih idej za prihodnja srečanja.

V posočskem društvu taktičnih iger prisegajo na bojevanje *Mil-Sim*. To pomeni, da naloge izvajajo po vojaških in deloma policijskih taktikah. Na treningih, ki potekajo vsako nedeljo, se vedejo disciplinirano, odgovorno in si prizadevajo za nenehno učenje. Med sabo in proti drugim društvom ali ekipam prirejajo spopade. Ti so lahko enostavni, posamezne igre z zapletenim scenarijem pa lahko trajajo tudi več dni. Zaradi strogih pravil igra ni nevarna in nasilna, vsak član pa mora nujno spoštovati pravila.

Pridružijo se jim lahko vsi polnoletni simpatizerji vojaških taktik oziroma *airsofta*. Za začetek pridete lahko samo pogledat, kako zgleda njihov šport. Potrebujete le maskirno obleko, čevlje in zaščitna očala; repliko in strelivo pa vam bodo na začetku posodili. Za več informacij se oglasite v vojaški trgovini v Tolminu.

Špela Mrak

VOJAŠKA OBLAČILA

Nova in rabljena, različnih maskirnih vzorcev ali enobarvna. Primerna za različne aktivnosti kot so lov, ribolov, pohodništvo, air soft ...

VOJAŠKA OPREMA

obutev, pasovi, pokrivala, nahrbtniki, torbice, šotorska krila, spalne vreče, noži, lisice...

AIR-SOFT

replike pušk in pištol, zaščitna očala, rokavice, maskirni šali, kroglice BB, taktični telovniki...

PRO PATRIA d.o.o. Dijaška ulica 3, 5220 Tolmin
T: + 386 5 38 81 507 M: + 386 41 889 491 www.lager-krn.si
URNIK PONEDELJEK od 10h - 14h ter od 14.30 - 18h, ČETRTEK od 10h - 14h ter od 14.30 - 18h
PETEK od 10h - 14h ter od 14.30 - 18h, Torek, sredo, sobota, nedelja in prazniki ZAPRTO.

Franc in njegov sin Ivanc

Premnogim beračem, kramarjem in drugim, ki so tako ali drugače zaznamovali vsakdan našim staršem in starim staršem, sta se pridružila še manj znana oče in sin izpod Cimprčkovega roba nad Knežo.

Oče **Franc**, postaven mož, in sin **Ivanc**, droban, ves zvit in pohabljen, ki matere verjetno nikoli ni poznal, sta živela v skromni kolibi pod Cimprčkovim robom nad Knežo. Verjetno ne bomo nikoli izvedeli, zakaj je Franc zapustil Medijevo domačijo in si nedaleč nad hišo pod previsno steno zbil skromen dom.

Očetov strah pred izgubo sina

Ivanc se je rodil kot normalno razvit otrok in je tak tudi odrasčal v kolibi, ki ji je oče pravil dom. Zgodba njunega življenja se je Knežanom in vaščanom sosednjih vasi globoko vtisnila v spomin. Vzrok je bil očetov strah, da bo za vedno izgubil sina, ko bo ta odrasel. Dolgoletno služenje v cesarski vojski, pomanjkanje in večno slovo od doma so ljubečega očeta pripeljale do krute zamisli, kako zdravega sina onesposobiti za službo cesarju ter ga za vedno prikleniti nase in na dom.

Franc je dobro vedel, da cesar potrebuje zdrave mladeniče, ne pa pohabljenec in invalidov. Težko bi opisali način, ki ga je oče iz prevelike ljubezni do sina uporabil, da mu je polomil ude in prenekalter koščico ter tako iz zdravega sina napravil pohabljenca. Otrokov jok in kriki bolečine so pod Cimprčkov rob privabili najbližje vaščane, ki so prisluhnili očetu Francu, kako je trpečega otroka tolažil in spodbujal k potrpljenju.

"Kako je, Ivanc? A boli, močno boli?" je Franc neprestano spraševal pohabljenega sina. Ivanc pa je odgovarjal le: "Ače, bade, bade - ače, bade!" ("Boli, boli!"). Zlomljeni udi so se zacelili, bolečine in posledice pa so ostale. Ivanc je postal invalid, pohabljenec in za vedno odvisen od očeta. Ko so se zacelile rane in kosti, sta se odločila po bližnjem svetu iskati vsakdanji kruh. V strahu za skromno imetje je Franc na staro voznicu pritrdil tudi stari *bank* (skrinjo), vanj

CIMPRČKOV ROB, kjer je stala skromna koliba Medijevih. Foto: Pavel Četrnič

naložil svojo skromno lastnino in tako sta lahko brez strahu potovala in iskala kruh za preživetje.

Oče je govoril za oba

Verjetno bi bila po vaseh Tolminske in višje ob Soči že davno pozabljena,

če sin zaradi svoje navezanosti na očeta ne bi imel nevsakdanje navade. Vse, kar je povedal oče, je sin namreč dobesedno ponovil. Na vprašanja je vedno odgovoril le, ko je pred njim in namesto njega odgovoril oče. Ko je nekoč neka dobrotica bolj iz vljudnosti kot zares Francu predlagala, naj Ivanc vendar oženi, saj naj bi bil že dovolj star, je Franc na kratko odgovoril: "Ne čutim še potrebe." Ivanc je, ne da bi vprašala tudi njega, odgovoril: "Ne čutim še potrebe." Tako je bilo vedno in Ivancovo ponavljanje je postalo njuna prepoznavnost. V vaseh pod Krnom so ju imenovali "tista dva, ki golobe prodajata", verjetno zato, ker sta kdaj izkoristila priložnost, da sta s prodajo golobov zaslužila krajcar in centezim. Kdo bi vedel, kje sta golobe dobila, vendar je bil Franc dobro seznanjen, da pri premožnejših veljajo za pravo italijansko specialiteto in dober posladek

Utrinki

TOLMINSKI PUNT – 295 LET KASNEJE

Mengore, Gorica – Dvanajst srčnih mož je leta 1713 na tajnem sestanku pred cerkvijo na Mengorah sklenilo, da povedejo tolminske kmete v Gorico terjat svoje pravice. Istega leta so 27. marca tolminski puntarji krenili v Gorico in voditelji upora se nikoli več niso vrnili v zavetje svojih domov. 295 let kasneje se je zvečer pred cerkvijo na Mengorah zbralo pet srčnih žena in sedem srčnih mož, da bi krenili po poti tolminskih puntarjev. S terenskim vozilom sta pohodnike spremljala še dva člana.

Ob 19. uri je cerkveni zvon oznanil 45 kilometrov dolgo nočno pot po poteh in brezpotjih v spomin na junaške prednike. Verjetno se v vsakem pohodniku pretaka kri srčnih puntarjev, zato ni primanjkovalo volje

doseči zaželen cilj. Čez petnajst minut se je na dolino spustila noč, pohodnik pohoda **Ivan Kragelj - John** je dal zadnja navodila, harmonikar **Damijan Sedej** je nategnil meh in kolona neustrašnih je krenila po strmi stezi v noč. Nagel in neustavljiv, a umirjen korak vodnika **Borisa Mraka** in poskočen glas Damijanove harmonike sta pohodnike vodila skozi Most na Soči v Tolminski Lom, kjer je mrzel veter opominjal, da zime še ni konec. Veselo pomenkovanje je le redko potihnilo, na trenutke pa je v noč odmeval le glas harmonike in žvenket pohodnih palic. Ko smo zapuščali zadnje hiše Kanalskega Loma, je Boris pokazal luč, kjer nas je čakal prvi počitek. Zapustili smo cesto in se za Borisom pognali po strmih pobočju. Ni še odbila 22. ura, že nas je vrh Vodič sprejela gostoljubna **Jolanda Kofol - Joli**, ki se pohoda ni mogla

udeležiti, nam je pa zato ob topli peči postregla s čajem in prigrizkom.

Še pol ure nas je po nam neznanih poteh vodil Boris, potem pa nas je na Kornu pričakal **Jože Sedevčič**, predsednik Turističnega društva (TD) Banjšice, gorski vodnik in velik prijatelj **Tolminskih migavcev**, organizatorjev tega pohoda. Ob soju svetilk in neumornem glasu harmonike so kilometri in ure izginjali v noč. Pospešili smo korak in prispeli v vas Banjšice, ki je na polovici poti. Spuščali smo se do ceste, ko je v zvezdnato noč iz zvočnikov zadonel puntarski napev "Le vkup, le vkup, uboga gmajna". V dvorani **TD Banjšice** nas je pričakala skupina prikupnih deklet s kuharjem in njihov društveni predsednik. Za dobrodošlico so nam postregli z oplemenitenim čajem, po krajšem počitku pa je sledila jota s klobaso, ki smo jo poplaknili s kozarcem

pri nedeljskem ali prazničnem kosilu. Tako se je prišla navada, da so otrokom, ki so vse hoteli opraviti le v paru ali pa so ponavljali besede za sogovornikom, vedno rekli, da sta taka kot tista dva, ki golobe prodajata.

Nenavadne pečenke

Njuno kosilo je bilo odvisno od dobrotnikov, ki sta jih obiskovala. Nemalokrat sta bila na jedilniku le krompir in repa, vendar pa sta doma velikokrat jedla tudi pečenko. Pečenka pa ni bila taka, ki bi si je vsakdo zaželel. V njunem loncu je končala marsikatera mačka, ki jima je prekrižala pot, ali pa pes, ki so jima ga podarili dobrotniki. Ko sta se nekega dne vračala proti domu, sta v Podmelcu zavila v gostilno, da bi Franc dobil kozarec pijače. Nahrbtnika ni odložil, saj je v njem nosil mladega psa, ki sta ga tistega dne dobila v dar. Neki hudomušnež je malce zlobno s palico udaril po nahrbtniku, da je uboga živalca zacvilila od bolečine. Franc je zlobneža užaljen opozoril: "Če ga ubiješ, ga boš plačal!". Seveda je Ivanc skrbno ponovil očetove besede, kar je bilo dovolj, da se je vesela družina zabavala na njun račun.

Večkrat lačna kot sita sta se na svojih potovanjih posluževala raznovrstnih načinov, kako priti do dnevnega obroka in skromnega zaslužka. Še kokoš, ki je zašla predaleč od doma, se jima je "zasmilila" in včasih končala v Francovem nahrbtniku. Nekega jesenskega popoldneva sta se

ustavila v Poljubinju, kjer ju je srečal znanec. Ko je Franca vprašal, ali sta že kaj jedla, je resno odgovoril: "Od sv. Jurija (24. aprila, op. P. Č.) pa vse do sv. Mišela (29. septembra, op. P. Č.) ničesar." Dobrotnik ju je seveda pogostil, čeprav ni verjel njunemu dolgemu postu. Verjetno je šele kasneje ugotovil, da sta govorila resnico, saj je od cerkve sv. Jurija na Kneži do cerkve sv. Mišela na Ljubinju dobri dve uri hoda.

Sin je očetu sledil tudi v onostranstvo

Dolga leta sta s svojim *bankom* na kolesih potovala po vaseh ob Knežci, Idriji in Soči ter s svojimi navadami popestrila vsakdan dobrotnikom, ki so ju radi pogostili, čeprav največkrat še sami niso imeli kaj dosti dati v skledo. Na enem od potovanj pa so Francu opešale moči. Še preden je zapustil tostranstvo, je Ivancu svetoval, naj se odpravi proti domu in naj na Kneži prosi za kruh. Le s težavo se je Ivanc prvič v življenju sam odpravil proti domu. Spotoma je zavil v hišo, ki sta jo obiskovala z očetom, vendar ni znal vprašati za kruh niti odgovarjati na vprašanja. Le nemo je strmel in dočkal skromen obrok. Domačini na Kneži seveda prvi dan še niso vedeli, kaj se je zgodilo s Francem, Ivanc pa jim tega ni znal povedati. Samo dan ali dva po slovesu od očeta Franca se je Ivanc doma, pod Robom, odločil pridružiti očetu v onostranstvo.

Zapisal: Pavel Četrtrič

MAVRIČNI MEHURČKI SO NAPOLNILI ŠOLO

Volče – Na *Podružnični šoli Antona Majnika Volče* se učenci in učiteljice vsako leto potrudimo delček našega šolskega vsakdana predstaviti sovaščanom ter tako vtisniti svoj pečat življenju na vasi. Učenci od prvega do petega razreda so sredi aprila na široko odprli šolska vrata in povabili na javno prireditev *Mavrični mehurčki*.

Mentorice **Jožica Drole, Zora Lužnik, Špela Rovšček** in **Martina Šavle** smo se ob 130. obletnici roj-

malim Cicibanom svojim staršem, starim staršem in sovaščanom pričarali spomin na nagajiva, zvedava, včasih tudi žalostna in jokava, a večinoma nasmejana in brezskrbna otroška leta.

Učenci so z navdušenjem spoznavali pesmi in uganke, se jih učili ter se tudi sami preizkusili v pesnikovanju. Zapisali so zanimive verze in misli o starših in starih starših, s katerimi so jih na prireditvi do solz nasmejali. Ob petju, plesu, deklamacijah, ugankah in igranju na glasbila je čas kar prehitro minil. Nastopajoče so gledalci nagradili z bučnim aplavzom, prav

UČENCI IN UČENKE PODRUŽNIČNE ŠOLE ANTONA MAJNIKA VOLČE so spoznali dela **Otona Župančiča** in ob pomoči mentoric pripravili prireditev *Mavrični mehurčki*. Foto: **Enisa Bizjak**

stva pesnika **Otona Župančiča** odločile učencem približati njegova dela, predvsem pesniško zbirko *Mehurčki* in zbirko *Sto ugank*. Ob tem se je porodila ideja, da bi učenci z

tako tudi niso skoparili s pohvalami in so šolo zapustili z nasmehom na obrazu ter nagajivo iskrico otroštva v očeh.

Špela Rovšček

Utrinki

TOLMINSKI MIGAVCI IN NEKATERI NEČLANI obljublajo, da bodo "prihodnjo obletnico tolminskega punta ponovili, morda sicer po krajši poti, zanesljivo pa bomo v spomin na junaško preteklost naših prednikov leta 2013 organizirali številčnejši pohod po poteh tolminskih puntarjev".

rujnega. John je že kazal na uro, zato smo si nadeli tople vetrovke in nadaljevali pot. Kmalu se je na zahodu pokazala osvetljena Sveta gora, ki nam je skoraj tri ure kazala smer pohoda.

Morda se je občasno pojavila utrujenost, vendar smo za seboj zapuščali Banjšice, Bate, Grgarske Ravne, Baske in Preški Vrh. V strnjeni koloni smo se bližali Prevalom, kjer sta nas že nestrpno pričakovala "spremljevalca" s terencem. Poslovili smo se od domačega vodnika in krenili na najtežji del poti, tri kilometre dolgo asfaltirano cesto do Solkana. Kljub temu smo upali, da bomo tja, kjer so tolminski puntarji srečali **grofa Coroninija**, čim prej prispeli ter našli odprt lokal in si privoščili prvo jutranjo kavico. Ker smo bili še pre zgodnji, smo se rahlo razočarani, vendar polni energije odpravili v Gorico.

Na cestah planote smo srečevali previdne nočne voznike, v Solkanu pa smo se morali ogibati nestrpnim jutranjim voznikom. Na ploščadi med Goricama sta nas pričakovala spremljevalca in v preži poklicnih fotografov čakala na naš prihod. Da bi vsem dokazali, kako smo še pri moči, smo v cilj pritekli, kot se za Tminske migavce in njihove privržence tudi spodobi. Ura je odbila 5.45, skoraj enajst ur je minilo, odkar smo zapustili Mengore. "Dobri smo," smo složno ugotovili. Na vlaku smo spet prisluhnili harmoniki in še preden smo dobro zadihali, smo že prispeli na Most na Soči. Ob ritmu slovenske polke se je John priklonil zdravnici **Darinki Bašič**, ki na poti k sreči ni imela nobenega dela, in z njo zaplesal, kot da noben od njiju ne bi prehodil dolge in naporne poti.

Besedilo in foto: Pavel Četrtrič

ŠEST DESETLETIJ NA SVOJI ZEMLJI

Podbrdo – Da tiste najbolj zgodnje rano zjutraj na *Radiu Slovenija* v nov dan pospremi znamenita skladba **Marjana Kozine** iz prvega slovenskega igranega zvočnega filma *Na svoji zemlji*, je znano večini Slovencev. Da pa je Baška grapa omenjena prav v prvem stavku taistega, danes že kultnega filma, ki mu je kot literarna predloga za scenarij služila novela Cirila Kosmača *Očka Orel*, je predvsem ponos, ki se ga tukajšnji prebivalci niti povsem ne zavedamo.

Film je po šestih desetletjih postal živi spomenik Grape, njenih prebivalcev, seveda pa tudi prvih igralcev, snemalcev, režiserjev in ostalih sodelavcev, ki so bili takrat pionirji nove veje slovenske umetnosti. Zato ni čudno, da se na praznovanje okrogle obletnice pripravljamo z združenimi močmi. **Krajevna skupnost Grahovo - Koritnica, Lokalna turistična organizacija Sotočje, Tolminski muzej in Društvo Baška dediščina** s strani domačinov, iz prestolnice pa **Slovenski filmski arhiv** in **RTV Slovenija** bodo nosilci prireditve, ki naj bi se prek celega leta vrstile na širšem območju snemanja prvega slovenskega celovečerca.

Skupek projektov, povezanih v celoto bo vseboval raznolike dejavnosti – od šolskih delavnic, izdelave dokumentarnega filma, postavitve tematske sprehajalne poti s spominskimi obeležji na krajih, kjer so bili posneti najbolj znani prizori iz filma do organizacije glavne slovesnosti, ki bo drugi vikend v septembru (prav ob praznovanju priključitve Primorske k matični domovini) na Grahovem ob Bači in na kateri naj bi film predvajali na isti način, kakor so ga prvič domačinom. Tako bomo vsaj za trenutek zopet podoživeli in začutili znamenite Orličeve besede in *“postali na svoji zemlji svoji gošpodje”*.

Začelo pa se je že 8. maja, ko so v Tolminskem muzeju postavili razstavo *Na svoji zemlji – 60 let kasneje*, ki bo na ogled do konca septembra. Njena avtorica **Karla Kofol** skuša s številnimi fotografijami in drugim arhivskim gradivom predstaviti ta evforični, pionirski čas slovenskega filma. Ob tej priložnosti pa je izšel tudi katalog, ki podrobneje predstavlja Kosmačevo dolgoletno sodelovanje s slovenskim filmom in začetek organiziranega izobraževanja filmskih delavcev v Sloveniji. Nato je 15. maja sledil še pogovor z ustvarjalci filma v tolminski knjižnici.

Tako široko zasnovan program za praznovanje obletnice zahteva veliko

truda, skupinskega delovanja, usklajevanja in seveda finančnih sredstev. Organizacijski odbor je zato v prvi fazi delovanja prav pridobivanju denarja posvetil največ pozornosti. Upamo, da se bo vse izšlo po željah in da načrti zaradi morebitnih finančnih lukenj ne bodo okrnjeni ali celo onemogočeni.

Vest o pripravah na praznovanje se širi bliskovito. Oglašajo se nekateri še živeči igralci, statisti, tehniki. Na plan prihajajo arhivski dokumenti o tem veličastnem dogodku, ki je Baško grapo vsaj za trenutek postavil v

samo središče takratnih začetkov slovenskega filma. Zanimivo, tudi po 60 letih so spomini domačinov na snemanje še vedno živi, čustva do tedanjih akterjev in poznejših zvezdnikov pa močna. Razumljivo, saj tudi znameniti igralci, kot so **Duša Počkaj, Majda Potokar, Stane Sever, Lojze Potokar, Jože Zupan** in drugi za časa svojega življenja in udejstvovanja niso skrivali simpatij do tega pionirskega dejanja in krajev, iz katerih so se zavihteli v slovensko filmsko ozvezdje.

Toni Obid

PRIZOR IZ FILMA NA SVOJI ZEMLJI – Očka Orel in njegova žena v prvem slovenskem igranem zvočnem filmu. Foto: lastnik originala je Filmski muzej

Nastanek cerkve svetega Antona

Iz Padove se je vračal s tovorom blaga stari Kotlar iz Kobarida, dobre volje zaradi dobre kupčije. Mislil je, da mu ne škrt in ne vrag nič ne moreta. Na poti iz Vidma v Čedad ga je srečal pobožen menih in ga prosil vbogajme. Kotlar mu je res dal sold in menih je rekel, naj mu sam Bog povrne.

Ko je Kotlar bil s tovorom že ob Nadiži, se prikaže pred njim oborožen ropar in zahteva od njega denar in blago, sicer ga bo ubil. Iz teme se prikaže še več črnih mož.

Kotlar se je v svojem obupu zaobljubil, da bo v Kobaridu sezidal cerkev na čast svetemu Antonu, če ga reši iz te stiske. Pri priči se je prikazal menih, ki ga je bil obdaril in ki je bil sam sveti Anton. Črno roparsko krdelo je pred njim zbežalo v gozd.

Kotlar je po dolgi in naporni vožnji srečno prispel domov in držal zaobljubo: preden so minila tri leta, so na griču nad Kobaridom v novi cerkvi svetega Antona zapeli zvonovi.

Zbral in zapisal: **Janez Dolenc (Kobarid, 1978)**

Vir: **DOLENC, Janez**. (1992). Zlati Bogatin. ČZP Kmečki glas. V Ljubljani: ČZP Kmečki glas.

Utrinki

PRIMORCI BOMO SPET BRALI

Tolmin – V primorskih knjižnicah se bo junija že drugič pričel projekt *Primorci beremo*. Tokrat bo nekoliko razširjen, saj sta poleg idrijske in ajdovske knjižnice k sodelovanju pristopili tudi **Knjižnica Srečka Kosovele Sežana** in **Mestna knjižnica Izola**. Projekt je tako primorski postal v pravem pomenu besede, saj lahko v njem sodelujejo bralci od morja do Trente.

Projekt Primorci beremo, katerega nosilka je tudi letos **Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin**, je nastal z namenom spodbujanja bralcev k branju sodobne slovenske literature. Pripravili smo seznam kakovostnih in ne prezahtevnih literarnih, dokumentarnih in potpisnih del ter pesniških zbirk slovenskih avtorjev. S seznama lahko sodelujoči izberejo katerokoli knjigo in izpolnjujejo bralna znamenja, za šest prebranih leposlovnih del in eno pesniško zbirko pa prejmejo priznanje Primorci beremo in knjižno nagrado.

Vsebinsko bo projekt precej podoben

lanskemu. Sodelujoči bralci bodo lahko izbirali knjige s seznama 42 literarnih del slovenskih avtorjev, razdeljenih v šest vsebinskih sklopov. Osrednja tematika bo povezana z evropskim letom medkulturnega dialoga, ki temelji na spoštovanju kulturnih raznolikosti, različnih kulturnih identitet in prepričanj. Literarna dela bodo zato povezovala različne življenjske navade, razvade in nagnjenja, življenjske zgodbe vsakdanjih ljudi, najstnikov, čudakov, izgubljenec in ljudi s socialnega roba, kot tudi usode in zgodbe Slovencev in tujcev doma in po svetu. Uporabniki bodo lahko sodelovali v vseh oddelkih knjižnic in na potujočih knjižnicah. V vsaki enoti knjižnice bo namenjen kotic, kjer bo na to dodatno ponudbo opozarjal plakat, knjige s seznama pa bodo v koticu označene s posebnimi nalepkami z logotipom projekta. Sodelujoči bodo ob izposoji dobili bralno znamenje, ga ob vsakem prebranem delu izpolnili ter nanj zapisali misli in oceno. V letu 2007 je v projektu sodelovalo prek 300 bralcev iz štirih severno-

primorskih knjižnic, ki so prebrali vsaj eno knjigo. Prebranih je bilo 2.000 knjig, sodelujočim v akciji pa so se najbolj priljubili pisateljici **Desa Muck** in **Vlasta Nusdorfer**, pisatelj **Marjan Tomšič** in pesnica **Mila Kachič**. Priznanje Primorci beremo si je prislužila dobra polovica sodelujočih, največ v **Lavričevi knjižnici Ajdovščina**, kjer je bilo s 113 sodelujočimi tudi največ zanimanja za branje slovenskih avtorjev. Jih bomo posoški bralci letos premagali? Projekt Primorci beremo se bo zaključil 3. decembra s podelitvijo priznanj in literarnim večerom na *Ta veseli dan kulture*, uvod pa bomo pripravili v tolminski knjižnici že konec maja, ko nas bo obiskala pisateljica **Brina Svit**.

Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin je za izvedbo projekta pridobila sredstva na razpisu **Ministrstva za kulturo**, podprli pa so ga tudi podjetje **Go-Partner**, založbi **Mladinska knjiga** in **Učila International** ter vse tri posoške občine.

Peter Pavletič

Oče in Hvala ti, življenje

Zanimivo, v zadnjem obdobju se je precej povečalo število pesnic in pesnikov iz Baške grape, ki jih predstavljamo v tej rubriki. Nazadnje je v naš nabiralnik priromalo pismo iz Podbrda, poslala pa nam ga je **Marta Šavli**. Kot je zapisala, je leta 2002 v samozaložbi že izdala pesniško zbirko z naslovom *Utrinki upanja*. Od takrat dalje je seveda napisala še veliko pesmi – dovolj za novo knjigo, zato išče založbo, ki bi ji to omogočila. Za naše bralce je izbrala pesmi *Oče in Hvala ti, življenje*.

Špela Kranjc

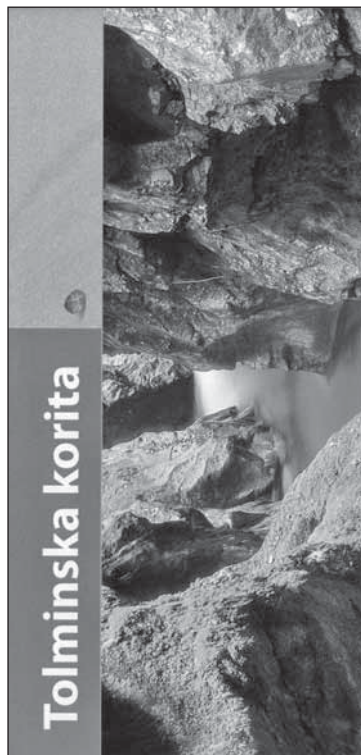
OČE

Kadar mi je hudo,
te pokličem ... v svoj svet.
Ves pokončen stopaš po poti ob progi.
Tako zamišljen si ...
Siv klobuk v zadregi prelagaš iz roke v roko.
Tvoje velike, dobrohotne rjave oči,
tako podobne mojim
pa so neizmerno žalostne ...
Žalostne, ker veš, da te pokličem le,
ko mi je posebno hudo ...

HVALA TI, ŽIVLJENJE

Hvala ti, življenje ...
Za hrepenenje.
Za sončne in deževne dni ...
Za otroške dlani in topla lička.
Za smeh in greh ...
Hvala za vnuke in vse muke.
Hvala za srečo in smeh.
Hvala za veter v laseh.
Hvala ti, življenje ...

Marta Šavli

Turistična karta Tolminska korita

Lokalna turistična organizacija (LTO) Sotočje je v sodelovanju z *Informacijskim središčem Triglavskega narodnega parka (TNP)* izdala turistično karto Tolminskih korit, ki jo je mogoče brezplačno dobiti v njihovih pisarnah in na drugih turističnih točkah. Zloženka na poljuden in praktičen način izpostavi glavne znamenitosti, ki si jih lahko ogleda obiskovalec Tolminskih korit.

Z zavedanjem, da se nahajamo na območju TNP, opozori na odgovoren odnos do okolja, ki naj ostane nespre-

menjeno tudi po našem obisku. **Turistično društvo Tolmin** kot glavni skrbnik in **LTO Sotočje** sta poti skozi korita uredila in devet najbolj zanimivih točk opremila z informativnimi tablami. Te obiskovalca nagovarjajo, naj se na tem mestu pomudi nekoliko dlje, pozornost pa usmerjajo na izpostavljeno naravno ali kulturno znamenitost. Na vstopni točki lahko obiskovalci pri plačilu vstopnine dobijo tudi dodatne informacije.

Pot sledi točkam ob termalnem izviru, sotočju Tolminke in Zadlaščice, vse do Medvedove glave, Skakalc in Zadlaške (Dantejeve) jame ter nazaj do Hudičevega mostu. Opozorilne table opozarjajo tudi na specifično favno in floro Tolminskih korit.

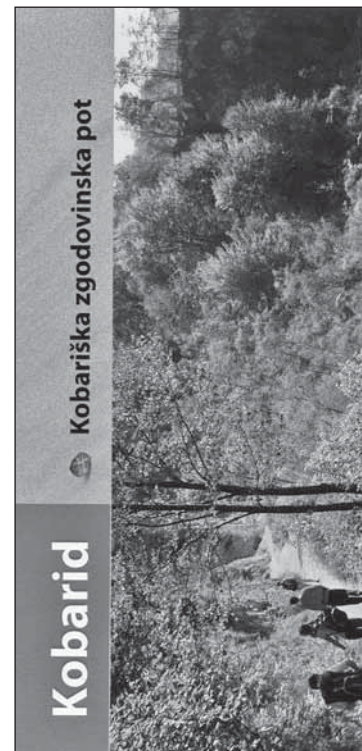
Žepni zemljevid s fotografijami in kratkimi opisi so natisnili tudi v italijanskem, nemškem in angleškem jeziku.

NASLOV: Turistična karta Tolminska korita. IZDALA in ZALOŽILA: LTO Sotočje. LETO IZDAJE: 2007. KARTE: **Mateja Sirk Fili**.

Turistična karta Kobarid

Lokalna turistična organizacija (LTO) Sotočje je v sodelovanju z **Občino Kobarid** že lani izdala priročno zloženko, ki obiskovalce popelje po Kobarški zgodovinski poti. Ta povezuje lokacije v okolici Kobarida, na katerih so pomembni zgodovinski, kulturni in naravni spomeniki.

Na dolžini pet kilometrov si tako lahko ogledamo prvi svetovni vojni

posvečen **Kobarški muzej**, prazgodovinsko in rimsko naselbino na Gradiču in okoli cerkve sv. Antona na njem zgrajeno italijansko kostnico, Tonocov grad, s katerega se po italijanski obrambni črti spustimo do Soče in slapov potoka Kozjak, ogled pa zaključimo na Napoleonovem mostu.

Žepni zemljevid s fotografijami in kratkimi opisi je bil natisnjen tudi v italijanskem, nemškem in angleškem jeziku.

NASLOV: Turistična karta Kobarid. IZDALA in ZALOŽILA: LTO Sotočje. LETO IZDAJE: 2007. KARTE: **Mateja Sirk Fili**.

Utrinki

PO LIKOVNI DELAVNICI ODMEVNA RAZSTAVA

Staro selo, Kobarid – Akademski slikar iz Barabane v Goriški Brdih **Matjaž Kramar**, sicer domačin iz Starega sela, je v organizaciji **Hiše Franko** med 7. in 11. aprilom zbral pisano mednarodno družino akademskih slikarjev. Delu akademikov se je pridružil scenograf in fotograf **Aleksander Blažica**, poleg Kramarja pa so na likovni delavnici z naslovom *Seismik* in razstavi, ki je sledila, sodelovali še njegova življenjska sopotnica iz Nemčije **Katja Distel-**

barth, Alfred de Locatelli, Francesca Adamini in **Ilaria Marongiu** iz Italije, mlada slovenska slikarka **Metka Erzar**. Najpomembnejši udeleženec je bil tudi v svetu priznan akademski slikar, naš rojak **Rudi Skočir**.

Likovni delavnici je sledila razstava del v prostorih **Ustanove Fundacija "Poti miru v Posočju"** v Kobaridu. Uvodno besedo je imel **Tadej** ▶

MED UDELEŽENCI LIKOVNE DELAVNICE SEISMIK so bili tudi akademski slikarji (od leve proti desni) **Matjaž Kramar, Ilaria Marongiu, Francesca Adamini** in **Rudi Skočir**. Foto: arhiv fundacije

Albin Mlakar, Zgodbe topničarja 1914-1918

Leta 1995 je v produkciji **TV Slovenija** nastala televizijska oddaja, pripravljena ob 80. obletnici začetka bojev na soški fronti. Tega leta je **Kobariški muzej** izdal tudi knjigo z naslovom *Dnevnik 1914-1918*. Avtor dnevnika je **Albin Mlakar**, ki je bil kot mlad fant vpoklican v boje prve svetovne vojne. Letos je **Ustanova "Fundacija Poti miru v Posočju"** ob 90. obletnici konca prve svetovne vojne v prepoznavni obliki svojih publikacij izdala televizijsko oddajo tudi na DVD-ju.

Po besedah avtorja projekta **Željka Cimpriča** jo želijo s tem približati širši javnosti v priročni in poceni obli-

ki. DVD zajema pripoved iz dnevnika vojaka Albina Mlakarja v interpretaciji igralca **Pavla Ravnohriba** ter 380 arhivskih in drugih fotografij, posnetih na nekdanjih bojnih položajih, na katerih je bila razporejena Mlakarjeva topniška enota. Albin Mlakar opisuje svoje doživljanje vojne v obliki dnevninskih zapisov, v katerih ne manjka faktografskega slikanja njegovih izkušenj. Gre za pretežno krute vojne pretrse in izgube. Po drugi strani je Mlakar izjemno dojemljiv za redke tople človeške izkušnje, ki jih tudi nakloni vojna. Tako opisuje darežljivo kmečko ženo, ki mu je brez plačila dala liter mleka, za katerega je prosil, in obenem pokazala veselje nad lepo slovensko govorico, ki jo je slišala iz njegovih ust. Opisuje tudi lepote krajev, kamor ga je gnala vojaška dolžnost, spreminjajočo se naravo in podobno.

Oddaja v dveh delih je pretresljiva košček mozaika, ki ga lahko dodamo obsežni zgodovini pripovedi o svetovnih vojnah. Res pa je, da tovrstnih

pripovedi pri nas v taki obliki zaenkrat še ni v izobilju.

NASLOV: Albin Mlakar, Zgodbe topničarja 1914-1918. **IZDALA in ZALOŽILA:** Ustanova "Fundacija poti miru v Posočju". **AVTOR:** **Željko Cimprič**. **INTERPRETACIJA BESEDILA:** **Pavle Ravnohrib**. **KRAJ IN LETO IZDAJE:** Kobarid, 2008. **MEDIJ:** DVD. **DOLŽINA:** 45 min.

V viharju soške

Dušica Kunaver je upokojena učiteljica angleščine, avtorica številnih knjig o šoli, učenju in slovenskem ljudskem izročilu. Predvsem je še vedno učiteljica z velikim srcem. Tudi življenjska želja izpred desetletij je bila posredno povezana s pedagoškim čutom, ki ga je imel močno razvitega tudi njen oče **Andrej Zlobec**. V uvodu knjige *V viharju soške*, ki jo je Kunaverjeva pripravila po očetovih vojniških zapisih, **Andrej Zlobec** nagovarja mladino: "Lepo je življenje v miru, zato borite se vedno in povsod

za mir!"

V *Ponikvah na Krasu* rojen avtor v knjigi opisuje svoje spomine na prvo svetovno vojno, ko se je kot vojak boril v uniformi Avstro-Ogrske monarhije. Vojna ob Soči se je pričela, ko je bil star šestnajst let. Svojo pripoved začne s spomini na prihod prvih vojakov na Kras in z usodo, ki je doletela domačine, ki so morali zapustiti svoje domove. Leta 1980 je **Mladinska knjiga** sicer že natisnila njegove spomine v skrajšani in okrnjeni obliki pod naslovom *Za blagor očetnjave*. Hči **Dušica Kunaver** pa si je prizadevala za celotno, neskrajšano izdajo.

Prvi del spominov ji je tokrat uspelo izdati v sodelovanju z **Ustanovo "Fundacija Poti miru v Posočju"**, s katero se nadeja tudi nadaljnjega sodelovanja. Kunaverjeva ne skriva velikega občudovanja očeta, ki je zapise iz obeh svetovnih vojn domov prinesel leta 1945, ko se je kot invalid po kapitulaciji Italije vrnil iz ječe.

Izpoved vojaka **Andreja Zlobca** je resna, a odkritosrečno izpovedna: "Biti vojak je vendar tako enostavno. Dobiš ukaz in ga izvršiš. Od tebe zahtevajo le, da takrat, ko odložiš civilno obleko, odložiš tudi vse zmotanosti civilnega življenja. V vojski je vse enostavno. Če pa ti pod vojaško suknjo bije isto srce kot pod navadno srajco, potem ti ni lahko."

NASLOV: *V viharju soške*. **AVTOR:** **Andrej Zlobec**. **PRIPRAVA BESEDILA:** **Dušica Kunaver**. **IZDALA in ZALOŽILA:** Ustanova Fundacija poti miru v Posočju. **KRAJ IN LETO IZDAJE:** Kobarid, 2008. **FORMAT:** 15 x 21 cm. **ŠT. STRANI:** 133.

Knjižno polico napolnila: **Špela Mrak**

Utrinki

► **Koren**, nato pa je **Katja Kogej** številnim obiskovalcem in ljubiteljem likovnih del predstavila prisotne umetnike in kritike njihovih del ter pojasnila, kakšen je pomen delavnice in razstave za kraj in njegovo širšo okolico.

Predvsem za obiskovalce otvoritvenega večera razstave je bil večer pravi kulturni praznik. Hiša Franko in Fundacija "Poti miru v Posočju" sta poskrbeli, da so ljubitelji kulture in poznavalci likovnega ustvarjanja z akademiki v prostem pogovoru lahko razpravljali o njihovem ustvarjanju in njihovih delih. Tako prvi kot drugi so si bili enotni, da je takšen način ustvarjanja in predstavitve del javnosti treba večkrat ponoviti.

Pavel Četrtrič

MLAKAR
TRGOVINA INSTALACIJE MONTAŽE

Obiščite nas tudi na spletni strani:
www.tim-mlakar.com
 Vabljeni !

Arkova ulica 19, Idrija
 pon-pet **8-12 in 15-19** | sobota **8-12** |
 telefon **37 72 388** | **37 22 940** | faks **37 22 938**
 email **tim.mlakar@siol.net**

NARAVOSLOVNI DAN V REZIJU

Na Bili (Resiutta) – Petošolci in petošolke **Osnovne šole Simona Kosa Podbrdo** so se z vrstniki iz Bohinjske Bistrice, Bleda in Lesc udeležili naravoslovnega dne v Reziji, ki ga je v okviru čezmejnega sodelovanja narodnih parkov **ERA** organiziral **Naravni park Julijsko predgorje**. V omenjeni mednarodni projekt sta poleg njega vključena še narodni park **Nockberge** na avstrijskem Koroškem in **Triglavski narodni park** (TNP).

Vsako leto gosti učence drug narodni park. Tako smo se lani udeležili naravoslovnega dne v avstrijskem Gmündu, letos smo obiskali vas Na Bili oziroma Resiutta, prihodnje leto pa bo na vrsti TNP, ki že dalj časa uspešno sodeluje s šolami na svo-

jem območju.

Voznja po Zgornjesavski dolini čez mejni prehod Rateče in po Kanalski dolini do vasi Na Bili je hitro minila, saj sta jo **Jože Mihelič** in **Tomaž Bregant** iz TNP popestrila s poučnimi in zanimivimi podatki o krajih, skozi katere smo se vozili. Na Bili so nas sprejeli predstavniki narodnega parka, čakali pa so nas tudi slovenski vodniki.

Peš smo se odpravili do jase Borgo Cros, kjer so potekale naravoslovne dejavnosti in igre udeležencev iz vseh treh dežel. Gostitelji seveda niso pozabili na tipično italijansko kosilo – pašto. Ob lepem vremenu, v lepem okolju in dobri družbi je dan hitro minil. Učenci so se domov vrnili veseli ter polni vtisov in idej, kam popeljati starše na nedeljski izlet.

Martina Kenda, OŠ Simona Kosa Podbrdo

FOLKLORA, LJUDSKE PESMI IN VIŽE

Tolmin – Območna izpostava Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti Tolmin je tudi letos pripravila dve srečanja, na katerih so se občinstvu predstavile otroške in odrasle folklorne skupine ter pevci ljudskih pesmi in godci ljudskih viž. Srečanja, ki sta bili v začetku aprila v Kinogledališču Tolmin, je strokovno spremljala poznavalka folklorne sloveniji **Nežka Lubej**.

Sodelujoče skupine so se predstavile s programi, ki so jih pripravile v tej sezoni. Na prvem srečanju so sodelovali najmlajši, ki s svojimi mentorici raziskujejo in odkrivajo otroško življenje nekoč. Štiri otroške folklorne skupine so se ob glasbeni spremljavi citer in harmonike predstavile s starimi rajalnimi igrkami, običaji,

otroškimi pesmicami in izštevankami. Srečanje, namenjeno odraslim folklornim skupinam, pevcem ljudskih pesmi in godcem ljudskih viž, je bilo zaradi raznolikega programa letos še posebej pestro. Šest nastopajočih folklornih skupin je med drugim prikazalo praznovanje z repo in fižolom ob obisku "žlahte" iz Trsta, družabno dogajanje ob zimskih večerih, "mužganje" koruze v Trebuši, šemljenje vaše posebnice Kristine z Žage, ki je rada posnemala Rezijane, dogajanje v Čepovanu meseca avgusta, ki je imel zanje kar 34 dni, ter prednovoletni običaj iz Čadrga in Tolminskih Raven, imenovan sveti Šembišterh. Na srečanju so se s petem ljudskih pesmi predstavile še pevske zasedbe in glasbena skupina, ki delujejo na našem območju.

Gregor Maver

PODBRŠKI PETOŠOLCI IN PETOŠOLKE so ugotovili, da je vas Na Bili dober predlog za nedeljski izlet s starši. Foto: arhiv šole

NAJMLAJŠI SO PREDSTAVILI nekaj iz zakladnice šeg in običajev. Foto: Foto Červ

Utrinki

ŽELJO SI NOVIH, MLAJŠIH MOČI

Tolmin – Na zadnji skupščini **Zveze tolminskih mladinskih društev** (ZTMD) so za predsednika ponovno izvolili dosedanjega vodjo **Janeza Lebana**. Ta bo zvezo sedmih mladinskih društev iz Tolmina in okolice vodil še nadaljnji dve leti.

Letos so organe zveze prvič volili za dve leti, sestava vodstva ZTMD pa se v primerjavi s prejšnjo ni spremenila. Poleg Lebana v funkciji predsednika v vodstvu ostajata še **Janez Zega** na mestu programskega vodje in **Mitja Podgornik** kot blagajnik. Leban zatrjuje, da bo to njegov zadnji mandat, saj si želi, da bi ga zamenjale nove in mlajše moči. V ZTMD še poudarjajo, da so odprti za sodelovanje s kreativnimi ljudmi in da omogočajo brezplačno uporabo opreme, s katero razpolagajo.

V **Centru MinK**, s katerim upravlja ZTMD, so od marca 2007 do marca 2008 pripravili več kot 40 koncertov različnih glasbenih zvrsti – jazz, rock, punk, metal, elektronika, hip-hop in še kaj. MinKovi kulturni delavci si predvsem želijo več obiskovalcev na filmskih projekcijah, ki so jih lani jeseni zaradi premajhnega zanimanja žal morali opustiti.

Med večjimi letošnjimi projekti so izpostavili **KantOut fest 08**. Gre za projekt, s katerim v ZTMD obeležujejo slovenski kulturni praznik. Organizatorji želijo v mladinski center pripeljati čim več inovativnih in nadobudnih glasbenikov. Letošnjo četrto edicijo so z dveh razširili na tri dni. **Poletna filmska šola** ali PFIŠ se bo letos zgodila tretjič, nadgrajena pa bo s filmsko delavnico.

Največji in najzahtevnejši projekt ZTMD je **Kreativni tabor Sajeta**. Lanskega so izvedli ob pomoči **Ministrstva za kulturo** in evropskih skladov, zato so si lahko privoščili še več delavnic in multimedijskih predstavitev. Festival raste in zori, zato tudi število obiskovalcev počasi, a vztrajno narašča. **Katja Krajnc** je v sodelovanju s člani in članicami ZTMD ter **Slovenskim etnološkim in antropološkim združenjem Kula** pripravila **Vidovin Odprti festival etnografskega in dokumentarnega filma** z odmevnimi predavanji in filmsko delavnico.

ZTMD je sodelovala tudi s partnerji, kot so **Jazz Cerklje**, **Kino Klub Novi Sad** in **Čadški rekordi**, ki vsako leto organizirajo festival alternativne glasbe v Čadrgu. Sodelovanje je potekalo še z založbo **Moonlee records**, s festivalom **Exit** in **Postajo Toplovo**, s produkcijsko hišo **Mandragora Film** iz Zrenjani na pa so aprila zaključili dokumentarni film o **Metalcampu 2007**.

Največja lanska investicija ZTMD je bila ponjava na Sotočju, ki omogoča koncerte in druge dejavnosti tudi v slabšem vremenu. V Centru MinK pa kulturne delavce žal v slabo voljo spravlja razpoka v betonu, zaradi katere v njihove prostore curlja meteorna voda.

Dušan Mijanović, ZTMD

ZAKLJUČNI VIKEND REVIE PRIMORSKA POJE

Tolmin, Kobarid, Trenta – Konec aprila je v Zgornjem Posočju potekal zaključni del že 39. revije **Primorska poje**, ki je bila letos posvečena 500. obletnici rojstva pisatelja in izdajatelja prve tiskane knjige **Primoža Trubarja**. Na vseh treh prizoriščih revije skupaj je zapelo kar dvajset pevskih sestavov z vse Primorske in iz zamejstva. Zborovsko petje namreč sodi med najbolj priljubljene kulturne dejavnosti na Primorskem, ►

GLUHI IN NAGLUŠNI SO TEKMOVALI NA KANINSKEM SNegu

Kanin – Gluhi in naglušni smo se 5. aprila na najvišje ležečem slovenskem smučišču že četrto leto zapored srečali na tekmovanju v veleslalomu, carvingu in snowbordu. Udeleženci so se na Bovško pripeljali iz številnih slovenskih krajev – iz Kranja, Celja, Ljubljane, Velenja, Nove Gorice, Maribora in Kopra.

Zbrali smo se ob osmi uri na spodnji postaji gondolske žičnice, razdelili smučarske karte in se popeljali na vrh Kanina. Na nebu ni bilo niti oblaka, zato smo vedeli, da je pred nami prečudovit dan. Temu primerno je bilo tudi naše razpoloženje. Na smučišču je bilo tri metre snega in sedem stopinj Celzija pod ničlo. Na startu smo še zadnjič preverili prisotnost in razdelili štartne številke.

Proga je bila zahvaljujoč enajstčlanski ekipi pod vodstvom **Francija Čopija** odlično postavljena in pripravljena. Vsak tekmovalc, ki je na start prišel pravočasno, se je seveda lahko testno spustil po progi.

Nato je šlo za res. Tako prvi kot drugi tek sta na srečo potekala brez te-

BILI SO NA KANINU, se veselili tekmovanja in uživali v lepotah gora. Foto: arhiv Gabrijela Kravanja

žav in predvsem brez poškodb. **Gorazd Orešnik** iz Zveze gluhih in naglušnih Slovenije je vse skupaj skrbno posnel na kamero. Ker so bili vsi tekmovalci zelo hitri, nam je ostalo še veliko časa za prosto smučanje, uživanje na soncu ali pa kramljanje ob pijači. Ob treh popoldne smo se morali spustiti nazaj v dolino. Odpejlali smo se do bovškega hotela Alp, kjer je bil najprej čas za kosilo, nato

pa je prišel trenutek, ko smo razkrili najboljše smučarje tega dne ter jim podelili zaslužene medalje in darilce. Ostalo nam je še nekaj časa, da smo poklepetali to in ono ter si obljubili, da se zopet snidemo spet prihodnje leto.

Za nami je bil prečudovit dan, kar se poznalo tudi na naših od sonca ogorelih obrazih. Sam sem poleg utrujenosti čutil tudi olajšanje, da je tekma

dobro uspela, in ponos, da sem tudi letos uspel izpeljati smučarsko tekmovanje gluhih in naglušnih. Seveda mi ne bi uspelo brez nesebične pomoči in podpore mnogih, za kar se jim iskreno zahvaljujem. Obenem si množične udeležbe na Kaninu želim tudi prihodnje leto, ko bo tekmovanje imelo prvo malo obletnico.

Gabrijel Kravanja, organizator tekmovanja

Utrinki

NA ZAKLJUČNEM DELU LETOŠNJE REVije PRIMORSKA POJE je v Trenti nastopila tudi **Ženska vokalna skupina Breginja**. Foto: Ivan Tavčar

► na tem področju se zato tudi veliko dogaja. Od samih začetkov pred 38 leti je revija Primorska poje kmalu postala ena najvidnejših manifestacij ljubiteljske kulture v slovenskem prostoru. Število sodelujočih primorskih zborov se je iz leta v leto povečevalo, samo letos je na 31 revijah sodelovalo okoli 200 pevskih sestavov z več kot 4.000 pevci.

Primorska poje ima obenem tudi mednarodni značaj, saj je bilo deset revij organiziranih v zamejstvu, 20 na Primorskem in ena na Hrvaškem, hkrati pa je združila pevce iz različnih držav. Predsednik Zveze pevskih zborov Primorske **Rudolf Šimac** ob tem poudarja, da sta zavest in izroči-

lo slovenskega naroda potrebna tudi sedaj, ko smo v združenji Evropi, kjer vladajo mir in zakonitosti in se nam ni več treba bati preganjanja slovenskega jezika s silo. Revijo že 39. leto organizirajo **Zveza pevskih zborov Primorske, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti** in kulturne organizacije v zamejstvu.

Gregor Maver

GLASBENA ŠOLA NA MEDNARODNIH TEKMOVANJih

Tolmin – Učenci in učenke **Glasbene šole Tolmin** so se letošnjo pomlad udeležili treh mednarodnih tek-

movanj. **Mürskega festivala kitare 2008**, ki je potekal od 9. do 13. aprila v Murski Soboti, sta se udeležili dve naši učenki. **Nina Čebokli** je v I. kategoriji med 28 učenci s 96,40 osvojenimi točkami dosegla 2. mesto, zlato priznanje in 2. nagrado. Udeležila se je tudi nastopa nagajencev na zaključni dan tekmovanja. V III. kategoriji je **Tjaša Šuligoj** med 45 učenci s 86,80 osvojenimi točkami dosegla 24. mesto in srebrno priznanje. Obe učenki sta tekmovali pod mentorstvom učiteljice **Mirjane Antih Čebokli**.

Med 5. in 15. majem je v Beogradu potekalo **13. mednarodno tekmovanje mladih glasbenikov "Petar Konjović"**. Pod mentorstvom učiteljice **Stojana Milinkoviča** in ob klavir-

TJAŠA ŠULIGOJ se je na Mürskem festivalu kitare zelo izkazala. Foto: arhiv šole

ski spremljavi korepetitorke **Erike Bizjak** sta se ga udeležila tudi dva učenca klarineta naše šole. **Maj Šavli** je tekmoval v II. kategoriji in se uvrstil drugo mesto, **Denis Fortuna** pa je v I. kategoriji osvojil četrto mesto.

Naš učenec **Mitja Jeram** je pod mentorstvom učitelja Dejana Vidoviča nastopil na **4. mednarodnem srečanju harmonikarjev**, ki je potekalo od 9. do 11. maja v Moravskih toplicah. V kategoriji C discipline glasba Slavka in Vinka Avsenika je dosegel tretje mesto.

Manca Janež, GS Tolmin

NAŠA POMLAD

Tolmin – V okviru **Revije Otroških in mladinskih pevskih zborov Zgornjega Posočja Naša pomlad 2008** je 11. aprila na odru Kinogledališča Tolmin nastopilo šest zborovskih sestavov s skoraj 200 mladimi pevskimi in pevci.

Po besedah **Silve Seljak**, vodje tolminske območne izpostave **Javne-ga sklada RS za kulturne dejavnosti (JSKD)**, je revija namenjena pregledu programa, ki so ga mladi pevci skupaj z zborovodjami pripravili v letošnjem šolskem letu. Strokovna spremljevalka revije je bila **Darja Žorž**, ki je po koncertu vsakemu zboru podala strokovno oce-

Datum	Kraj	Prireditev	Informacije
maj	TOLMIN, Posoški razvojni center	 A ti sploh veš , kaj vse sem se naučil prek interneta?	PRC, Patricija Rejec in Marko Leban: 05/38-41-500
maj	BOVEC, Trg golobarskih žrtev 8	 A ti sploh veš , kaj vse sem se naučil prek interneta?	PRC, Tjaša Maurič: 05/38-41-500
23. 5. (21.00)	TOLMIN, Mestni trg	 Pričetek 3. poletne filmske šole (PFIŠ) – predstavitev produkcije ZTMD s predavanjem o neodvisni filmski produkciji	MMC MinK: janez.leban@kivem.org
24. 5. (19.00)	TOLMIN, Posoški razvojni center	 Celosten pristop k vprašanju prehrane	Marija Poljanec: 05/38-82-651
25. in 26. 5.	KOSEČ	Umetniška delavnica Koseč 2008 – Lepota v lesu in kamnu	KUD Krn Drežnica, Vinko Kranjc
25. 5. (10.30)	TOLMIN, na Petelincu	8. tek in pohod na tminski grad – ob 10.30 moški, ob 10.50 ženske	AD Posočje, Matej Gabersček: 041-406-806
25. 5. (15.00)	DREŽNICA	Spominska slovesnost ob 90-letnici konca prve svetovne vojne – odkritje pomnika na Poti miru, slovesna maša ob 17.00. Slavnostna govornika akademik Ciril Zlobec in predsednik DZ dr. France Cukjati	Občina Kobarid, Fundacija "Poti miru v Posočju", Slovensko panevropsko gibanje, KUD Drežnica, ŽU Drežnica
26. 5. (16.30)	TOLMIN, kinogledališče	Filmska predstava za otroke	ZDK Tolmin, Metka Ivančič: zdktolmin@siol.net
27. 5. (16.30)	TOLMIN, kinogledališče	Predstava za otroke – Pravljica o brezi (Jana Stržinar)	ZDK Tolmin, Metka Ivančič: zdktolmin@siol.net
28. 5. (19.00)	TOLMIN, Knjižnica Cirila Kosmača	 Literarni večer s pisateljico Brino Švigelj Merat	Ksenija Krivec: 05/38-11-526
29. 5. (10.00)	TOLMIN, OŠ Franceta Bevka	Haiku dan – mednarodna prireditev ob zaključku natečaja	Jožek Štucin: 041-964-057
29. 5. (11.00)	TOLMIN, Športni park Brajda	 Veter v laseh – s športom proti drogi	Občina Tolmin, LAS: bozena.istenic@siol.net
29. 5. (14.00)	IDRIJA PRI BAČI, podeželski hotel Zlata ribica	 Mednarodna likovna kolonija Zlata ribica 2008 – dan odprtih vrat	Mavrična hiša, Gregor Maver: 031-323-882
29. 5. – 1. 6.	KOBARID, STOL	XC OPEN 2008 – madžarsko odprto prvenstvo jadrlnih padalcev v preletih Kobarid–Stol	Društvo Adrenalin: www.drustvo-adrenalin.si
30. 5. (18.00)	TOLMIN, Knjižnica Cirila Kosmača	 Odprtje razstave mednarodne likovne kolonije Zlata ribica 2008	Mavrična hiša, Gregor Maver: 031-323-882, Knjižnica Cirila Kosmača, Ksenija Krivec: 05/38-11-526
30. 5. (18.00)	TOLMIN, kinogledališče	Slavnostna seja občinskega sveta	Občina Tolmin, Verena Tuta: 041-637-859
30. 5. (21.00)	TOLMIN, Mestni trg	 Nadaljevanje 3. PFIŠ-a – predstavitev produkcije Kino kluba Novi Sad s predavanjem o neodvisnem filmu v Srbiji.	MMC MinK: janez.leban@kivem.org
31. 5. (7.00 – 22.00)	BOVEC	Bovec Trek Race 2008	Alpinistični odsek Bovec, Jure Črnič: 041-600-489
31. 5. (9.55)	TOLMIN, telovadnica šolskega centra	2. pokalna tekma v karateju	Jernej Uršič: 040-429-398
31. 5. (16.30)	MENGORE	 Odprtje Poti miru po Mengorah – Voden ogled iz dveh izhodišč: • cerkev sv. Danijela pri pokopališču Volče • na Pelancah. Po pohodu ob 18.00 kulturni program.	Maša Klavara: 031-206-902
31. 5. (17.00)	RUT	Praznik lipe – kulturni program, ob 21.00 zabava	KS in TD Rut Grant, Vesna Maver: 031-376-745
31. 5. (18.00)	SEDLO	Kotarski dnevi – kulturni večer, posvečen Viki Podgorski (ob 16.00 okrogla miza)	KD Stol, Andreja Žagar
31. 5. (19.00)	DOLENJA TREBUŠA, kulturni dom	Koncert ob 30-letnici delovanja ženskega pevskega zbora "Justin Kogoj"	Slavica Zanin: 051-210-725

Utrinki

no ter sodelovala pri oblikovanju programov zaključnih koncertov. Izmed nastopajočih zborov si je z najboljšo izvedbo repertoarja mesto na zaključnem koncertu v Sežani zagotovil **Mladinski pevski zbor Pueri Cantores Tolmin** z zborovodkinjo **Barbaro Kavčič**. Naša pomlad, revija otroških in mladinskih pevskih zborov Primorske, ki jo organizirajo **Zveza pevskih zborov Primorske** in JSKD, je bila letos že 38. po vrsti. Potekala je v aprilu, poslušalci pa so lahko na petnajstih koncertih prisluhnili 114 zborom.

Gregor Maver

MLADINSKI PEVSKI ZBOR PUERI CANTORES TOLMIN se je uvrstil na zaključni koncert letošnje revije Naša pomlad. Foto: Foto Červ

Datum	Kraj	Prireditelj	Informacije
31. 5. (20.00)	TOLMIN, gasilski dom	5. gasilska veselica	Miha Vencelj: 041-604-739
junij	TOLMIN, Posoški razvojni center	 A ti sploh veš, kaj vse sem se naučil prek interneta?	PRC, Patricija Rejec in Marko Leban: 05/38-41-500
junij	BOVEC, Trg golobarskih žrtev 8	 A ti sploh veš, kaj vse sem se naučil prek interneta?	PRC, Tjaša Maurič: 05/38-41-500
3. 6. (17.30)	TOLMIN, mala telovadnica šolskega centra	 Delavnica samoobrambe	Karate klub Goryu, Gorazd Perdih: 031-253-364
6. 6. (20.00)	KOBARID, kulturni dom	Predstava plesne šole Urška	Plesna šola Urška
6. in 7. 6.	KOBARIŠKO	Outdoor show 2008 – športna tekmovanja v kajaku, jadralnem padalstvu in pleznaju	Positive sport, Društvo Adrenalin, Športno društvo Drežnica
7. 6.	SOČA, LEPENA, SAVICA	Markov pohod	TD Soča Lepena, Marjan Toporiš: 041-332-520
7. 6. (17.00)	KNEŽA	Krajevni praznik	Turistično društvo Sopota: 041-872-936
7. 6.	KOBARID	Kobariški sejem	KS Kobarid
7. 6. (10.00)	TOLMIN	Srečanje objezerskih krajev Slovenije in srečanje vseh predsednikov turističnih društev Slovenije	Stojan Prezeli: 041 837 719
13. 6. (18.00)	KOBARID, kulturni dom	Pozdrav mladih, ki zaključujejo šolanje na osnovni šoli	OŠ Kobarid, Tanja Sivec Rutar
14. 6. (8.00)	LOG POD MANGARTOM, Štoln	Pohod v Možnico – 3. tradicionalni pohod	TD Log pod Mangrtom, Peter Mlekuž: 041-748-585
14. 6.	TOLMIN, Športni park Brajda, v primeru dežja telovadnica OŠ Tolmin	T3K – košarkarski turnir trojk	Igor Bukudur: 031-878-106
14. 6. (15.00)	TOLMIN, Na Logu	1. letno srečanje gorskih reševalcev Slovenije – osrednja slovesnost	Žarko Trušnovec: 031-352-581
14. 6. (22.00)	PRAPETNO BRDO	Gora Rocka – Bigfoot Mama, Not Yet, Pomorac, Johnny Bravo	ŠD Šentviška Gora, Jernej Kenda: 041-498-172
14. do 22. 6.	TOLMIN	 Razstava v Tednu arhitekture – Korak naprej v kakovosti bivanja	Posoški razvojni center, Patricija Rejec: 05/ 38-41-500
20. 6.	TRENTA, Dom Trenta	Odprtje razstave Turističnega društva Lokovec z naslovom Bala	Dom Trenta: 041-759-089
21. 6. (8.00)	PETROVO BRDO	7. Gorski maraton štirih občin	LTO Sotočje: www.lto-sotocje.si/maraton
21. 6. (10.00)	BOVEC	Slovenija kolesari	Kaninski center, Fabiola Komac: 05/38-96-003

Informacije za **Koledar prireditev** lahko posredujete: za **občino Tolmin** na LTO Sotočje: 05/38-00-480, e-pošta: info@lto-sotocje.si, za **občino Kobarid** Nadi Pajntar: 05/38-99-220, e-pošta: nada.pajntar@kobarid.si in za **občino Bovec** na PRC: 05/38-41-500.

Opomba: V koledarju so prireditve v sklopu **Tedna vseživljenjskega učenja** označene s .

▶ POSTANITE NAROČNIK e-EPICentra

Vse, ki želite postati naročniki **e-EPICentra**, vabimo, da nam na **epicenter@pososki-rc.si** sporočite svoj e-naslov, na katerega vam bomo pošiljali povezavo na naše spletno glasilo. Zaradi računalniške napake smo pred časom žal zgubili naslove, ki ste nam jih že posredovali, zato vas prosimo, da to storite še enkrat. Hvala za razumevanje. **Uredništvo**

▶ IZID NASLEDNJE ŠTEVILKE EPICentra

Bralke in bralce obveščamo, da bo naslednja, šesta letošnja številka **EPICentra** predvidoma izšla **20. junija**. Vsi, ki boste v našem glasilu želeli objaviti kak prispevek, nam ga najkasneje **do 2. junija** pošljite na elektronski naslov **epicenter@pososki-rc.si**. **Uredništvo**

Utrinki

TOLMINSKI MUZEJ ODPRL STALNO RAZSTAVO

Podbrdo – Tolminski muzej je v prostorih Jakovkne hiše, ki stoji v starem vaškem jedru, konec aprila odprl stalno razstavo, na kateri je predstavljena zgodovina krajev ob zgornjem toku reke Bače. Avtorica razstave **Karla Kofol** je na ogled postavila tri zgodovinska obdobja, ki so močno zaznamovala življenje v teh krajih: nemško kolonizacijo v 13. stoletju, dograditev Bohinjske proge ter obdobje med prvo in drugo svetovno vojno. Ob odprtju so predstavniki muzeja izrazili upanje, da bo razstava dopolnila turistično ponudbo kraja, domačinom pa ponudila podrobnejši vpogled v zgodovino tega območja. Tolminski župan **Uroš**

RAZSTAVO SI BODO OBISKOVALCI lahko v maju, juniju in septembru ogledali le ob koncih tedna, v juliju in avgustu pa vsak dan.

Brežan je poudaril, da gre za sicer majhno, a zelo pomembno pridobitev za Podbrdo, ki ga v zadnjem času bolj zaznamujejo naravne nesreče kot pa turistične pridobitve.

V Jakovkni hiši sicer deluje tudi **Turistični informacijski center (TIC) Podbrdo**, ki ga je julija lani v sodelovanju s člani **Turističnega društva Podbrdo** vzpostavila **Lokalna turistična organizacija Sotočje**. Ta je z **Občino Tolmin**, ki je spodnje prostore obnovljene Jakovkne hiše od lastnikov dobila v 40-leten brezplačen najem, sklenila pogodbo o upravljanju. V TIC-ovih prostorih lahko obiskovalci Podbrda dobijo zanimive informacije o ponudbi kraja in bližnje okolice.

Besedilo in foto: Jerneja Kos